

MUZEJ SUVREMENE UMJETNOSTI

Avenija Dubrovnik 17

Zagreb

www.msu.hr

msu@msu.hr

1. SKUPLJANJE GRAĐE.....	2
1.1. Kupnja	2
1.2. Darovanje	3
2. ZAŠTITA	4
2.1. Preventivna zaštita	4
2.2./3. Konzervacija i restauracija	5
2.4. Ostalo	7
3. DOKUMENTACIJA	7
3.1. Inventarna knjiga.....	7
3.2. Katalog muzejskih predmeta.....	8
3.3. Fototeka	9
3.4. Videoteka	9
3.5. Hemeroteka	9
3.6. Stručni arhiv	9
4. KNJIŽNICA.....	9
4.1. Nabava (razmjena, dar, kupnja, muzejska izdanja)	9
4.2. Stručna obrada knjižničnog fonda.....	10
4.3. Zaštita knjižnične građe.....	10
4.4. Služba i usluge za korisnike	10
4.5. Ostalo (izrada bibliografija, izdavačka djelatnost knjižnice i slično).....	10
5. STALNI POSTAV	10
5.1. Novi stalni postav	10
6. STRUČNI RAD.....	11
6.1. Stručna obrada muzejske građe.....	11
6.2. Posudbe i davanje na uvid.....	11
6.3. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima (sa izlaganjem, bez izlaganja)	12
6.4. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika (u okviru muzejske djelatnosti).....	13
6.5. Stručno usavršavanje (tečajevi, seminari, studijska putovanja, specijalizacija, stručni ispiti)	14
6.6. Stručna pomoć i konzultacije	15
6.7. Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka	15
6.8. Djelovanje u strukovnim društvima	15
6.9. Informatički poslovi muzeja (kreiranje i održavanje web stranica, on-line baza podataka, digitalizacija građe i sl.).....	16
6.10. Ostalo	16
7. ZNANSTVENI RAD	17

7.1. Publicirani radovi.....	17
7.1. Znanstveno usavršavanje (magisterij, doktorat)	17
8. STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI I SEMINARI U ORGANIZACIJI I SUORGANIZACIJI MUZEJA.....	17
8.1. Stručni skupovi	17
9. IZLOŽBENA DJELATNOST	18
10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA	30
10.1. Tiskovine	30
10.2. Audiovizualna građa	32
10.3. Elektroničke publikacije	32
11. EDUKATIVNA DJELATNOST	32
11.1. Vodstva (vodstva za građanstvo, vodstva za škole, specijalna vodstva)	33
11.2. Predavanja.....	35
11.3. Radionice i igraonice	36
11.4. Ostalo	36
12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR).....	39
12.1. Objave u tiskanim i elektroničkim medijima	39
12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama.....	39
12.3. Promocije i prezentacije	40
12.4. Koncerti i priredbe	40
13. MARKETINŠKA DJELATNOST	40
14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA.....	41
15. FINACIJE	42
15.1. Izvori financiranja (u %).....	42
15.2. Investicije (u EUR)	43
16. OSTALE AKTIVNOSTI.....	43
16.1. Održavanje i prezentacija donacija	43
16.2. Ostalo	50

1. SKUPLJANJE GRAĐE

1.1. Kupnja

Tijekom 2023. godine za MSU zbirke je otkupljeno 8 radova.

1. Anita Miloš Tomaić, Granica, 2023. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8073 (1-12),
2. Vida Meić, Sedimenti, 2023. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8074 (1-58),
3. Bojan Mrđenović, Jadranske razglednice, 2014. - 2020. g., Zbirka fotografije, Inv.br. 8068 (1-10),
4. Renata Poljak, Pogled / The view, 2005. g., Zbirka fotografije, Inv.br. 8070,
5. Ivan Šeremet, Slavonska fuga (triptih), 2005. g., Zbirka fotografije, Inv.br. 8071 (1-3),
6. Tomo Savić Gecan, Bez naziva, 2002./2005. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8072,
7. Marija Josipović, Objekti traume, 2023. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8075 (1-9),
8. Sebastijan Dračić, Beelzebub, 2014. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8069,

1.2. Darovanje

Muzeju je darovano 62 umjetnine.

1. Juraj Dobrović, KK3, 1972. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8047,
2. Đorđe Jandrić, Hrpa 1-218, 2018. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8048,
3. Milivoj Bijelić, Pozivnica za izložbu: Kunstmuseum Düsseldorf, 2018. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8049,
4. Vesna Pokas, Bez naziva, 1989. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8050,
5. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8051,
6. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8052,
7. Darwin Butković, SA, 1989. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8053,
8. Bane Milenković, Pinki, 1991. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8054,
9. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8055,
10. Hamo Čavrk, Bez naziva, 2000. g., Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru, Inv.br. 8056,
11. Stjepan Vrbaneć, Simboli meditacije, 2011. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8006,
12. Stjepan Vrbaneć, Simboli, 1998. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8007,
13. Stjepan Vrbaneć, Poruka I, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8008,
14. Stjepan Vrbaneć, Poruka II, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8009,
15. Stjepan Vrbaneć, Poruka III, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8010,
16. Stjepan Vrbaneć, Ukazanje, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8011,
17. Stjepan Vrbaneć, Ukazanje I, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8012,
18. Autor (autor): Stjepan Vrbaneć, Simbol, 1995./2000. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8013,
19. Elvis Berton, Ni gušter, ni bik, ni mačka, 2016. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8057,
20. Melita Kraus, Ogledalo čudesnoga, 2011. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8058,
21. Melita Kraus, Žar ptica, 2009. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8059,
22. Melita Kraus, Lice Maye, 2004. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8060,
23. Melita Kraus, Lice Maye, 2004. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8061,
24. Melita Kraus, Cirkus 3, 2003. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8062,
25. Melita Kraus, Cirkus 1, 2003. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8063,
26. Melita Kraus, Art book Fantastične priče, 2011. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8064,
27. Melita Kraus, Češljaj me češljaj, majčice, 2016. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8065,
28. Dubravko Sertić, Bezimeni i sedam tegli džema, 2011. g., Zbirka marginalne umjetnosti, Inv.br. 8067,
29. Branko Lepen, Petlja sjena, 2017. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8041,
30. Oleg Hržić, Tvornica, 1998. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8042,
31. Đorđe Jandrić, Hrpa 2-10-406, 2006. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8043,
32. Đorđe Jandrić, Hrpa (Borina), 1998. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8044,
33. Frano Kršinić, Figurina, 1964. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8045,
34. Anton Vrlić, Dominacija plave, 2004. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8046,
35. Jure Labaš, Košaraši, 2016. - 2017. g., Zbirka skulpture, Inv.br. 8066 (1-9),
36. Sean Scully, Zid zemljolinija bazen suton - Wall Landline Pool Dusk, 2022. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8014,
37. Zoltan Novak, Meta, 2001. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8015,
38. Darwin Butković, Bez naziva,, Zbirka slikarstva, Inv.br. 8016,
39. Duje Jurić, Bez naziva, 2007. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8017,
40. Damir Sokić, Bez naziva, 1990. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8018,
41. Jasmina Krajačić, Phodophobia, 2006. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8019,
42. Anton Babić, Zelena kapija, 1993. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8020,
43. Bane Milenković, U vrtu, 2001. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8021,
44. Željko Lapuh, Konstruktivna kompozicija, 1996. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8022,
45. Jakov Žaper, Horizont, 2015. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8023,
46. Vatroslav Kuliš, Veliki val, (?) 2018. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8024,
47. Zoltan Novak, Vrtuljak - Carussel, 2004. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8025,
48. Željko Lapuh, Drvo, 1998. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8026,
49. Nikolina Ivezić, Highheeled Party Dolly,, Zbirka slikarstva, Inv.br. 8027,
50. Zlatan Vrkljan, Bez naziva, 1995. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8028,
51. Bane Milenković, Čovjek ptica, 1989. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8029,

52. Željko Lapuh, Krajolik noću, 1998. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8030,
53. Zoltan Novak, Spavač, 1990. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8031,
54. Zoltan Novak, Kralj, 1990. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8032,
55. Dragica M. (Metilović?), Tri figure,, Zbirka slikarstva, Inv.br. 8033,
56. Ivica Malčić, Morska reklama, 2004. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8034,
57. Ivica Malčić, Odlučio sam..., 2020. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8035,
58. nepoznati autor, Bez naziva, 1992. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8036,
59. Tomislav Buntak, Iz slikarskog dnevnika, 1998. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8037,
60. Mejra Mujičić, Bez naziva, 1998. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8038,
61. Goran Fruk, Bez naziva,, Zbirka slikarstva, Inv.br. 8039,
62. Jadranka Fatur, Predvorje, N. Y. C. Aerodrom, 1981. g., Zbirka slikarstva, Inv.br. 8040,

2. ZAŠTITA

Odjel zaštite i restauracije

Mirta Pavić, voditeljica Odjela, viša konzervatorica-restauratorica

Ivana Drmić, viša konzervatorica-restauratorica

Kristina Matković, konzervatorica-restauratorica – do 14.06.2023.

Leda Grabičanin, konzervatorica-restauratorica - od 16.10.2023.

2.1. Preventivna zaštita

Program Preventivne zaštite je trajna aktivnost i Odjel zaštite i restauracije MSU je provodi kontroliranjem uvjeta u kojima se umjetnine izlažu i čuvaju, primjenom materijala i opreme za čuvanje i adekvatno izlaganje te transport muzejske građe. Materijal za preventivnu zaštitu podrazumijeva inertne materijale poput zračne folije, raznih tkanina i beskiselnih papira za umatanje, beskiselnih mapa za pohranu papirne i fotografske građe, neutralnih traka za montažu te beskiselnih pjenastih ploča za poleđine u svrhu stavljanja u ukrasne okvire prema muzejskim standardima. Također, to je materijal za uokvirivanje u okvire s distancerima i muzejskim staklom po mjeri te izradu zaštitnih kutija od akrilnog stakla za potrebe izlaganja, a za učvršćivanje određenih predmeta za potrebe izložbi konzervatorski uglovi i trakice za montiranje u vitrine te muzejski gel za učvršćivanje objekata na policama i postamentima. Za zaštitu od vandalizma umjetnički rad Sanje Iveković *Trudna memorija* na platou MSU premazan je antigrafitnim premazom. Preventivna zaštita uključuje i izradu izložbenih kopija najosjetljivijih djela čije izlaganje bi trajno uništilo izvornike. Odjel kontinuirano prati stanje posuđenih djela vodeći zapisnike o stanju pri odlasku i povratku građe.

Popis stručnih suradnika: Studio M, Media Badrov, Studio B0

Izrada izložbenih kopija

U svrhu izrade izložbenih kopija kolaža „8 Suza“ (inv. br. 1805 (1-9) iz 1976. Sanje Iveković, iz skeniranog materijala u visokoj rezoluciji izrađene su analogne izložbene kopije fotografija, a kopije isječaka iz novina koje su sastavni dio umjetničkog rada digitalno su ispisane u suradnji sa Studijem B0. Završena je izrada izložbenih kopija kolaža Sanje Iveković Dvostruki život (inv. br. 3485 (1–66)), a izložbene kopije „Tragedije jedne Venere“ (inv. br. 3484 (1–33) su opremljene za umjetničinu retrospektivnu izložbu u MSU. Izrađene su izložbene kopije 37 fotografija M. Vesovića, I. Posavca te M. Stilinovića iz fundusa MSU.

Preventivna zaštita u čuvaonicama

U čuvaonici Zbirke slikarstva provedena je kontrola eventualne biološke aktivnosti. Pregledana su sva djela pohranjena na mrežama praćena pisanom evidencijom.

POSUDBE

Pregled, izrada zapisnika o stanju, konzervatorsko-restauratorski zahvati, praćenje većine izložbi i pregled stanja po dolasku izložbi u instituciju kojoj MSU posuđuje građu:

Tehnički muzej – Digitalna umjetnost u Hrvatskoj 1968.-1984. (10.02.2023 do 21.03.2023) – 48 umjetničkih radova

Infeld Haus der Kultur u Halbtornu – Istraživači čudesnoga, (10.3.-10.12.2023.) – 41 umjetnički rad

Arsenal, Hvar – 3 umjetnička rada (15. 5 – 10. 8. 2023.)

MG Ljubljana – Od blizu/Izbliza / Up Close (22.12.2022. – 2.4.2023.) - 8 umjetničkih radova

Galerija MKC / Dom mladih Split – Transferi fotografije u dizajnu 1960 – 1990. – (16.11. – 30.11.2023) 7 umjetničkih radova

Gradska galerija Osijek, izložba V. Kristla – (srpanj – kolovoz 2023.) 10 umjetničkih radova

Umjetnička galerija Dubrovnik – retrospektivna izložba Đure Pulitike (15.12. 2022. – 5. 3. 2023.)

STALNI POSTAV:

Zbirka kao glagol, Budućnost, 4.4.2023.

POVREMENE IZLOŽBE

Sean Scully (16.11.2022. - 12.3.2023.)

Tijelo i teritorij (7.12.2022. - 26.3.2023.)

Nam June Paik - In the Groove (13.12.2022. - 28.2.2023.)

Od individualnih projekcija do kolektivne memorije Darko Bavoljak i Igor Grubić Marijanu Crtaliću (10. 01. – 12. 02.2023.)

Sandra Sterle - samostalna izložba (21. 02. –26. 3. 2023.)

Jasmina Cibic – SNOVI KOJE ZOVEMO SVOJIMA 4. 4. – 7.5.2023.

Kinematografije otpora - Nika Autor – If the forests could talk... (15.5 – 25.6.2023.)

Vidljive (18.5. - 1.10.2023.)

Arseniy Zhilyaev + Goran Đorđević 23.5. - 27.8.

Sanja Iveković (15.6.2023. - 7.1.2024.)

Ciklus Okidači: Šum u MSU, suradnja s MSU Crna Gora (studenj 2023. – ožujak 2024.)

Daniela Bilopavlović Bedenik / Zbirka marginalne umjetnosti

Preventivno je zaštićeno 127 radova (kolaža) Dragutina Trumbetaša – izvađeno iz okvira, prebrisano, zamijenjena stakla koja su popucala. Svih 18 doniranih radova preventivno je zaštićeno i pospremljeno.

Leila Topić / Zbirka fotografije

Zbirka fotografija: „Slavonska fuga“ Ivana Šeremeta, „Pogled“ Renate Poljak, Jadranske razglednice“ Bojana Mrđenovića

Nataša Ivančević / Zbirka skulpture

Otkupljeni i donirani radovi za Zbirku skulpture preventivno su zaštićeni omatavanjem beskiselinskim omotačem (retex) te su smješteni u čuvaonice u kontrolirane mikroklimatske uvjete. Podaci o stanju i mjestu smještaja upisuju se u M++ program. Pregledana je sva drvena građa zbog pojave štetnika, te je ugrožena građa izmještena iz čuvaonice i dio je podvrgnut fumigaciji. Redovito se kontrolira stanje relativne vlage i temperature u čuvaonicama.

2.2./3. Konzervacija i restauracija

Odjel zaštite i restauracije MSU sudjelovao je 2023. u realiziranim izložbama kroz preventivnu i aktivnu zaštitu te konzervatorsko-restauratorske zahvate. Za potrebe izložbi ostvarenih u 2023. konzervatorsko-restauratorski zahvati provedeni su na djelima iz fundusa:

Ivan Benković, Autoportret, 1913, ulje na platnu, 50x 39,3,cm, inv. br. 194

Vlado Martek, Očiglednost, 1987., asamblage, karton/tkanina/ akrilik, 70,5, x101,5 cm, inv. br. 4306

Zlatko Prica, Žena s kokošima, 1953., ulje na platnu, 100 x 92 cm, inv. br. 43

Stjepan Bukovina, Psiha plamti, 1983., ulje na lesonitu, 40 x 30 cm, inv. br. 6257

Stjepan Bukovina, Život ide za mnom, 1984., ulje na lesonitu, 30 x 40 cm, inv. br. 6591

Zvezdana Fio, Tranzistor koji svira, 1981., platno/papir/ulje, 127 x 176,6 cm, inv. br. 2453

Branko Vlahović, Skulptura LI, 1969., crni lim, 38,5 x 58,6 x 50,5 cm, inv. br. 1937

Davor Tomičić, Crno-žuti objekt, 1971, pleksistaklo, 84 x 74 x 20,5 cm, inv. br. 1384

Luis Tomassello, Kromoplastrična atmosfera, 1967., drvo/boja, 130 x 130 x 16 cm, inv. br. 1273
Vladimir Kristl, Varijabli VI, 1962., drvo/papir/žica, 115 x 31,5 cm, inv. br. 851
Ratko Petrić, Maketa MSU iznad Save u Zagrebu, 1985., drvo/karton, 20 x 27 x 27 cm, inv. br. 7192-1,
Boris Dogan, Kompozicija sa zelenim krugom, 1960-69., papir/sitotisak, 100 x 70 cm, inv. br. 1648, 7910 i 7753
Gabor Attalai, 1973., Nadzeleno - podzeleno (Overgreen - Undergreen), tempera / karton, 45,8 x 65,6 cm, inv. br. 1687
Ivan Benković, Autoportret, 1913., ulje na platnu, 50 x 39,3 cm, inv.br. MSU 194
Gabor Attalai, Nadzeleno – podzeleno, 1973., tempera na kartonu, 45,8 x 65,6 cm, inv.br. MSU
Ivan Švalj, Čudovište u četiri komada, 2018., papir, kombinirana tehnika, 30 x 40 cm; cjelina 83,5 x 88,8 cm, inv.br. MSU 7636 (1-4)
Stjepan Bukovina, Psiha plamti, 1983., ulje na lesonitu, 40 x 30 cm, inv.br. MSU 6257,
Stjepan Bukovina, Život ide za mnom, 1984., ulje na lesonitu, 30 x 40 cm, inv. br. MSU 6591
Vladimir Gudac, Mali izgledi II, 1972., polikolor / lesonit, 82,5 x 112,5 cm, inv. br. MSU 1575
Vladimir Kristl, Varijabli VI, 1962., drvo, žica / papir, 115 x 31,5 cm, inv. br. MSU 851
Damir Sokić, Oberlicht; Skylight, 1982., drvo, željezo, staklo, plastika, 247,5 x 54 x 53,2 cm, inv. br. MSU 2411 (1-8)
Damir Sokić, Vrata raja, 1981, karton/polikolor, 215 x 302 cm, inv. br. 2261
Davor Tomičić, Crno-žuti objekt, 1971., pleksi staklo, 84 x 74 x 20.5 cm, inv.br. MSU 1384
Ivan Picelj, Grya, 1967., reljef, drvo; metal; panel-ploča; boja; ultrapas, cjelina t = 162 kg; v = 224 x d = 224 cm x š = 28 cm; dijagonala v = 312 cm, inv. br. MSU 3953 (A-B)
Ivan Picelj, Passage d'enfer, 1967., reljef, drvo; metal; panel-ploča; boja; ultrapas, pojedinačna mjera A: v = 189 cm x d = 189 cm x š = 42 cm; pojedinačna mjera B: v = 42 cm x 2 d = 192 cm x 2 š = 194.6 cm; podni reljef t = 71 kg; zidni reljef t = 127 kg, inv. br. MSU 3954 (A-B)
Koloman Novak, Svjetlosni varijabl, 1967., objekt, staklo, žarulja, elektromotor, lim, cjelina v = 70 cm x d = 71 cm x š = 17 cm, inv. br. MSU 1164
Pierre Keller, Crno bijeli pravac, 1970., objekt, multipl, metal, boja, plastika, magnet, 50 x 25 cm 25 cm, inv. br. MSU 1336 (1-4)
Jesus Rafael Soto, Vibrirajuća šipka, 1967., multipl, drvo; boja; metalna šipka; najlonska nit, 49,8 x 24 x 14,7 cm, inv.br. MSU 1385
Luis Tomasello, Kromoplastična atmosfera, 1967., objekt, drvo, boja, 130 x 130 x 16 cm, inv.br. MSU 1273
Zlatko Šimunović, K – 1, 1968., objekt, drvo, staklo, 52 x 52 x 20 cm, inv. br. MSU 1227
Edita Schubert, Riba, 1982., slika/papir, bitumen; voštani pastel, 311 x 96 cm, inv.br. MSU 2442
Josip Klarica, Mrtva priroda s kokošjim nogama, 1979., crno bijela fotografija, 30 x 40 cm, inv.br. MSU3702
Vlado Martek, Hoću sve odmah tu, 1986., kolaž, slika/tekst, papir, ogledalo, 32 x 24 cm, inv.br. MSU 2670
Vojin Bakić, Svjetlonosni oblici, 1968., nehrđajući čelik, 160 x 50 x 97 cm, inv.br. 1783
Vojin Bakić, Forme koje zrače, 1963., nehrđajući čelik, 100 x 114,7 x 128,4 cm, inv.br. 3021
Miroslav Šutej, 1966., Ritmičko ponašanje, reljef, drvo, lak, 75 x 55 x 7,5 cm, inv.br. MSU 1086
Sanja Iveković, Prije i poslije, 1976., kolaž, papir, tekst, novinske reprodukcije, 41 x 57,2 cm, inv.br. 1906 (1-3)
Tragedija jedne Venere, 1976., kolaž, papir, novinske reprodukcije, fotografije, pojedinačne mjere 29,5 x 20,3 cm, inv.br. MSU 3484(1-33)
Nives Kavurić-Kurtović, U obruču, 1980.-1981., slika, platno, kombinirana tehnika, 120 x 126,2 cm, inv.br. MSU 2382
Jelena Perić, Instalacija od 20 elemenata, 1991., instalacija, slika, 35,5 x 35,5 cm x 20 kom, inv.br. MSU 2966 (1-20)
Dubravka Duba Sambolec, Zaštićen predmet, 1981., željezo, metalizacija mjedom, guma, boja, 35 x 150 x 150 cm, inv. br. 2343

Iznimno osjetljiva metalna skulptura *Cvijet* Vere Fischer (inv. br. 7162) očišćena je neinvazivnom metodom, suhim ledom za izlaganje na izložbi Vidljive. Rad *Mikromuzej revolucionarnog nasljeđa* Igora Grubića inv. br. 6230 koji se nalazi na zapadnom zidu garaže MSU također je očišćen suhim ledom od neprimjerenih natpisa. Nastavljena je suradnja s Institutom Ruđer Bošković i tvrtkom Archeolab na istraživanju i analizama materijala.

Nadalje, provedeni su konzervatorsko restauratorski radovi na djelima V. Richtera, M. S. Franković i N. Kavurić Kurtović posuđeni od vanjskih institucija.

U konzerviranju-restauriranju djela Ivana Kožarića (inv. br. MSU AK 61, 3316, i 178) i Sanje Iveković sudjelovali su vanjski suradnici.

Popis stručnih suradnika: Alan Vlahov, Jovan Kliska, Leda Grabičanin, dr.sc. Ivančica Bogdanović i dr.sc. Matea Krmpotić (Institut Ruđer Bošković), Archeolab.

ATELIJER KOŽARIĆ

Konzervirana-restaurirana su odabrana djela prema prioritetu; inv. br. MSU AK 146, 4317–1, 4317–2, 1320, 1948, 362, 3179, 61, 3316, 178 i rekonstrukcija baze Kožarićeve skulpture inv. br. MSU AK 244.

ARHIV TOŠO DABAC

Ravnanje crno bijelih fotografija inv.br. ATD: 124211, 124212, 124235, 124236, 124237, 124261, 124262, 124271 - 127278, 124303 - 124306, 124318, 124319, 124333, 124334

DONACIJA SILVANE SEISSEL

Josip Seissel, Noël (inv br.: msu ds 926), 1938., papir/ pastel, akvarel, izvođač radova: Hrvatski restauratorski zavod

2.4. Ostalo

Tijekom 2022. iz Zbirke crteža, plakata, grafika i radova na papiru izrađene su izložbene kopije: Sanja Iveković, Dvostruki život, novinske reprodukcije, fotografija / papir, 33 foto-kolaža
Sanja Iveković, 8 suza, kolaž, 8 kolaža

3. DOKUMENTACIJA

Jasna Jakšić, viša kustosica, voditeljica odjela
Sanela Tepić, informatičarka
Ivna Jelčić, arhivska tehničarka

3.1. Inventarna knjiga

U inventarnu knjigu je upisano 70 novih muzejskih radova:

1. Stjepan Vrbanec, Simboli meditacije, 2011. g., Inv.br. 8006, Zbirka marginalne umjetnosti
2. Stjepan Vrbanec, Simboli, 1998. g., Inv.br. 8007, Zbirka marginalne umjetnosti
3. Stjepan Vrbanec, Poruka I, 1995./2000. g., Inv.br. 8008, Zbirka marginalne umjetnosti
4. Stjepan Vrbanec, Poruka II, 1995./2000. g., Inv.br. 8009, Zbirka marginalne umjetnosti
5. Stjepan Vrbanec, Poruka III, 1995./2000. g., Inv.br. 8010, Zbirka marginalne umjetnosti
6. Stjepan Vrbanec, Ukazanje, 1995./2000. g., Inv.br. 8011, Zbirka marginalne umjetnosti
7. Stjepan Vrbanec, Ukazanje I, 1995./2000. g., Inv.br. 8012, Zbirka marginalne umjetnosti
8. Autor (autor): Stjepan Vrbanec, Simbol, 1995./2000. g., Inv.br. 8013, Zbirka marginalne umjetnosti
9. Sean Scully, Zid zemljolinija bazen suton / Wall Landleine Pool Dusk, 2022. g., Inv.br. 8014, Zbirka slikarstva
10. Zoltan Novak, Meta, 2001. g., Inv.br. 8015, Zbirka slikarstva
11. Darwin Butković, Bez naziva,, Inv.br. 8016, Zbirka slikarstva
12. Duje Jurić, Bez naziva, 2007. g., Inv.br. 8017, Zbirka slikarstva
13. Damir Sokić, Bez naziva, 1990. g., Inv.br. 8018, Zbirka slikarstva
14. Jasmina Krajačić, Phodophobia, 2006. g., Inv.br. 8019, Zbirka slikarstva
15. Anton Babić, Zelena kapija, 1993. g., Inv.br. 8020, Zbirka slikarstva
16. Bane Milenković, U vrtu, 2001. g., Inv.br. 8021, Zbirka slikarstva
17. Željko Lapuh, Konstruktivna kompozicija, 1996. g., Inv.br. 8022, Zbirka slikarstva
18. Jakov Žaper, Horizont, 2015. g., Inv.br. 8023, Zbirka slikarstva
19. Vatroslav Kuliš, Veliki val, (?) 2018. g., Inv.br. 8024, Zbirka slikarstva
20. Zoltan Novak, Vrtuljak
Carussel, 2004. g., Inv.br. 8025, Zbirka slikarstva
21. Željko Lapuh, Drvo, 1998. g., Inv.br. 8026, Zbirka slikarstva

22. Nikolina Ivezic, Highheeled Party Dolly,, Inv.br. 8027, Zbirka slikarstva
23. Zlatan Vrkljan, Bez naziva, 1995. g., Inv.br. 8028, Zbirka slikarstva
24. Bane Milenković, Čovjek ptica, 1989. g., Inv.br. 8029, Zbirka slikarstva
25. Željko Lapuh, Krajolik noću, 1998. g., Inv.br. 8030, Zbirka slikarstva
26. Zoltan Novak, Spavač, 1990. g., Inv.br. 8031, Zbirka slikarstva
27. Zoltan Novak, Kralj, 1990. g., Inv.br. 8032, Zbirka slikarstva
28. Dragica M. (Metilović?), Tri figure,, Inv.br. 8033, Zbirka slikarstva
29. Ivica Malčić, Morska reklama, 2004. g., Inv.br. 8034, Zbirka slikarstva
30. Ivica Malčić, Odlučio sam..., 2020. g., Inv.br. 8035, Zbirka slikarstva
31. nepoznati autor, Bez naziva, 1992. g., Inv.br. 8036, Zbirka slikarstva
32. Tomislav Buntak, Iz slikarskog dnevnika, 1998. g., Inv.br. 8037, Zbirka slikarstva
33. Mejra Mujčić, Bez naziva, 1998. g., Inv.br. 8038, Zbirka slikarstva
34. Goran Fruk, Bez naziva,, Inv.br. 8039, Zbirka slikarstva
35. Jadranka Fatur, Predvorje, N. Y. C. Aerodrom, 1981. g., Inv.br. 8040, Zbirka slikarstva
36. Branko Lepen, Petlja sjena, 2017. g., Inv.br. 8041, Zbirka skulpture
37. Oleg Hrzić, Tvornica, 1998. g., Inv.br. 8042, Zbirka skulpture
38. Đorđe Jandrić, Hrpa 2-10-406, 2006. g., Inv.br. 8043, Zbirka skulpture
39. Đorđe Jandrić, Hrpa (Borina), 1998. g., Inv.br. 8044, Zbirka skulpture
40. Frano Kršinić, Figurina, 1964. g., Inv.br. 8045, Zbirka skulpture
41. Anton Vrlić, Dominacija plave, 2004. g., Inv.br. 8046, Zbirka skulpture
42. Juraj Dobrović, KK3, 1972. g., Inv.br. 8047, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
43. Đorđe Jandrić, Hrpa 1-218, 2018. g., Inv.br. 8048, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
44. Milivoj Bijelić, Pozivnica za izložbu: Kunstmuseum Düsseldorf, 2018. g., Inv.br. 8049, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
45. Vesna Pokas, Bez naziva, 1989. g., Inv.br. 8050, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
46. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Inv.br. 8051, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
47. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Inv.br. 8052, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
48. Darwin Butković, SA, 1989. g., Inv.br. 8053, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
49. Bane Milenković, Pinki, 1991. g., Inv.br. 8054, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
50. Vladimir-Trokut Dodig, Bez naziva,, Inv.br. 8055, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
51. Hamo Čavrak, Bez naziva, 2000. g., Inv.br. 8056, Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
52. Elvis Berton, Ni gušter, ni bik, ni mačka, 2016. g., Inv.br. 8057, Zbirka marginalne umjetnosti
53. Melita Kraus, Ogledalo čudesnoga, 2011. g., Inv.br. 8058, Zbirka marginalne umjetnosti
54. Melita Kraus, Žar ptica, 2009. g., Inv.br. 8059, Zbirka marginalne umjetnosti
55. Melita Kraus, Lice Maye, 2004. g., Inv.br. 8060, Zbirka marginalne umjetnosti
56. Melita Kraus, Lice Maye, 2004. g., Inv.br. 8061, Zbirka marginalne umjetnosti
57. Melita Kraus, Cirkus 3, 2003. g., Inv.br. 8062, Zbirka marginalne umjetnosti
58. Melita Kraus, Cirkus 1, 2003. g., Inv.br. 8063, Zbirka marginalne umjetnosti
59. Melita Kraus, Art book Fantastične priče, 2011. g., Inv.br. 8064, Zbirka marginalne umjetnosti
60. Melita Kraus, Češljaj me češljaj, majčice, 2016. g., Inv.br. 8065, Zbirka marginalne umjetnosti
61. Jure Labaš, Košaraši, 2016. - 2017. g., Inv.br. 8066 (1-9), Zbirka skulpture
62. Dubravko Sertić, Bezimeni i sedam tegli džema, 2011. g., Inv.br. 8067, Zbirka marginalne umjetnosti
63. Bojan Mrđenović, Jadranske razglednice, 2014. - 2020. g., Inv.br. 8068 (1-10), Zbirka fotografije
64. Sebastijan Dračić, Beelzebub, 2014. g., Inv.br. 8069, Zbirka slikarstva
65. Renata Poljak, Pogled / The view, 2005. g., Inv.br. 8070, Zbirka fotografije
66. Ivan Šeremet, Slavonska fuga (triptih), 2005. g., Inv.br. 8071 (1-3), Zbirka fotografije
67. Tomo Savić Gecan, Bez naziva, 2002./2005. g., Inv.br. 8072, Zbirka skulpture
68. Anita Miloš Tomaić, Granica, 2023. g., Inv.br. 8073 (1-12), Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
69. Vida Meić, Sedimenti, 2023. g., Inv.br. 8074 (1-58), Zbirka crteža, grafika, plakata i radova na papiru
70. Marija Josipović, Objekti traume, 2023. g., Inv.br. 8075 (1-9), Zbirka skulpture

3.2. Katalog muzejskih predmeta

Nataša Ivančević

Katalogizirane su pribavljene umjetnine za Zbirku skulpture: inv. br. MSU-7993, MSU-7994, MSU-8002, MSU-8003 (1-4), MSU-8072, 8075 (1-9), MSU-8004 (1-3), MSU-8041, MSU-8042, MSU-8043, MSU-8044, MSU-8045, MSU-8046, MSU-8066 (1-9)

3.3. Fototeka

Renata Filčić

Za programe MSU edukacije sakupljeno je 360 fotografija koje prate upis održanih programa u S++.

3.4. Videoteka

AUDIO-VIZUALNI ODJEL

Voditeljica: Ivana Kancir

Temeljna djelatnost Audiovizualnog odjela je snimanje i produkcija audiovizualne dokumentacija tj. videa vezanih uz sustavno praćenje muzejsko-galerijske djelatnosti u MSU Zagreb. Dokumentiranje uključuje video snimanje, montažu te isporuku kraćih video formata izložbi i muzejskih projekata što se realizira putem suradnje voditeljice odjela s vanjskim suradnicima (snimatelj, montažer) jer muzej nema zaposlene djelatnike spomenutih struka. U skladu s programom i sredstvima za 2023. snimljena je i producirana av dokumentacija za projekte u formi gotovih videa za sljedeće izložbene projekte: Budućnosti – skupna izložba osamdeset autora iz fundusa MSU, treća dionica ciklusa Zbirka kao glagol; Vidljive – skupna izložba recentnog stvaralaštva hrvatskih suvremenih autorica; Works of heart (1970.-2023.)- retrospektivna izložba Sanje Iveković; Osvijesti se! Odupri se! Reagiraj! –performans i politika u postjugoslavenskom kontekstu 1990-ih (međunarodna skupna izložba). Navedeni su autorski dokumentarni videi realizirani u suradnji sa snimateljicom, fotografkinjom i vizualnom umjetnicom Anom Opalić, osim za projekt Works of Heart koji je realizirao snimatelj i fotograf Bojan Mrđenović, a koncipirani su snimanjem postava / radova te izjavom autora / kustosa. Program audiovizualnog dokumentiranja obuhvaća snimanja izložbeno-galerijskog programa, produkciju gotovih videa izložbi te njihovu pohranu i obradu. Provodi se svake godine u kontinuitetu, a lokacijom je vezan za MSU Zagreb. Navedeni su dokumentarni video radovi stručno obrađeni i zavedeni u bazu S++.

3.5. Hemeroteka

U sklopu aktivnosti Dokumentacijskog i informacijskog odjela dokumentirane su izložbe i događanja u MSU, prikupljani su novinski članci (723 članaka) kao i pozivnice i sitni tisak vezna uz umjetnike u stručnom arhivu MSU.

3.6. Stručni arhiv

Digitalizirana je građa iz Arhiva i knjižnice Ivana Picelja i Arhiva Novih tendencija u sklopu projekta Adrinetbook i prikazana na portalu e-kultura i Europeana (2543 jedinica)

4. KNJIŽNICA

Jasna Jakšić, viša kustosica i dipl. knjižničarka, voditeljica odjela

Zrinka Ivković, dipl. knjižničarka

4.1. Nabava (razmjena, dar, kupnja, muzejska izdanja)

U 2023. godini fond knjižnice MSU povećan je za ukupno 564 jedinice od kojih je 112 pribavljeno kupnjom, 403 donacijom te 49 razmjenom. Riječ je o stručnim monografijama i katalozima izložbi. Pokrenute su ili obnovljene pretplate na 9 stručnih časopisa. (Zrinka Ivković)

4.2. Stručna obrada knjižničkog fonda

Stručno je obrađeno novih 564 jedinica, 9 časopisa, 27 jedinica građe iz Legata Bogdana Bogdanovića i 141 jedinica iz Legata Donacije Silvane Seissel, ukupno 741 jedinica (Zrinka Ivković)

Upis i kataloška obrada građe u K++ bazi iz dokumentacije Donacije Silvane Seissel - 141 novi inventarni broj – knjige, katalozi, naslovi časopisa. Građu je stručno obradila Zrinka Ivković, knjižničarka.

4.3. Zaštita knjižnične građe

Preventivno je zaštićeno 85 jedinica.

4.4. Služba i usluge za korisnike

Usluge knjižnice uz rad u čitaonici koristilo je ukupno 48 korisnica i korisnika. Elektroničkim putem usluge je tražilo 35 vanjskih korisnica i korisnika. (Zrinka Ivković)

4.5. Ostalo (izrada bibliografija, izdavačka djelatnost knjižnice i slično)

U sklopu programa knjižnice 9. svibnja 2023. organizirana je promocija monografije *Suglasja i razlike: Nove tendencije 60 godina poslije*, uz sudjelovanje Ivane Bago, Ješe Denegrija, Darka Fritza, Matka Meštovića i Biljane Tomić. Promociju je pratilo 45 posjetitelja. (Jasna Jakšić)

Zrinka Ivković, izrada bibliografija za izdanja MSU

- rad na bibliografiji za monografiju Ivan Kožarić (84 stranice; 1145 bibliografskih jedinica)

- nadopuna bibliografije za period 2012-2023. za monografiju Ivan Picelj (9 stranica; 102 bibliografske jedinice)

5. STALNI POSTAV

5.1. Novi stalni postav

Zbirka kao glagol: Budućnosti / Futures

Naziv izložbe: Budućnosti / Futures (treća dionica postava *Zbirka kao glagol*)

Mjesto održavanja i prostor: MSU, 2. kat izložbenog prostora

Vrijeme trajanja: 04.04.2023.-31.12.2024.

Autorice stručne koncepcije: Zdenka Badovinac, Kristina Bonjeković Stojković, Iva Rada Janković, Jasna Jakšić, Ivana Kancir, Vesna Meštrić, Martina Munivrana, Ana Škegro, Leila Topić

Kustosice izložbe i autorice likovnog postava, produkcija: Jasna Jakšić, Ivana Kancir

Opseg (broj eksponata): 80

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/izlozba-buducnosti-futures/1154.html>

Vrsta: umjetnička, kompleksna, međunarodna, skupna

Tema: Predstavljajući vodeće hrvatske i međunarodne umjetnike 20. stoljeća, izložba „Budućnosti“ propituje kakve su se ideje i vizije budućnosti razvijale u umjetnosti od 1960-ih do danas. Hrvatski umjetnici okupljeni oko pokreta Novih tendencija spajali su umjetnost, znanost i tehnologiju s tadašnjom idejom naprednog socijalističkog društva. To prihvaćaju i međunarodni umjetnici koji izlažu u sklopu pokreta Novih tendencija, pokazujući time svoj interes za Jugoslaviju i povjerenje u novi, samoupravni sustav. Pored umjetničkih radova iz fundusa MSU koji pripadaju vremenu Novih tendencija, ova dionica predstavlja i suvremena djela, koja zauzimaju aktivan odnos prema budućnosti. Kroz radove suvremenih umjetnika istaknuta je nužnost popravljivanja prirodnih i društvenih odnosa, narušenih stalnim napretkom i rastom. Usporenje i de-growth uvjeti su da uopće imamo bilo kakvu budućnost. Ipak, i alternative rastu često i dalje služe tek napretku „prvog

svijeta“ i temelje se na iskorištavanju ljudi i zemlje, isključivanju, patrijarhatu, istrebljenju životinjskih vrsta i (post)kolonijalizmu zapadnog svijeta. Ova umjetnička djela prvenstveno svjedoče o promjenama u društvenom imaginariju – od ideja i vrijednosti moderne, utemeljenih na logici napretka i razvoja, preko brige za zajednicu i planet, do svijesti o međusobnoj međuovisnosti i nužnosti samoorganizacije. Umjesto očaja koji prati razne distopijske vizije budućnosti i koji je više-manje opravdan pred sve većom ekološkom krizom, ratovima u Europi i širom svijeta te neriješenom migrantskom krizom, nova dionica postava nastoji osvijestiti važnost naše aktivne uloge u spašavanju vlastite budućnosti predstavljajući radove iz fundusa MSU-a
Korisnici: šira publika MSU, umjetnici, kustosi, istraživači, studenti, učenici

6. STRUČNI RAD

6.1. Stručna obrada muzejske građe

Kristina Bonjeković Stojković

Kontinuiran rad na stručnoj obradi umjetnina, sustavnoj računalnoj obradi muzejske građe, dopunjavanju katalogizacije inventariziranih radova u informacijskom sustavu M++. Vođenje evidencije o smještaju, izlaganju radova, utvrđivanju vrijednosti radova, upisivanju opisa radova, novih saznanja koja su proizašla iz istraživanja i ostalih potrebnih elemenata relevantnih za umjetničko djelo i zapis u digitalnoj bazi.

Tijekom 2023. godine inventarizirano je 27 radova s pripadajućim segmentima koji pripadaju Zbirci crteža, grafika, plakata i radova na papiru. Riječ je o novopristiglim radovima u Zbirku putem donacija ili otkupa. Radovi su pregledani, popisani (autor, naziv rada, signature, napomene, dimenzije, stanje, izvor nabave, smještaj) i označeni inventarnim brojem. Svaki rad zaštićen je beskiselinskim papirom i smješten u označenu ladicu u odgovarajući ladičar ili je smješten na mrežu. Obrada građe podrazumijevala je uobičajene muzeološke pristupe obrade predmeta; atribucija, datacija djela, mjerenje dimenzija, opis stanja, opis tehnike, fotografiranje, te upis u digitalnu bazu M++ i pridruživanje identifikacijske fotografije.

U procesu je daljnja stručna obrada (identifikacija, atribucija i datacija) zatečenih plakata i izrada pripadajućih kataloških jedinica.

Nastavak izrade plana preventivne zaštite u svrhu zamjene oštećenih i dotrajalih zaštitnih omota i zaštite radova. Također, proveden je nastavak digitalizacije radova koji nemaju digitalni zapis u visokoj rezoluciji ili je potrebno izraditi izložbenu kopiju u svrhu očuvanja originala. U 2023. godini digitalizirano je 57 umjetničkih djela iz Zbirke crteža, grafika plakata i radova na papiru. Digitalizacija uključuje fotografiranje ili skeniranje radova i njihovu obradu, pohranjivanje master snimki na vanjske tvrde hard discove (tiff) i izvedenih (jpeg) na mrežnu bazu podataka, dodjeljivanje odgovarajućih metapodataka uz digitalni zapis i implementiranje u digitalni program M++.

Nataša Ivančević

U svojstvu voditeljice Odjela zbirki (do 1.5.2023.) i Zbirke skulpture, radila na poslovima koordinacije rada odjela, posudbi, otkupa, donacija, ustupanja muzejske građe radi fotografiranja, unaprjeđenja rada u M++ programu, odgovaranje na upite vanjskih korisnika. Koordinacija i kontrola podataka svih zbirki za OREG, te ažuriranje podataka za Zbirku skulpture. Rad na praćenju realizacije plana inventarizacije muzejske građe, koordinacije rada stručnih djelatnika odjela, evaluacija, izvještavanje o rezultatima. Katalogizirane su pribavljene umjetnine za Zbirku skulpture: inv. br. MSU-7993, MSU-7994, MSU-8002, MSU-8003 (1-4), MSU-8072, 8075 (1-9), MSU-8004 (1-3), MSU-8041, MSU-8042, MSU-8043, MSU-8044, MSU-8045, MSU-8046, MSU-8066 (1-9)

Vođenje projekta prikupljanja autorskih prava od umjetnika čiji su radovi u zbirkama MSU-a (suradnja: Karmela Loina, Kristina Bonjeković Stojković, Sanela Tepić).

6.2. Posudbe i davanje na uvid

Za potrebe izložbi posuđeno je:

„Digitalna umjetnost u Hrvatskoj 1968.-1984.“, Tehnički muzej Nikola Tesla, Zagreb (9 umjetnina)

„Oton Iveković“, Galerija Klovićevi dvori, Zagreb (2 umjetnine)

„Istraživači čudesnoga“, Infeld Haus der Kultur, Halbtturn, Austrija (41 umjetnina)
„15 dana – 20 godina“, HDLU, Zagreb (18 umjetnina)
„Fedor Vučemilović“, Galerija Forum, Zagreb (1 umjetnina)
„Četiri elementa“, Galerija umjetnina, Split (4 umjetnina)
„Jagoda Kaloper, Žena u ogledalu“, Apoteka, Pula (1 umjetnina)
„Smetnje u prijemu slike – grafički dizajn i fotografija“, Galerija HDD, Zagreb (7 umjetnina)
„Made in Croatia“, Arsenale, Hvar (3 umjetnina)
„Body and Territory. Cross-border Dialogues“, Kusthaus Graz (10 umjetnina)
„Plodovi zla“, Muzej grada Pakraca (30 umjetnina)
„Od blizu/Izbliza / Up Close“, Moderna galerija, Ljubljana (8 umjetnina)
„Transferi fotografije u dizajnu 1960 – 1990.“, Galerija MKC / Dom mladih Split (7 umjetnina)
„Vladimir Kristl- iz opusa“, Gradska galerija Osijek (10 umjetnina)
„Đuro Pulitika“, retrospektiva, Umjetnička galerija Dubrovnik
„Vidljive“, Muzej moderne i suvremene umjetnosti, Rijeka (12 umjetnina)
„Boris Dogan – Slikar u grafičkom dizajnu“, Galerija HDD, Zagreb (3 umjetnina)
„Pohvala pticama“, Galerija Prica, Samobor (10 umjetnina)
„ Multiple realities: Experimental Art in the Eastern Block, 1960s-1980s“, Walker Art Center, Minneapolis SAD (4 umjetnina)

Vođenje poslova posudbe umjetnina iz fundusa MSU drugim ustanovama:

- Gradska skupština grada Zagreba (39 umjetnina)
- Hrvatski sabor (15 umjetnina)
- Ministarstvo kulture i medija RH (6 umjetnina)
- Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH – Veleposlanstvo RH u Londonu (3 umjetnina)
- Ministarstvo vanjskih poslova i europskih integracija RH – Veleposlanstvo RH u Parizu (19 umjetnina)
- Muzeji hrvatskog zagorja (1 umjetnina)
- Muzej grada Splita (2 umjetnina)
- Muzej hvarske baštine (1 umjetnina)
- Odvjetničko društvo Bogdanović, Dolički i partneri (2 umjetnina)
- Ured predsjednika RH (9 umjetnina)
- Ustavni sud RH (10 umjetnina)
- Interkapital (19 umjetnina)

Kristina Bonjeković Stojković

Davanje na uvid radova Borisa Dogana iz Zbirke crteža grafika plakata i radova na papiru

Radmila Iva Janković

Davanje na uvid djela iz zbirke MSU-a kustosici Katiji Huemer za potrebe izložbe „Body and Territory - Cross-Border Dialogues“ (Vlasta Delimar, Željko Jerman, Tomislav Gotovac, Mladen Stilinović, itd.)

6.3. Sudjelovanje na kongresima i savjetovanjima (sa izlaganjem, bez izlaganja)

Daniela Bilopavlović Bedenik

20-22.4.2023., Rogaška Slatina, Slovenija – sudjelovanje na Međunarodnoj konferenciji

„ŠKOLE/MUZEJI/GALERIJE – suvremeni izazovi teorije i prakse muzejske pedagogije“ U sklopu sekcije

„Suvremeni muzejsko-pedagoški pristupi i posebnosti muzejsko-pedagoške didaktike“ održano izlaganje

„PRISTUP - uključivanje osoba oštećena vida u muzejske projekte“.

06.06.2023., Pula, Hrvatska – izlaganje sa prezentacijom „Drugačiji i jednaki - Inkluzija i umjetnost“ na konferenciji o pravu na kulturu i kulturnim potrebama osoba s invaliditetom te djece i mladih s teškoćama u razvoju „KORAK DO KULTURE“.

29-30.09.2023., Zagreb, Hrvatska – izlaganje sa prezentacijom “Drugačiji i jednaki” – program prilagođen osobama s intelektualnim poteškoćama”, na znanstveno – stručnoj konferenciji s međunarodnim sudjelovanjem „KREATIVNI PULS – kreativne terapije u radu s djecom s teškoćama u razvoju i osobama s invaliditetom“

14.10.2023. – Mexico City, Mexico - online izlaganje s prezentacijom Zbirke marginalne umjetnosti na 1st International Encounter Art Brut/ Outsider Art in Mexico City 2023, Colegio de San Ildefonso

14-16.11.2023., Zagreb, Hrvatska – od strane Agencije za mobilnost i programe EU odabrana sam za sudjelovanje na međunarodnom simpoziju Erasmus+ “Embrace inclusion and diversity in your Erasmus+ projects!” – bez izlaganja

Nataša Ivančević

Članica Organizacijskog odbora Simpozija Tezaurus skulpture, Muzeji Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec, 25. – 27.10.2023.

Izlaganje na Simpoziju Tezaurus skulpture: Tipološka klasifikacija ženskog akta u skulpturi, Muzeji Hrvatskog zagorja – Galerija Antuna Augustinčića, Klanjec, 26.10.2023.

Sudjelovanje na simpoziju FASCINATION SEA, Susret znanosti i umjetnosti o moru; organizacija Institut za more MMIK - MARE MUNDI i Fondacija Anite Kontrec, Punat, otok Krk, 25. i 26.5.2023.

Radmila Iva Janković

simpozij Works of Heart: Arhiv u nastajanju, 5. prosinca 2023. (bez izlaganja)

Mirta Pavić

-sudjelovanje s izlaganjem na simpoziju 26. Seminar Arhivi, knjižnice, muzeji u Poreču (29.11.-1.12.2023.) na temu mjera zaštite pokretne baštine u kriznim situacijama, s fokusom na potres.

- sudjelovanje u panel diskusijama na temu Izazovi i mogućnosti primjene protupotresnih mjera u sustav zaštite pokretne baštine u Galeriji umjetnina u Splitu (14.11. 2023.) i u Umjetničkoj galeriji u Dubrovniku (15.11. 2023.).

Ana Škegro

- međunarodni simpozij projekta BEAM UP / PRISTUP „Ništa o nama bez nas! Rad sa slijepim i slabovidnim osobama“, MSU Zagreb, 03. veljače 2023.; sudjelovanje s izlaganjem na engleskom jeziku

- 9. Međunarodna konferencija odrasta „Planet, ljudi, briga - to se zove odrast!“, od 29. kolovoza do 2. rujna 2023., Muzej suvremene umjetnosti, Zagrebački velesajam i Centar mladih Ribnjak, Zagreb; sudjelovanje bez izlaganja

- međunarodna konferencija „CLIMAVORE Assembly“, 27. – 29.10.2023., Museo delle Civiltà - Palazzo delle Arti e Tradizioni Popolari; Aula Giulio Cesare (Gradska vijećnica), Piazza del Campidoglio, Rim; sudjelovanje bez izlaganja

6.4. Publicistička djelatnost stručnih djelatnika (u okviru muzejske djelatnosti)

Kristina Bonjeković Stojković

Bonjeković Stojković, Kristina; Smijem se... / LMHO, MSU, 2023, koautorica teksta u katalogu izložbe

Bonjeković Stojković, Kristina; Malčić goes to MSU, MSU, 2023, tekst u katalogu izložbe

- pisanje proširenih legendi o djelima iz Zbirke crteža, grafika, plakata i radova na papiru za postav Zbirka kao glagol: Budućnosti

Nataša Ivančević

Retrospektiva Ratka Petrića – Baciti istinu u lice! u Zagrebu i Zadru, Vijesti konzervatora i muzealaca, HMD

- pisanje proširenih legendi o djelima iz Zbirke skulpture za postav Zbirka kao glagol: Budućnosti

- pisanje najave, proširene legende i informacije za posjetitelje za izložbu Mogućnosti za '23 – Željko Beljan: Projekt Arkade

Radmila Iva Janković

- tekstovi o djelima umjetnika u katalogu Body and Territory: Günter Brus, Josef Dabernig, Katrina Daschner, VALIE EXPORT, Nilbar Güreş, Peter Gerwin Hoffmann, Anna Jermolaewa, Maria Lassnig, Friederike Pezold, F.J. Nestler Rebeau, Toni Schmale, Erwin Wurm

Mirta Pavić

- publicirani članak u Godišnjaku zaštite spomenika kulture Hrvatske (45 _ 2021.) – Mirta Pavić: Odgođena sadašnjost: čuvanje digitalne građe u muzejskom fondusu / Postponing the Present: the Preservation of Digital Works in Museum Collections

Ana Škegro

- Zbornik radova 12. skupa muzejskih pedagoga Hrvatske s međunarodnim sudjelovanjem pod nazivom „Teško dohvatljive skupine posjetitelja: izazovi i rješenja“, održanog u Narodnom muzeju Zadar, 21.-24. rujna 2022., ur. Jelena Roboz, Lucija Sekula, Zagreb, 2023.

Tekst: Ana Škegro: „Uzmi kist u svoje ruke! – Participativno oslikavanje murala na zidu MSU-a“

<https://hrmud.hr/zbornik-12-skupa-muzejskih-pedagoga/>

- Zbornik radova međunarodne konferencije „Kultura različitosti: Podzastupljene i ranjive skupine u kulturnom prostoru za vrijeme i nakon pandemije“, održane u Tiflološkom muzeju u Zagrebu, 27.-29. listopada 2022., ur. Nevenka Ćosić, Tiflološki muzej, Zagreb, 2023.

Tekst: Ana Škegro, „PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte“

- Renata Filčić, Ana Škegro, „Uvodnik“, u: „MSU na dodir - Zbirka kao glagol“, ur. Renata Filčić, Ana Škegro, MSU Zagreb, 2023.

6.5. Stručno usavršavanje (tečajevi, seminari, studijska putovanja, specijalizacija, stručni ispiti)

Kristina Bonjeković Stojković

sudjelovanje na seminaru iNTANGIBLE – Digitalizacija nematerijalne kulturne baštine usred digitalne promjene u organizaciji udruge Radiona.org i partnerstvu s Tehničkim muzejom Nikola Tesla

Nataša Ivančević

Posjet Beču u sklopu terenske nastave Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 17. – 19.11.2023.

Posjet 25. Biennalu grafike, Ljubljana, 12.10.2023.

Posjet Majskom salonu 2023. Trbovlje uz stručno vodstvo Snježane Pintarić izbornice Salona, posjet izložbama Galerije Božidara Jakca, Kostanjevica na Krki, 5.7.2023.

Sudjelovanje na izornoj godišnjoj skupštini ICOM Hrvatska i pratećim izložbama, Rijeka, 8.12.2023.

Redovito praćenje izložbenog programa u Zagrebu.

Ivana Kancir

- stručno usavršavanje na seminaru 26. AKM, Poreč, 29.11.- 01.12.2023. posvećenom mogućnostima suradnje u okruženju globalne informacijske infrastrukture / Zaštita u kriznim situacijama

Ana Škegro

- sudjelovanje na webinaru „NEMO Webinar: Create Dangerously: Museums in the Age of Action“, održanom 14.2.2023. od 14 do 15 sati online.

- sudjelovanje na panel diskusiji „Digitalni narativi u muzejima: pripovijedanje kroz digitalne medije i interaktivne priče“, Arheološki muzej u Zagrebu, 13. 6. 2023., 11 - 14 sati Erasmus+ projekt: Baština i obrazovanje odraslih

- sudjelovanje na „Radionici primjene tehnologije ulančanih blokova u baštinskim institucijama“, 5. 12. 2023., 13-16h, Art'otel, Zagreb, organizacija: Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Zrinka Ivković

- Knjižnična statistika-unos u sustav jedinstvenog elektroničkog prikupljanja statističkih podataka o poslovanju knjižnica (CSSU), 31.1.2023.
- 3.3.2023. Građanska znanost u knjižnicama (CSSU)
- 23.3.2023. Privatni život stare knjige-interpretacija baštine, oživljavanje duha vremena i mjesta (CSSU)

6.6. Stručna pomoć i konzultacije

Renata Filčić

- stručna pomoć i prikazi fotografije Toše Dabca ustupljeni za potrebe monografije prigodom 70 godina rada Hrvatskog društva za tehniku zavarivanja
- stručna pomoć i prikazi fotografije Toše Dabca ustupljeni za potrebe izložbe „Pohvala pticama: motiv ptice u hrvatskoj likovnoj umjetnosti od 19. stoljeća do danas" u Galeriji Prica
- stručna pomoć i prikazi fotografije Toše Dabca ustupljeni za potrebe projekta GALERIJA ILICA // DRUŠTVENI PROCESI - LICE ZAGREBA: OD FUTURIZAMA DO ODRASTA, 12.10. – 13.11.2023. duž Illice od Trga bana Josipa Jelačića do Britanskog trga.

Nataša Ivančević

- član Stručnog povjerenstva za ocjenjivanje stručnih i znanstvenih radova u muzejskoj struci onih osoba koje ostvaruju ostale uvjete za obavljanje poslova višeg kustosa i muzejskog savjetnika, pri Ministarstvu kulture RH
- član Stručnog savjeta galerije Artsada, Volosko

Vesna Meštrić

- redovite konzultacije s tvrtkom Link 2 vezano za računalnu bazu M++, Knjigu ulaska, Knjigu izlaska i Knjigu pohrane.
- mentorica za pismene radove za stjecanje zvanja kustosa u muzejskoj struci.

6.7. Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka

Kristina Bonjeković Stojković

- korednica kataloga Smijem se... / LMHO, MSU
- urednica kataloga Malčić goes to MSU, MSU

Radmila Iva Janković

- u suradnji s Jasnom Jakić, Katjom Huemer i Alexandrom Trost urednica kataloga Tijelo i teritorij

Mirta Pavić

- u suradnji sa Slađanom Latinović urednica publikacije Stručni vodič za preventivnu zaštitu pokretne baštine od potresa koji su izdale dvije stručne udruge Međunarodni instituta za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela – Hrvatska grupa i Hrvatsko muzejsko društvo (HMD) i koordinatorka HMD-a.

Snježana Pintarić

- urednica monografije Ivan Picelj – prikupljanje tekstova Bojan Krištofić, Zvonko Maković
- urednica publikacije Vijesti muzealaca i konzervatora

Ana Škegro

- „MSU na dodir - Zbirka kao glagol“, ur. Renata Filčić, Ana Škegro, MSU Zagreb, 2023., izdanje na uvećanom tisku i izdanje na Brailleovom pismu

6.8. Djelovanje u strukovnim društvima

Nataša Ivančević:

- članstvo u Hrvatskom muzejskom društvu, Društvu povjesničara umjetnosti Hrvatske, Hrvatskoj udruzi likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti

2023. Hrvatsko muzejsko društvo dodijelilo MSU i Galeriji umjetnina Narodnog muzeja Zadar Posebno priznanje za međumuzejsku suradnju u 2022. godini za retrospektivnu izložbu Ratka Petrića, Baciti istinu u lice!

Radmila Iva Janković

- članica Izvršnog odbora HS AICA

Mirta Pavić

- dopredsjednica i članica Vijeća strukovne udruge Međunarodnog instituta za restauriranje povijesnih i umjetničkih djela /International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (IIC) – Hrvatske grupe, koja je regionalni ogranak međunarodne neovisne stručne organizacije.

- članica Izvršnog odbora Hrvatskog muzejskog društva (HMD)

- do kraja rujna 2023. koordinatorica Sekcije konzervatora-restauratora Hrvatskog muzejskog društva HMD-a

Snježana Pintarić

- članica Društva povjesničara umjetnosti

- članica Hrvatskog muzejskog društva

- članica Povjerenstva za vizualne umjetnosti i izdavanje monografija s područja umjetnosti i kulture pri Ministarstvu kulture i medija.

Ana Škegro

- članica CIMAM-a, 2020. – 2025.

6.9. Informatički poslovi muzeja (kreiranje i održavanje web stranica, on-line baza podataka, digitalizacija građe i sl.)

On line baza podataka

Voditeljica projekta: Kristina Bonjeković Stojković

Dizajn: Sanja Kuzmanović

Implementacija podataka iz baze digitalne podataka M++: Sanela Tepić

Tijekom 2023. g. nastavak rada na On line katalogu (digitalna publikacija) koji omogućuje najširoj javnosti pristup informacijama i pretraživanje sadržaja Zbirki MSU-a na mrežnim stranicama muzeja. On line katalog Muzeja suvremene umjetnosti cjeloviti je katalog predmeta koji se nalaze u fondusu MSU-a s pripadajućim Zbirkama kojima upravlja MSU-u. Prema ključnim parametrima on-line katalog pružit će napredne mogućnosti pretraživanja, omogućujući korisnicima da lako pronađu ključne informacije o predmetima, autorima, razdobljima, vrsti predmeta i druge informacije prema zadanim opcijama za pretraživanje. Izrada strukture i organizacije on line kataloga osmišljena je s naglaskom na pristupačnost i funkcionalnost u svrhu učinkovitog pretraživanja on line Zbirki MSU-a. Suradnja se odvijala s tvrtkom Link Link2 d.o.o. specijaliziranom za projektiranje, razvoj i implementaciju informacijskih sustava za upravljanje zbirkama kulturne i prirodne baštine.

6.10. Ostalo

Kristina Bonjeković Stojković

Rad u procesu reguliranja autorskih prava i prikupljanja suglasnosti autora čija su umjetnička djela vlasništvo MSU-a u svrhu objave digitaliziranih autorskih djela na mrežnim stranicama kako bi javnosti bio omogućen uvid u umjetničku građu.

Realizacija otkupa radova Nagrada mladim umjetnicima „Ivan Kožarić“ umjetnica Anite Miloš Tomaić i Vide Meić

Provedba i osmišljavanje diskurzivnih programa uz izložbeni program (vodstva, razgovor s umjetnicima – Ivica Malčić, Vlatka Horvat)

Petra Cegur

Sudjelovanje u stručnom povjerenstvu za odlučivanje o dobitnicima/ama nagrada – Natječaj za mlade umjetnike „Ivan Kožarić“ 2023; ostale članice stručnog povjerenstva: Iva Rada Janković, kustosica MSU i

voditeljica Atelijera Kožarić i Tanja Dabo, članica kulturnog vijeća za vrednovanje programa javnih potreba u kulturi Grada Zagreba za likovnu djelatnost.

Renata Filčić

O edukaciji i medijaciji, izlaganje i radionica za mlade u sklopu projekta MSU otvoren mladima, 6.6.2023., Online stručni skup HERITAGE EDUCATION IN A MUSEUM CONTEXT, događaj na internetu 3,4.4., (bez izlaganja) *W i k i p e d i a & W i k i m e d i a @ M S U . h r*, 20.1., sudjelovanje na radionici (Renata Filčić)
Kratko izlaganje o Arhivu Tošo Dabac studentima povijesti umjetnosti, projekt Perpetuum agile, 23.1. 2023.,
Kratko izlaganje i radionica o digitalizaciji na primjeru Arhiva Tošo Dabac, projekt Perpetuum agile 24.1.2023.

7. ZNANSTVENI RAD

7.1. Publicirani radovi

Martina Munivrana: Performativna konstrukcija identiteta kroz osobno i postkolonijalano tijelo izvedbe, objavljeno u *Ars Adriatica*, Vol. No. 13, 2023.

Nataša Ivančević, Verica Nemet, Hrvatski kipari na Internacionalnom simpoziju skulpture u terakoti velikog formata Terra u Kikindi, *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 46, Zagreb

7.1. Znanstveno usavršavanje (magisterij, doktorat)

Martina Munivrana - Doktorski rad: Umjetničko djelo Brede Beban u kontekstu feminističke i postkolonijalne teorije

Nataša Ivančević:

Obranila doktorski rad 25.10.2023: Modernizam figuralne plastike Koste Angelija Radovanija, stekla titulu akademskog stupnja doktorice znanosti iz znanstvenog područja humanističkih znanosti, znanstvenog polja povijesti umjetnosti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

8. STRUČNI I ZNANSTVENI SKUPOVI I SEMINARI U ORGANIZACIJI I SUORGANIZACIJI MUZEJA

8.1. Stručni skupovi

Naziv skupa: **BEAM UP simpozij: Ništa o nama bez nas! Rad sa slijepim i slabovidnim osobama**

Tema: rad sa slijepim i slabovidnim osobama na prilagodbi muzejskog sadržaja osobama s oštećenjem vida u sklopu projekta BEAM UP (Blind Engagement in Accessible MUSEUM Projects) / PRISTUP (Uključivanje slijepih u pristupačne muzejske projekte)

Vrijeme održavanja: 3.2.2023., 10-14 sati

Mjesto održavanja: dvorana Školica, Muzej suvremene umjetnosti, Av. Dubrovnik 17, 10010 Zagreb

Kratki opis: Počevši od kontekstualizacije slogana „Ništa o nama bez nas!”, fokus simpozija bio je na iskustvu rada sa slijepim i slabovidnim osobama u proučavanju, analizi i predstavljanju suvremenih umjetničkih djela na više-osjetilni način. Kroz prezentacije koje su održali predstavnici međunarodnih projektnih partnera (Atlante Servizi Culturali i Institut za slijepe iz Italije, te galerija The Glucksman, University College Cork, Irska) publika je saznala više o različitim pristupima i metodama predstavljanja suvremene umjetnosti osobama oštećena vida, praktičnim načinima prilagodbe prostora posjetiteljima s invaliditetom te različitim programima i aktivnostima provedenima u sklopu projekta BEAM UP s posebnim naglaskom na blisku suradnju sa slijepim i slabovidnim članovima lokalnih stručnih skupina unutar projekta. Nakon izlaganja projektnih partnera Tanja Parlov je

održala prezentaciju „Likovnost i oštećenje vida“. Simpozij se proveo u sklopu projekta BEAM UP / PRISTUP te je omogućen sredstvima EU programa Kreativna Europa te Ministarstva kulture i medija Republike Hrvatske. Jezik simpozija bio je engleski jezik.

9. IZLOŽBENA DJELATNOST

Izložba Up Close/Od blizu/Izbliza držana je u Modernoj galeriji (MG) u Ljubljani 22.12.2022.-6.4.2023. kao dio zajedničkog projekta tri vodeće institucije Akademije za likovno umetnost in oblikovanje Univerze v Ljubljani (UL ALUO) (Odjel za konzerviranje-restauriranje), Moderne galerije in Muzeja sodobne umetnosti (MG+MSUM) Ljubljana (Konzervatorsko-restauratorski odjel) i Muzeja suvremene umjetnosti (MSU) Zagreb (Odjel zaštite i restauracije). Autorice izložbe su Tamara Trček Pečak, Mirta Pavić i Nada Madžarac. Izložba je 2023. nagrađena Valvasorovom nagradom Slovenskog muzejskog društva za jedinstvena postignuća u 2022. godini.

Naziv izložbe: **Sandra Sterle: Figments of Time / Prividi vremena**

Mjesto održavanja i prostor: MSU Black Box

Vrijeme trajanja: 21.2.-26.3.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Olivia Nišić, Martina Munivrana

Autor(i) likovnog postava: Olivia Nišić, Sandra Sterle

Web adresa www.msu.hr

Vrsta: umjetnička, samostalna

Tema (kratak opis):

Sandra Sterle je multimedijalna umjetnica koja se bavi procesima izvedbenih i multimedijalnih instalacija utemeljenih na strukturi eksperimentalnog filma. Izložba Prividi vremena fokusira se na njezinu kontinuiranu praksu biografskog istraživanja, arhiviranja i samoarhiviranja u linearnim i nelinearnim oblicima povezanima s dokumentacijom i pamćenjem. Umjetničin diskurs vrti se oko njezina odnosa s djedom te oblikuje nelinearnu filmsku strukturu instalacijskim cjelinama koje se mogu promatrati kao zasebni entiteti ili kao fragmenti koji međusobnim sastavljanjem tvore jednu cjelinu. Mogući sloj njezina dugoročnog projekta i trenutne izložbe jest pokušaj tumačenja vlastite umjetničke prakse kroz djedovu biografiju.

Naziv izložbe: **Istraživači čudesnoga – radovi iz Zbirke marginalne umjetnosti MSU Zagreb**

Mjesto održavanja i prostor: Infeld Haus der Kultur, Halbtturn, Austrija

Vrijeme trajanja: 10.03. – 10.12.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Daniela Bilopavlović Bedenik

Autor(i) likovnog postava: Yordanka Weiss, Daniela Bilopavlović Bedenik

Opseg (broj eksponata): 41

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu)

<http://www.msu.hr/dogadanja/istrazivaci-cudesnoga-radovi-iz-zbirke-marginalne-umjetnosti-msu-zagreb/1132.html>

Vrsta: umjetnička, međunarodna, studentska, skupna

Tema (kratak opis):

Izložba „Istraživači čudesnoga – radovi iz Zbirke marginalne umjetnosti MSU Zagreb“ objedinjuje radove 17 umjetnika i njihove opuse koji su nastajali proteklih četrdesetak godina. To su Petar Brajković, Margareta Vidmar, Dubravko Sertić, Dragutin Trumbetaš, Melita Kraus, Stjepan Bukovina, Krešimir Hlup, Božidar Štef Golub, Željko Korošec, Simon Petkovich, Gojislav Kalapač – Goja, Ivan Švalj, Katherina Woznicki, Goran Stojčetić, Igor Lasić, Ljiljana Arar i Zvonko Bratić. Riječ je o umjetnicima koji stvaraju u različitim medijima, a odlikuju se instinktivnim i spontanom likovnim izrazom.

Suradnja sa Zbirkom Infeld počela je prošle godine kad je u MSU održana izložba „Nije san nego doživljaj – autsajderi iz Zbirke Infeld“. Tada su prvi puta izložena djela velikana art bruta poput Jeana Dubuffeta, Adolfa Wölflija, Scottia Wilsona i drugih. Predstavljajući javnosti nekonvencionalnu umjetnost otkrivamo koliko je posve opravdano njezino mjesto u muzejima i galerijama, uz bok ostalim djelima suvremene umjetnosti.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): široka publika

Naziv projekta: **Ukorak s Tošom**

Vrijeme održavanja: 29.03.2023. - 30.09.2023.

Mjesto održavanja: na 12 lokacija u Zagrebu, od Ilice do MSU-a, postavljene su fotografije Toše Dabca.

Organizatori: Arhiv Tošo Dabac, MSU, Zagreb

Kustosica projekta: Renata Filčić

Izbor punktova i fotografija: Prijatelji MSU-a

Asistentica projekta: Ela Domitrović

Izvršna urednica: Jadranka Pintarić

Prijevod: Mirta Jurilj

Grafički dizajn i prijelom: Petar Vranjković

Tisak: Kvik d.o.o.

Ukupno posjetitelja: 240 (puni broj nije poznat)

Tošo Dabac (1907. – 1970.) desetljećima je fotografski istraživao i nanovo otkrivao motive na zagrebačkim ulicama dok je radio u svom kulturnom Atelijeru na polukatu Ilice 17. Zbog brojnih narudžbi nekoliko je puta proputovao i prostore tadašnje Jugoslavije. Ruta Ukorak s Tošom poveznica je između Tošinog atelijera na polukatu Ilice 17 i Muzeja suvremene umjetnosti gdje se njegova Zbirka trenutno nalazi. U iščekivanju ponovnog izlaganja Dabčevih fotografija na tom povijesnom mjestu vratili smo Dabca na ulicu – tamo gdje se osjećao doma. Na 12 lokacija u Zagrebu, od Ilice do MSU-a, bile su postavljene fotografije Toše Dabca kao poziv na istraživanje grada i opusa zagrebačkog velikana fotografije. Svaku od fotografija malog formata pratio je kratki opis koji otkriva više o Dabcu, nekoj njegovoj fazi ili fotografiji, dostupan očitavanjem QR koda ispod fotografije.

Projekt UKORAK S TOŠOM realiziran je suradnjom Arhiva Tošo Dabac i projekta Točka sastajanja te Prijatelja MSU-a, uz potporu Grada Zagreba te ljubaznošću obitelji Petra Dabca i Maje Moro, stanara Ilice 17 i gospođe Nevenke Koričančić te u suradnji s obrtima, ustanovama i djelatnostima: Bacchus, jazz bar / Palma turistička agencija / Koncertna dvorana Vatroslav Lisinski / Glazbena pandemija / Autoservis Vugrin / Rockmark glazbena knjižara / Borovo / Knjižara Ljevak / Br00m44. Korištene fotografije dio su Arhiva Tošo Dabac i vlasništvo su Grada Zagreba.

Kustosica projekta: Renata Filčić; Izbor punktova i fotografija: Prijatelji MSU-a; Asistentica projekta: Ela Domitrović; Izvršna urednica: Jadranka Pintarić; Prijevod: Mirta Jurilj; Grafički dizajn i prijelom: Petar Vranjković

Naziv izložbe: **!brute_force: Soft Resilience**

Mjesto održavanja i prostor: Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 1. kat južnog izložbenog prostora

Vrijeme trajanja: 04. – 30. travnja 2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Maja Smrekar, Jonas Jorgensen

Autor(i) likovnog postava: Maja Smrekar, Jonas Jorgensen, Ana Škegro

Opseg (broj ekspanata): 2 (prostorna instalacija s pokretnim elementima, video dokumentacija)

Web adresa: [http://www.msu.hr/dogadanja/maja-smrekar-jonas-jorgensen-!brute_force-soft-resillience-\(2022\)/1163.html](http://www.msu.hr/dogadanja/maja-smrekar-jonas-jorgensen-!brute_force-soft-resillience-(2022)/1163.html) ; <https://nonbruteforce.net/>

Vrsta: umjetnička, međunarodna, pokretna

Tema (kratak opis):

U Muzeju suvremene umjetnosti, Zagreb od 4. do 30. travnja 2023. godine predstavljen je projekt „!brute_force“ autorice Maje Smrekar. Projekt je Smrekar započela 2019. godine kao kontinuiranu istraživačku platformu koja propituje na koje načine umjetna inteligencija strukturira našu stvarnost te na taj način zapravo uspostavlja i vladavinu nad njom. Projekt se naslanja na pretpostavku da ljudi i ne-ljudi više ne djeluju unutar dualističkog okvira, nego se izjednačuju unutar globalne infrastrukture tržišne ekonomije i tehno-kapitalističke komodifikacije života. U MSU je predstavljena iteracija projekta pod nazivom „!brute_force: Soft Resilience“ nastala 2022. godine u suradnji s danskim umjetnikom i robotičarem Jonasom Jørgensenom, u sklopu koje su održane i tri performativne izvedbe na instalaciji koje je Smrekar izvela u tri navrata: 4., 5. i 6. travnja 2023. „!brute_force: Soft Resilience“ je instalacija koja ima oblik mikrokosmosa strukturiranog oko trodimenzionalne rešetke koja je osmišljena kako bi nalikovala molekuli serotonina – neurotransmitera kojeg je oblikovala paralelna evolucija ljudi i pasa. Budući da serotonin uređuje metaboličke funkcije obje vrste, one se mjere kao fiziološki podaci koje skuplja i klasificira UI kako bi stvorila kartu za Smrekar, koja gura i preslaguje ploče u brojnim ponavljanjima izvedbe, dok se penje po rešetki sa psom. Zabilježeni podaci služe kao input za algoritam koji uči kako savjetovati umjetnicu da utroši točno onoliko tjelesne sile koliko je potrebno da uskladi otkucaje svoga srca sa psećim. Podaci performansa pohranjuju se u Apple Cloudu s ograničenim pristupom te se

paralelno pohranjuju i na !brute_force oblaku, kako bi performativnost svih sudionika bila lako dostupna javnosti. Konstruiran je niz mekih robotskih morfologija s organskim topološkim oblicima "tijela bez organa" koji su ugrađeni u instalaciju. Projekt !brute_force proširuje pitanje opasnosti od gubitka kontrole nad umjetnom inteligencijom ili strojevima, na pitanje o gubitku kontrole nad modelima same stvarnosti. Iako karta nije teritorij, projekt razmatra kako se teritorij proširuje u nepregledan krajolik algoritamskog nepoznatog te stječe novu paradigmu razmišljanja – nedruštvenu i neljudsku. Predstavljanje projekta popraćeno je brojnim objavama na mrežnim portalima i društvenim mrežama, a ukupan broj posjetitelja koji su posjetili izložbu od 4. do 30. travnja je 1100.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): široka publika

Naziv izložbe: Kinematografije otpora: Jasmina Cibic: Snovi koje zovemo svojim

Mjesto održavanja i prostor: MSU, MSU Black Box

Vrijeme trajanja: 04.04.2023 - 07.05.2023

Autor(i) stručne koncepcije: Leila Topić, Jasmina Cibic, Vanja Žanko

Autor(i) likovnog postava: Jasmina Cibic

Koordinacija izložbe: Daniela Bilopavlović Bedenik

Opseg (broj ekspanata): fotografije, kolaži i filmska projekcija

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/jasmina-cibic-snovi-koje-zovemo-svojima/1158.html>

Vrsta: umjetnička, problemska, samostalna

Tema (kratak opis):

Izložba *Snovi koje zovemo svojim* rasvjetljava umjetničke performativne intervencije u arhive i druge povijesne gotove proizvode (umjetnička ili arhitektonska djela uzeta u kontekstu vlastita vremena) iz čega konstruira nove priče i oblikuje feminističke narative. Na taj način Jasmina podcrtava potencijal alternativnoga građenja svijetova kakav stalno traži u povijesnim tragovima u službi naše sadašnjosti i u svrhu obavještanja budućnosti. U središtu izložbe nalazi se njezin poznati i priznati film *The Gift*, predstavljen u dijalogu s dvije serije radova na papiru: nizom fotografija i nizom kolaža utemeljenih na dva arhiva nastala od darova i donacija - zbirci Umjetničke galerije nesvrstanih koja se čuva u Centru savremene umjetnosti u Podgorici (jedinoj službenoj zbirci umjetnina - darova šefova država, kulturnih djelatnika i umjetnika iz zemalja pripadnica Pokreta nesvrstanih) te na fotografskome arhivu bivšega jugoslavenskog predsjednika Josipa Broza Tita (1892.-1980.) iz Muzeja Jugoslavije u Beogradu. Oba arhiva prikazuju zbirke koje su služile kao poveznica između političkih i društvenih nakana; između nacija u nastanku, kulturnih radnika i njihove publike.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: Samostalna izložba Ivica Malčića – Malčić goes to MSU

Mjesto održavanja i prostor: MSU

Vrijeme trajanja: 6.4. do 3.5. 2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Kristina Bonjeković Stojković

Autor(i) likovnog postava: Kristina Bonjeković Stojković, Ivica Malčić

Opseg (broj ekspanata): 100

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu): <http://www.msu.hr/dogadanja/ivica-malcic-malcic-goes-to-msu/1164.html>

Tema (kratak opis):

Samostalna izložba Ivica Malčića *Malčić goes to MSU* održala se u MSU-u od 6.4. do 3.5. 2023. godine. Za ovu su izložbu odabrani posve novi radovi i ciklusi koji do sada nisu izlagani, a rezultat su Malčićeve slikarske transformacije svakodnevice i oslanjaju se na njegov dugogodišnji umjetnički koncept u kojem nastoji realizirati barem sto slika u godini dana, slikajući svaki dan. Pritom je svaka slika precizno numerirana i dodijeljen joj je identifikacijski broj s oznakom mjesta nastanka. Malčić je skupo platno i okvire odavno zamijenio daskama, ivericom, ostacima šperploča i sličnim materijalima koje reciklira. S jedne strane to je i logično s obzirom na to koliko slika „proizvodi“, a s druge je strane riječ o osobnoj pobuni protiv povlaštenih umjetničkih veličina, slikarskog akademizma i formulaičnih pristupa stvaralaštvu. Tijekom trideset godina kontinuiranog rada Malčić je stvorio bogat opus kojeg sustavno prati i bilježi, a grafički prikaz tog djelovanja po godinama objedinjen je u poliptihu sve moje slike koji predstavlja uvod u izložbu, odnosno u Malčićev pristup stvaralaštvu. Poseban segment izložbe svojevrsna je posveta umjetnicima koji su imali snažan utjecaj na Malčićev razvoj, a riječ je o konceptualnim umjetnicima čije radove baštinimo u i našem muzeju. Ne libi se ironizirati svijet, ni samoga sebe,

pa će tako primjerice duhovito komentirati svoj odnos s kolekcionarima motivom ovna i ovce; ali će odati počast umjetnicima koje smatra važnima za svoj razvoj. Malčičeva ustrajnost u razradi njemu svojstvenog pristupa figuraciji kao i vješto kombiniranje aforističnih tekstualnih formi iz prvog lica polazišta su kojim dosljedno propituje institucionalne kanone, vlastiti umjetnički identitet i svoju poziciju u suvremenom društvu. Stručno vijeće Muzeja suvremene umjetnosti dodijelilo je Ivici Malčiću nagradu na 6. Bijenalu slikarstva 2021. Samostalna izložba Malčić goes to MSU rezultat je te nagrade.

-Korisnici (kome je izložba namijenjena): široka i stručna javnost

Naziv izložbe: Božena Končić Badurina: Mala zbirka glasova (ciklus „Okidači“)

Mjesto održavanja i prostor: MSU, 2 kat

Vrijeme trajanja: 25.4. - 25.6.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Božena Končić Badurina

Kustosica: Radmila Iva Janković

Autor(i) likovnog postava: Božena Končić Badurina

Opseg (broj eksponata): 7

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu): <http://www.msu.hr/dogadanja/bozena-koncic-badurina-mala-zbirka-glasova/1176.html>

Tema (kratak opis):

Serijom malih izložbi objedinjenih zajedničkim nazivom „Okidači“ predstavljamo djela iz zbirki MSU-a u dijalogu s umjetnicima i umjetnicama, udrugama i aktivistima. Prva u nizu, izložba Božene Končić Badurina „Mala zbirka glasova“, posvećena je kiparici Kseniji Kantoci.

Snažan skulpturalni izraz na granici između figuracije i apstrakcije, potaknuo je Boženu Končić Badurinu na istraživanje života i djela Ksenije Kantoci (1909. – 1995.). Usprkos važnoj ulozi koju je imala u poslijeratnom kiparstvu, njezine su skulpture s vremenom ipak pomalo pale u zaborav. Intervju s kiparicom gotovo uopće ne postoje, kao ni zapisi umjetničkih razmišljanja. Promatrajući arhivske fotografije umjetnice u njezinu radnom prostoru i na otvorenjima izložbi, čitajući tekstove povjesničara umjetnosti koji su o njoj pisali, razgovarajući s njima kao i uskim krugom ljudi s kojima se družila, Božena Končić Badurina pokušala je u cjelinu spojiti fragmente o umjetnici koju su gotovo svi opisivali kao blagu i šutljivu, odnosno „manje glasnu“, ali usprkos tome kao „svakako jednu od najodređenijih i najustrajnijih“. Uz jednu od brojnih psihološki sugestivno modeliranih portretnih skulptura koja se nalazi u fundusu MSU-a, ostale su tek čvrste, malene ali moćne forme u koje su utkane stoljetne sudbine žena pritisnutih patrijarhatom i mučnom borbom za egzistenciju.

Skulpture Ksenije Kantoci za ovu prigodu oživljene glasovima zaposlenika muzeja, govore o samima sebi kao zatočenicama deponija u kojemu već predugo borave, evociraju rijetke bljeskove života u izložbenim postavama, te u naznakama prenose atmosferu skučenih radnih uvjeta u kojima su nastajale, sjećajući se, dakako, i dodira ruku koje su ih stvorile.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): stručna i šira javnost

Naziv izložbe: Kinematografije otpora: Nika Autor u suradnji s Newsreel Frontom predstavlja „Crvene šume“

Mjesto održavanja i prostor: MSU Black Box

Vrijeme trajanja: 6.05.2023 - 25.06.2023

Autor(i) stručne koncepcije: Leila Topić, Nika Autor

Autor(i) likovnog postava: Mojca Črešnik

Opseg (broj eksponata): 6 filmova, fotografije

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/nika-autor-u-suradnji-s-newsreel-frontom-predstavlja-crvene-sume/1189.html>

Vrsta: umjetnička, problemska, samostalna

Tema (kratak opis):

Nika Autor, slovenska multimedijaska umjetnica mlađeg naraštaja, u svojem projektu, koji nastaje u suradnji s kolektivom Newsreel Front, istražuje i ukazuje na sudbine ljudi u pokretu. Primjenjujući filmska izražajna sredstva, u svojim filmovima pripovijeda o sudbinama tražitelja azila pobuđujući u promatraču solidarnost, razumijevanje i empatiju. Izložba predstavlja nekoliko kratkih filmova nastalih u formi filmskih žurnala aludirajući na nekoć popularnu formu kratkoga dokumentarnog filma koji je sadržavao vijesti i aktualne teme. Također, referira se na jugoslavenske filmske žurnale kao dio subverzivne dokumentarne i esejističke filmske prakse koji su bili rijedak, no važan oblik političkog filma.

U projektu Crvene šume njezini filmovi stupaju u dijalog s tekstovima i vizualnim intervencijama međunarodno priznatih umjetnika, kustosa i teoretičara vizualne kulture (Andrej Šprah, Nace Zavrl, Petra Meterc, Olga Dimitrijević, Jurij Meden, Nicole Brenez, Bojana Piškur, Tom Holert, Hito Steyerl, Nataša Petrešin Bachelez, Đorđe Balmazović i Nika Autor), koje donosimo u posebnoj publikaciji *If the Forests Could Talk, They Would Dry Up with Sadness* u izdanju Slovenske kinoteka.

Izložba je dio projekta Kinematografije otpora, rezultat višegodišnje suradnje Subversive Festivala i Muzeja suvremene umjetnosti koju su 2018. pokrenule kustosice Dina Pokrajac i Leila Topić. Kinematografije otpora predstavljaju međunarodne filmske autorice i autore čiji opus nastaje na sjecištima strategija i praksi suvremene umjetnosti i filma. Kinematografije otpora zanimaju se za autorske pozicije koje se opiru srednjostrujaškim kanonima, a odlikuju ih intermedijalnost i intertekstualnost pristupa, otvorenost prema različitim angažiranim temama te nalaženje novih modela nasuprot uvriježenim načinima promišljanja filmske i multimedijske umjetnosti.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: **Vidljive**

Mjesto održavanja i prostor: MSU Zagreb

Vrijeme trajanja: 18.5.-1.10.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Martina Munivrana

Autor(i) likovnog postava Nives Sertić

Opseg (broj eksponata): 100

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu)

Vrsta: umjetnička, skupna, samostalna

Tema (kratak opis):

Muzej suvremene umjetnosti Zagreb u suradnji s Umjetničkom galerijom Dubrovnik, Muzejom likovnih umjetnosti Osijek, Galerijom umjetnina Split i Muzejom moderne i suvremene umjetnosti Rijeka organizirao je izložbu Vidljive.

Ovim se projektom i izložbom prikazao pregled recentnog stvaralaštva umjetnica kako bi se osvijestila nužnost za ravnopravnom vidljivošću i zastupljenošću autorica u muzejskim kolekcijama i programskim realizacijama. Međuinstitucionalni projekt i izložba Vidljive predstavlja 108 autorica, a plod je istraživanja zastupljenosti umjetnica u umjetničkim zbirkama muzejskih institucija. Ujedno predstavlja određene aspekte i mapiranje suvremene umjetničke prakse autorica u Hrvatskoj. Projektom želimo ukazati na suvremenu likovnu produkciju autorica koja je visokih dometa, ali slabo vidljiva.

Uz izložbu, projekt je uključio i diskurzivni i izvedbeni program sa svrhom da se ukaže na potrebu promjene u programskom kreiranju i razvoju muzejskih zbirki u kojima bi valjalo obratiti pozornost na ravnopravnu zastupljenost umjetnica.

Ovom izložbom također ukazujemo na svijest o nasljeđu koje baštinimo i ulozu muzejskih institucija koja, osim promocije i prezentacije suvremene produkcije, ima jasno naglašenu društvenu korektivnu ulogu. Na društveno-političkoj razini sve je važnija, pa u nekim područjima i dominantna, uloga žena te je važno da se to očituje i na polju umjetnosti.

Uz Martinu Munivrana (MSU, Zagreb), autoricu projekta i koncepcije, na projektu kao stručne suradnice i kustosice sudjeluju: Jasminka Babić (GU Split), Vilma Bartolić (u suradnji s Brankom Benčić i Dianom Zrilić, MMSU, Rijeka), Valentina Radoš (MLU, Osijek), Rozana Vojvoda (UGD, Dubrovnik), Ana Škegro (MSU, Zagreb) za izvedbeni i diskurzivni program, Branka Benčić (MMSU, Rijeka) za filmski program.

Naziv izložbe: **Arsenij Žiljajev: U danima rata**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, 2 kat, Okidači

Vrijeme trajanja: 23.5. – 27.6.2023.

Autori stručne koncepcije: Jasna Jakšić, Arsenij Žiljajev

Autor likovnog postava: Arsenij Žiljajev

Opseg (broj eksponata): 65

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/arsenij-ziljaev-u-danima-rata/1200.html>

Vrsta: umjetnička

Tema:

„U danima rata“ prva je izložba u zajedničkoj organizaciji Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb i Muzeja muzeja iz Venecije, nepostojeće institucije koja se bavi istraživanjem i rekonstruiranjem (buduće) povijesti muzeja kroz prikupljanje, čuvanje i izlaganje, da bi se umjetnošću oslobodilo vrijeme (i od vremena). Projekt uključuje rekonstrukciju istoimenog postava održanog 2033. godine u Muzeju umjetnosti Uzbekistana u Taškentu, kao i autorski izbor umjetnina nastalih tijekom raznih sukoba u kojima se Hrvatska našla: Prvog svjetskog rata (1914.–1918.), Drugog svjetskog rata (1939.–1945.), Domovinskog rata (1991.–1995.), iz zbirke Muzeja suvremene umjetnosti, Zagreb. Osim toga, izložba uključuje poveznicu na UNESCO-ov popis koji dokumentira potvrđene štete na kulturnim dobrima u Ukrajini koje je prouzročila Rusija između 24. veljače 2022. i 10. svibnja 2023.

Korisnici : šira publika

Naziv izložbe: **Körper und Territorium. Grenzübergreifende Dialoge.** Eine Kooperation mit MSU Zagreb
Vrijeme trajanja 26.5. – 27.8.2023.

Autorice stručne koncepcije: Katia Huemer u suradnji s Jasnom Jakšić i Radmilom Ivom Janković

Autor likovnog postava: studio itzo – Rainer Stadlbauer

Opseg: 51

Web adresa: <https://www.museum-joanneum.at/kunsthhaus-graz/unsere-programme/ausstellungen/event/koerper-und-territorium-1>

Vrsta: umjetnička, međunarodna, skupna

Tema:

Izložba se temelji na radovima umjetnica i umjetnika koji – na različite načine – istražuju odnos tijela i identiteta. Koju još ulogu tijelo igra u umjetnosti danas? Koje je njegovo temeljno društveno značenje? Kako se očituju čini tjelesne preobrazbe i kršenja granica, što je oduvijek bilo dio formiranja identiteta? Na izložbi Tijelo i teritorij djela austrijskih umjetnica i umjetnika ili onih koji žive i rade u Austriji postavljena su u dijalog s radovima iz nekadašnjih jugoslavenskih republika. Na prvi pogled doima se da postoji formalna povezanost, a ipak su ta djela nastala u različitim uvjetima i kontekstima. U rasponu od 1960-ih do danas, izbor radova iznosi na vidjelo kako se mijenjao identitet pripisan tijelu ali i kako samo tijelo nadilazi identitet koji se na njega projicira. Izložba „Tijelo i teritorij“ proizlazi iz kustoske razmjene između Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu i Kunsthausu Graz. U Zagrebu je na izložbi predstavljen izbor suvremenih austrijskih umjetnica i umjetnika, dok nastavak u Kunsthausu Graz donosi dio tog izbora proširen djelima autorica i autora iz bivše Jugoslavije.

Korisnici: šira publika Kunsthaus Graz i Muzeja Joanneum

Naziv izložbe: **Sanja Iveković: Works of Heart (1970 – 2023)**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, prostor za povremene izložbe 1. i 2. kat

Vrijeme trajanja: 15.06.2023.-7.01.2024.

Autor(i) stručne koncepcije: Zdenka Badovinac

Autor(i) likovnog postava: Ana Martina Bakić

Opseg (broj eksponata): 72

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu)

Vrsta: umjetnička, tuzemna, retrospektivna, samostalna

Tema (kratak opis):

Works of Heart (1970. - 2023.) prva je sveobuhvatna muzejska retrospektiva jedne od najvažnijih hrvatskih umjetnica, Sanje Iveković, u nezinom gradu. Izložba je rezultat suradnje Muzeja suvremene umjetnosti u Zagrebu i Kusthallea u Beču, gdje je premijerno prikazana 2022 godine. Iako dijele isti naslov, zagrebačka je izložba opsežnija i prilagođena specifičnom prostoru zagrebačkog muzeja. Izložba uključuje nove produkcije „Trudna memorija“ (Pregnant Memory) i „Izvještaj u sjeni“ (Shadow Report), veliki broj radova iz kolekcije MSU, te novi segment: arhiv pod nazivom „Točke susreta: Dokumenti u nastajanju, 1968.-1982.“.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): Izložba je namijenjena široj ali i stručnoj publici, i iznimna je prilika da se prvi puta publici predstavi cjelokupni opus umjetnice u Zagrebu

Mjesto održavanja i prostor: **Katarina Ivanišin Kardum – Naturales Questiones**

Italija, Milano – Zaklada Stelline i prirodoslovni muzej Milano

Vrijeme trajanja: 5.6.-23.7.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Aleksandra Klimciuk, Snježana Pintarić
Autor(i) likovnog postava: Katarina Ivanišin Kardum, Aleksandra Klimciuk
Opseg (broj eksponata): 30
Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu): www.stelline.it; KATARINA IVANIŠIN KARDUM.
NATURALES QUAESTIONES - YouTube

Tema (kratak opis):

Katarina Ivanišin Kardum je umjetnica koja se kontinuirano bavi prirodom kroz tematski i medijski različite cikluse i koja zauzima istaknuto mjesto na suvremenoj hrvatskoj slikarskoj sceni. Njezino recentno stvaralaštvo predstavili smo talijanskoj i međunarodnoj publici u dva istaknuta izložbena prostora u centru Milana - u Zakladi Stelline bio je izložen njezin ciklus slika „Isto nebo“, prezentiran po prvi puta u Muzeju suvremene umjetnosti prošle godine, dok su u Prirodoslovnog muzeju, jednom od najposjećenijih milanskih muzeja bili izloženi radovi iz serije „Ptice“, inspirirani dioramama iz Prirodoslovnog muzeja u Dubrovniku. Tako proširena izložba organizirana je pod naslovom „Naturales Questiones“ (kustosice Snježana Pintarić i Alessandra Klimciuk). Zaklada Stelline smještena je u povijesnom centru grada, a osnovali su ju Grad Milano i Pokrajina Lombardija. Zaklada je danas multimedijски centar koji raspolaže raznovrsnim prostorima na 2000 četvornih metara, a jedan od njezinih glavnih ciljeva jest prezentacija suvremene vizualne umjetnosti. Ovdje su izlagali brojni priznati umjetnici kao i velikani avangardne i moderne umjetnosti – Arturo Martini, Pablo Picasso, Marc Chagall i brojni drugi. Izložba je organizirana u suradnji Muzeja suvremene umjetnosti s Fondacijom Stelline i Prirodoslovnim muzejom u Milanu, uz veliku pomoć i podršku Generalnog konzulata RH u Milanu te pod pokroviteljstvom Grada Milana i Regije Lombardije. Izložba se održala u okviru obilježavanja Dana državnosti Republike Hrvatske i 10. te obljetnice priključenja RH Europskoj uniji. Prigodom svečanog prijema koji je organizirao Konzulat RH u Milanu- konzul Stjepan Ribić, izložba „Isto nebo“ je otvorena 5.6.2023. u prisustvu hrvatskog veleposlanika Jasena Mesića, predsjednika Fondacije Stelline i potpredsjednice Europskog parlamenta Dubravke Šuice. Uz izložbu su organizirane likovne radionice i razgovor s umjetnicom, a cijeli projekt popraćen je u talijanskim medijima.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): Izložba je bila namijenjena za sve uzraste i široku međunarodnu publiku.

Naziv izložbe: **Tomo Savić-Gecan: Bez naziva, 2022./2023.**

Mjesto održavanja i prostor: svi izložbeni prostori MSU-a

Vrijeme trajanja: 20.6.2023 - 24.6.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Tomo Savić-Gecan

Kustoski razvoj projekta "Bez naziva (Hrvatski paviljon), 2022": Elena Filipović

Kustosica-koordinatorica za projekt u MSU: Radmila Iva Janković

Autor(i) likovnog postava: -

Opseg (broj eksponata): -

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu): <http://www.msu.hr/dogadanja/projekt-tome-savic-gecana-bez-naziva-2022-2023-na-antisezoni/1222.html>

Tema (kratak opis)

Projekt Tome Savića-Gecana „Bez naziva, 2022./2023.“ temelji se na projektu „Bez naziva, (Hrvatski paviljon), 2022.“ koji je u odabiru kustosice Elene Filipović predstavljao Hrvatsku na 59. venecijanskom bijenalu umjetnosti. Osim uvođenja izvođača, taj se projekt od svih prethodnih projekata Tome Savić-Gecana razlikuje i arbitrarnim poveznicama između fizički udaljenih komponenti, budući da te poveznice više ne određuje samo umjetnik, nego nastaju u orkestriranoj suradnji umjetnika i tima (programera, koreografkinje, izvođača i izvođača te AI tima), da bi posljednja riječ bila prepuštena odlukama umjetne inteligencije.

Pet plesača i plesačica od uvježbane postave od dvadeset i pet izvođača, tijekom sedam mjeseci Venecijanskog bijenala, svakoga dana dobivalo je upute koje su na pametnim telefonima dobivali u osam sati ujutro. Bežično prenošene upute umjetne inteligencije nastajale su na temelju analiza tekstualnih podataka udarnih vijesti dana iz nasumično odabranih izvora poput Arab Newsa, Corriere della Sera, El Tiempo, Le Monde, Bangkok Posta, The Namibiana ili New York Timesa. Pri tome su korišteni algoritmi predviđanja za prepoznavanje i klasificiranje definiranog skupa tema, među kojima su klimatske promjene, kršenje ljudskih prava, razvoj tehnologije ili vojne aktivnosti. Kao rezultat te akcije, svakoga dana nastajale su drukčije algoritamski izvedene upute za izvođače koje su se u sedam mjeseci mijenjale onako kako su se mijenjale vijesti, određujući paviljon u kojem su se trebali pojaviti, pokrete koje su trebali izvesti, pa čak i detalje na koje su se trebali koncentrirati tijekom izvedbi.

Uznemirujuće pitanje koje umjetnik postavlja ovim projektom o nevidljivoj, ali utjecajnoj prisutnosti umjetne inteligencije u našoj svakodnevici, ponovno je aktualizirano u kontekstu izložbenih prostora MSU-a. Informacije o mjestu, točnom vremenu i dnevnim vijestima koje će u dane odvijanja projekta izvođači utjeloviti svojom prisutnošću, publika je mogla pratiti na web stranici posebno kreiranoj za zagrebačko izdanje projekta.

Projekt je realiziran u sklopu programa manifestacije za suvremeni plesa "Antisezona".

Suradnici na projektu:

voditeljica koreografske produkcije: Irma Omerzo; voditelj tehničke produkcije: Tomislav Pokrajčić; tehnička produkcija: Jan Šnajder, Ana Barić i Sara Bakić (AI tim – TakeLab, Fakultet elektrotehnike i računarstva, Sveučilište u Zagrebu); anotatori podataka za treniranje modela umjetne inteligencije: Anamarija Brusić, Bruno de Zan, Ela Đimoti, Barbara Geld, Kristijan Grgurić, Gordana Kolanović Roško, Marija Košutić, Vladimira Milić, Jan Osmanović, Darija Oštrić, Tomislav Smrekar, Dorotea Supančić, Mišo Vojnović, Sofija Žagar; izvođačice: Iva Katarinčić, Tessa Ljubić, Valentina Miloš, Margareta Sinković i Eleonora Vrdoljak; vizualni identitet: Igor Kuduz; razvoj multimedije: Mihael Giba; programska koordinatorica (MSU): Miranda Herceg; producentica: Tena Starčević

Korisnici (kome je izložba namijenjena): stručna i šira javnost

Naziv izložbe: „**Mogućnosti za '23“ Željko Beljan: Projekt Arkade**

Mjesto održavanja i prostor: MSU Black Box

Vrijeme trajanja: 04.07.2023 - 06.09.2023

Autor(i) stručne koncepcije: Leila Topić

Autor(i) likovnog postava: Željko Beljan, Nataša Ivančević

Opseg (broj eksponata): 10

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/projekt-mogucnosti-za-%2723-zeljko-beljan-projekt-arkade/1225.html>

Tema (kratak opis):

Višegodišnji projekt „Mogućnosti“ koji je pokrenula kustosica MSU-a Leila Topić u suradnji sa zagrebačkom Akademijom likovnih umjetnosti je osmišljen da olakša mladim umjetnicima ostanak u profesionalnom polju. 2023. mogućnost da izloži svoj rad u MSU dobio je Željko Beljan.

Radna grupa u sastavu Ivan Slipčević, Mirjana Vodopija i Vlasta Žanić s Akademije likovnih umjetnosti te kustosica MSU-a Nataša Ivančević i autorica koncepta Leila Topić od dvadesetak predloženih umjetnika, odabrala je Željka Beljana koji se predstavio multimedijским radovima u prostoru MSU Black Boxa.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: **Moderna suvremenost / Modern Contemporary**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, 2. kat, Okidači

Vrijeme trajanja: 04.07.2023. - 03.09.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Kunsthistorisches Mausoleum, Belgrade

Kustosica izložbe: Kristina Bonjeković Stojković

Autor(i) likovnog postava: Kunsthistorisches Mausoleum, Kristina Bonjeković Stojković

Opseg (broj eksponata): 25 umjetničkih radova, građa iz arhiva MSU-a i Kunsthistorisches Mausoleuma

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu): <http://www.msu.hr/dogadanja/moderna-suvremenost/1224.html>

Tema (kratak opis):

Izložba *Moderna Suvremenost* realizirana je u sklopu ciklusa Okidači u okviru projekta Zbirka kao glagol.

Koncept izložbe pod nazivom Moderna suvremenost oslanja se na prvu izložbu iz 1955. g. kojom je Gradska galerija suvremene umjetnosti započela svoju izložbenu djelatnost. Riječ je o izložbi iz fundusa koja je predstavila izbor prvih otkupljenih radova. Izloženi radovi otkupljeni su s izložbi i iz atelijera tijekom 1954. i 1955. godine. Nastojanje tadašnje galerije bilo je da u granicama mogućnosti otkupom prati, odnosno dokumentira dinamiku suvremenog likovnog života. Izložbu je upotpunjavalo nekoliko eksponata starijeg datuma, koji su u ono vrijeme značili traženje novog izraza, odnosno približavanje onodobnom suvremenom evropskom slikarstvu, ili pak svojom kvalitetom predstavljaju neku karakterističnu fazu pojedinog autora. GSU je gotovo od početka djelovanja promovirala suvremene umjetničke pojave i poticala razumijevanje i afirmaciju apstraktnih tendencija. Sukladno tome i razvijanju njezine aktivnosti i na međunarodnom planu otkupljeni su i radovi važnih stranih umjetnika apstraktnog izraza. Drugi segment izložbe zasniva se na upravo tim djelima koja

su bila prvi otkupi međunarodnih autora za fundus. Dokumentarni dio izložbe okuplja arhivsku građu vezanu uz izložbenu aktivnost GSU-a u periodu od 1955. do 1960-ih i dokumentarne materijale iz tog doba koji se referiraju na relaciju između modernog i suvremenog kada je sama terminologija "moderna" i "suvremena" imala različita značenja u različitim političkim ustrojima.

Izložba *Moderna suvremenost* nastoji istražiti razliku između "modernog" i "suvremenog" te postavlja pitanje poimanja i razumijevanja tih pojmova koja su se mijenjala u vremenu. Pojmovi poput "moderne" i "suvremene" imaju svoje specifičnosti i evoluirajući kontekst. Radovi iz muzejske zbirke odabrani za ovu izložbu nastali su kao (moderna) umjetnička djela. Međutim, danas se izlažu prvenstveno kao artefakti, opipljiva sjećanja na kulturnu i političku eru kada moderno jest značilo suvremeno.

Izložba je ostvarena u suradnji s Kunsthistorisches Mausoleumom iz Beograda, a koncepciju potpisuje njezin suradnik. Kunsthistorisches Mausoleum je spomenička institucija posvećena čuvanju sjećanja na povijest umjetnosti. Smještena u ulici Braće Radovanovića 28 u Beogradu i povremeno otvorena za javnost od 2003. godine. U jednoj od njenih prostorija smještena je galerija Povijest modernog slikarstva Herberta Reada, dok se u drugoj nalazi Povijest umjetnosti H. W. Jansona.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): stručna i široka javnost

Naziv izložbe: **Sposoban za idealizam (2023)**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, dio 2. kata

Vrijeme trajanja: 31.8. - 5.11.2023.

Autor(i) stručne koncepcije: Taras Gembik, Yulia Krivich, Kaja Kusztra (Društveni centar solidarnosti Suncokret), Ana Škegro

Autor(i) likovnog postava: Taras Gembik, Yulia Krivich, Kaja Kusztra (Društveni centar solidarnosti Suncokret), Ana Škegro

Opseg (broj eksponata): 4

Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu):

http://www.msu.hr/dogadanja/sposoban_za_idealizam/1243/hr.html

Vrsta: umjetnička, međunarodna, informativna, samostalna

Tema (kratak opis):

Rad započinje performativnom interpretacijom rada Vlade Marteka iz 1981. godine, *Sposoban za idealizam*. Martekova praksa vizualizacije poezije pretvorila se u polazište za postavljanje pitanja o podjeli dobiti, moći i zadovoljstva u institucionalnom prostoru. Društvene strukture u umjetničkoj ustanovi mogu se ispitati kritičnim metodama, ali mogu li se konzimirati zajedno? Performativna akcija dijeljenja komada torte s natpisom *Sposoban za idealizam* na pokrivci prolaznicima i posjetiteljima Muzeja snimljena je, te potom kao video dokumentacija izložena u muzejskom prostoru uz uokvirenu fotografiju originalnog Martekovog rada koji se radi oštećenja nije mogao izlagati. U izložbenom prostoru izložena je i foto dokumentaciju aktivnosti Društvenog centra solidarnosti Suncokret u proteklih godinu i pol. Na izložbi je bio dostupan i manifestni tekst članova_ica centra Suncokret, ukrajinskih i poljskih umjetnika_ca koji su detaljno obrazložili kontekst nastanka i svrhu djelovanja Centra. Kolektiv Društvenog centra solidarnosti Suncokret iz Varšave inicijalno je osnovan kao hitna inicijativa podrške tijekom prvih dana ruske invazije na Ukrajinu. Uz administrativnu i organizacijsku potporu Muzeja moderne umjetnosti u Varšavi, „Suncokret“ aktivno traga za odgovorom na pitanja uloge umjetničkih institucija u ratnom vremenu i unutar praksi dekolonizacije. Ubrzo je ovaj pokret, nastao iz temeljne i hitne nužde, poprimio razmjere strukturirane post-umjetničke aktivnosti. Danas „Suncokret“ djeluje kao otvoreni višjezični i višekulturni društveni centar i kolektiv koji surađuje s drugim inicijativama i umjetnicima u Poljskoj i izvan nje. Centar provodi svoj javni program posvećen ratu, povijesti, kulturi i umjetnosti, kao i ruskom imperijalizmu i problemima dekolonijalizma u Središnjoj i Istočnoj Europi. Kolektiv „Suncokreta“: Maria Beburia, Sebastian Cichocki, Kuba Depczynski, Taras Gembik, Yulia Krivich, Kaja Kusztra, Natalia Sielewicz, Bogna Stefanska.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): široka publika

Naziv izložbe: **Krivo srastanje**

Mjesto održavanja i prostor: Salon Muzeja savremene umetnosti Beograd

Vrijeme trajanja: 08.09.2023 - 23.10.2023

Autor(i) stručne koncepcije: Leila Topić

Autor(i) likovnog postava: Leila Topić

Opseg (broj eksponata): 30 fotografija, dokumentarni film iz arhiva HTV-a

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/krivo-srastanje/1237.html>

Vrsta: umjetnička, problemska

Tema (kratak opis):

Krivo srastanje je izložba koja predstavlja izbor fotografija Ivana Posavca i Milisava Mije Vesovića iz zbirke Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb. Riječ je o fotografskim radovima koje danas interpretiramo analitičkim alatima nastalim zahvaljujući prožimanju umjetnosti i popularne kulture. Preciznije, promatramo fotografije realizirane jezikom popularne kulture kao oblikom otpora dominantnim kulturalnim modelima a čiji se zametci prate s razvojem takozvane omladinske kulture kasnih 70ih i ranih 80ih godina. Izložba tematizira fenomenom fotografije koja je u tom razdoblju odigrala važnu ulogu, poput „poletovske fotografije“ što je u svojim danima slave prekoračivala zadane granice reportažne ili dokumentarne fotografije da bi naposljetku, postavši lokalni fenomen, mnogi autori i njihovi opusi postali dio dominante odnosno muzealizirane umjetničke prakse.

Predstavljanje izložbe *Krivo srastanje* u Salonu Muzeja savremene umetnosti Beograd rezultat je međumuzejske razmjene projekata između zagrebačkog i beogradskog Muzeja savremene umetnosti.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: **Ciklus Okidači: Kustoski kolektiv BLOK: „ne mogu izvesti poseban rad za ovu izložbu“**

Mjesto održavanja i prostor: MSU Black Box

Vrijeme trajanja: 14.09.2023 - 29.10.2023

Autor(i) stručne koncepcije: Kustoski kolektiv BLOK, Leila Topić

Autor(i) likovnog postava: Kustoski kolektiv BLOK, Leila Topić

Opseg (broj eksponata): 2

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/kustoski-kolektiv-blok-ne-mogu-izvesti-poseban-rad-za-ovu-izlozbu-okidaci/1251.html>

Vrsta: umjetnička, problemska

Tema (kratak opis):

Početak 1980. godine u tadašnjoj Galeriji suvremene umjetnosti održala se izložba Hansa Haackea jednostavnog naslova "hans haacke, new york" (21. 1. - 7. 2. 1980.). Ovaj pionir institucionalne kritike i neumorni kritičar kapitalističkog korporativnog nekusa i visoke umjetnosti, ponajviše uloge institucije muzeja, tad se prvi put predstavio lokalnoj javnosti, a GSU je za tu priliku od umjetnika pokušala naručiti i novu produkciju, kao što je „i drugdje proizveo djela za specifične situacije“. O problematici suvremenih mogućnosti realizacije i produkcije radova, kao i mogućnosti poboljšanja rada MSU – ključna je tema ovog projekta.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: **Mreža motovunskih susreta**

Mjesto održavanja i prostor: MMSU, Rijeka, Muzej Grada Pazina

Vrijeme trajanja: 12.9. – 15.10. (MMSU), 30.11. 2023. – 30.4.2024.(Muzej grada Pazina)

Autorica koncepcije: Branka Benčić (MMSU) u suradnji s Ivom Kelentrić (MMSU), Majom Zidarić Pilat (Muzej Grada Pazina)

Autor(i) likovnog postava: Branka Benčić (MMSU), Maja Zidarić Pilat (MGP)

Opseg (broj eksponata): 53

Vrsta: međunarodna, studijska, skupna

Tema (kratak opis):

Mreža motovunskih susreta, međunarodna skupna izložba posvećena istraživanju susreta umjetnika u Motovunu, otvorena je 12. rujna u 20 sati u MMSU. Izložba je trajala do 15. 10.2023. Retrospektivnim pogledom na povijest događanja, putem dokumentacije, arhivskih materijala i odabranih radova umjetnika iz različitih muzejskih zbirki, bio je predstavljen pregled ove međunarodne manifestacije, kao doprinos njezinom istraživanju i kontekstualizaciji. Motovunski likovni susreti, organizirani kao međunarodni susreti vizualnih umjetnika, višegodišnja su tematska manifestacija koja se između 1972. i 1984. godine održavala u Motovunu. Muzej suvremene umjetnosti sudjelovao je s posudbom rada s „motovunske vrpce“ te s posudbom digitalizirane dokumentacije..

Korisnici (kome je izložba namijenjena): šira publika MMSU i Muzeja Grada Pazina

Naziv izložbe: **Vlatka Horvat: Dobro društvo**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, 2. kat, Okidači
Vrijeme trajanja: 14.09.2023 - 12.11.2023
Autor(i) stručne koncepcije: Vlatka Horvat
Kustosica izložbe: Kristina Bonjeković Stojković
Autor(i) likovnog postava: Vlatka Horvat
Opseg (broj eksponata): 26
Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu)
<http://www.msu.hr/dogadanja/vlatka-horvat-dobro-drustvo-okidaci/1250.html>

Tema (kratak opis):

Izložba je realizirana u sklopu ciklusa Okidači u kojem pozvani umjetnici/ce ulaze u dijalog s radovima iz muzejskih zbirki. *Dobro društvo* umjetnice Vlatke Horvat interpretira radove iz muzejske Zbirke skulpture iz vizure umjetničkog djelovanja same autorice.

Male skupine djela iz različitih razdoblja i umjetničkih pokreta u složenom su dijalogu u izložbenom prostoru. Figurativne i apstraktne skulpture stoje jedne uz druge, a njihov prostorni raspored naglašava razlike i veze između različitih formalnih gesti i skulpturalnih materijala. Autoričin izbor i postav radova iz zbirke pruža razigran, dinamičan pogled na grupirane skulpture, njihove suodnose, međusobne povezanosti i moguće interpretacije.

Uz objekte u prostoru, umjetnica je izradila eksperimentalnu zidnu publikaciju koju sačinjava serija sedam kolaža. Ti zidni radovi konstruirani su kao nizovi identifikacijskih fotografija radova iz elektroničke muzejske baze, slijedeći logiku vizualnih ekvivalencija i kontrasta, i ne uzimajući u obzir njihove fizičke dimenzije.

Morfološkim transformacijama od fotografije do fotografije, rad potiče na promišljanje različitih vidova organizacije i kategorizacije te njihove uloge u našem razumijevanju svijeta.

Odnosi koji nastaju između radova na izložbi „Dobro društvo“ postaju metafora za relacije unutar stvarnih društvenih struktura. Sličnosti i povezanosti, kao i razlike i suprotnosti, koje se manifestiraju u ovim privremenim i provizornim grupacijama, otvaraju prostor za postavljanje pitanja o zajedništvu i pripadnosti, o dijeljenju prostora i poimanju zajednice.

Vlatka Horvat umjetnica je koja u svom radu koristi različite medije i forme izražavanja – od skulpture, instalacije, crteža, kolaža i fotografije do performansa, videa, pisanja i izdavaštva. Reorganiziranjem i preslagivanjem prostora i društvenih odnosa koji u njemu djeluju, njezini projekti često prerađuju prekarne odnose između tijela, predmeta, materijala, elemenata arhitekture i pejzaža.

Korisnici (kome je izložba namijenjena): stručna i široka javnost

Naziv izložbe: Lala Raščić: Nalazište

Mjesto održavanja i prostor: Arheološki muzej Istre
Vrijeme trajanja 22.9. 2023. – 30.6.2024.
Autorica stručne koncepcije: Jasna Jakšić
Autorica likovnog postava: Lala Raščić
Opseg : 20
Web adresa (ukoliko je izložba predstavljena na Internetu)
Vrsta: umjetnička

Tema:

Izložba je zaključna je postaja njezina višegodišnjeg projekta GORGO. GORGO, odnosno Gorgonu poznajemo kao mitsko čudovište ali i kao žrtvu davnog, pretpovijesnog strašnog nasilja. Nalazište pak u formi site-specific intervencije u prostoru Augustova hrama, mjesta državne i religijske moći na nekadašnjem rimskom Forumu u Puli, oživljava GORGO kroz projekcije njezina androgino oblika – s bradom i iskeženim, gotovo životinjskim zubima. Izvedeni u formi reflektirajućeg zlatotiska na staklu i pokrenuti svjetlosnom intervencijom, objekti u prostoru hrama prizivaju kazališta svjetla i sjene, gradeći priče o drevnim i skrivenim moćima i snazi koja iz njih proizlazi. Putem svjetlosne i skulpturalne intervencije umjetnica u reprezentativni, javni prostor dovodi zaboravljene, potirane i potčinjene ženske likove. Koliko god da su oni izbrisani iz kanonske povijesti umjetnosti i kulture koju su, posebno u narativima o antičkom svijetu, krojili muškarci, u mitovima, slikama, usmenim predajama i nepisanim tradicijama moguće je naći njihove tragove, kao i tragove ženskog otpora i solidarnosti.
Korisnici: posjetitelji Augustova hrama u Puli

Naziv izložbe: Njegova podržavajuća ruka – kuriranje kustosa: Davor Matičević

Mjesto održavanja i prostor: MSU Black box

Vrijeme trajanja: 09.11.2023 - 11.02.2024

Autor(i) stručne koncepcije: Leila Topić, Kolektiv JDS

Autor(i) likovnog postava: Leila Topić, Kolektiv JDS

Opseg (broj eksponata): 25

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/njegova-podrzavajuca-ruka-kuriranje-kustosa-davor-maticevic/1307.html>

Vrsta: umjetnička, problemska

Tema (kratak opis):

Njegova podržavajuća ruka – kuriranje kustosa: Davor Matičević izložba je iz ciklusa Okidači kojim se iznova promišljaju kustoske prakse Davora Matičevića. Naziv izložbe je preuzet iz citata Ivana Posavca iz razgovora koji je dao za časopis 15 Dana objašnjavajući da veliki dio njegovog fotografskog opusa, kao i onog Mije Vesovića, ne bi postojao da ih Matičević nije podržavao. Cilj ove izložbe bio je reinterpretirati muzejsku i duhovnu baštinu Davora Matičevića uzimajući u fokus i njegov profesionalni opus kao izniman doprinos zajednicama te promatrajući ga kao jednog od prvih kustosa koji je bio sposoban razumjeti naslijeđe kustoskog diskursa i njegove nestrukturirane složenosti istodobno se igrajući s različitim i često kontroverznim poticajima.

Uz izložbu je organizirano tri tematska razgovora:

- Do kud smo došli? - AIDS – društvo – umjetnost (01.12.2023. / MSU, Black Box)
- Etika (po)stava - razgovor o predstavljanju etički kompleksnih sadržaja (18.01.2024 / MSU, Black Box)
- Razgovor iz prve ruke: umjetnici i kolege o Davoru Matičeviću (07.02.2024 / MSU, Black Box)

Korisnici (kome je izložba namijenjena): zainteresirani posjetitelji, studenti umjetničkih akademija, šira i stručna publika

Naziv izložbe: **Šum 84/94/24, iz ciklusa Okidači**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, prostor za izložbe 2.kat

Vrijeme trajanja: 21.11.2023.-10.03.2024.

Autorice stručne koncepcije: Natalija Vujošević (MSUCG), Ivana Kancir

Kustosice izložbe i autorice likovnog postava: Natalija Vujošević (MSUCG), Ivana Kancir

Opseg (broj eksponata): 42

Web adresa: <http://www.msu.hr/dogadanja/izlozba-sum-84-94-24-iz-ciklusa-okidaci/1314.html>

Vrsta: umjetnička, kompleksna, međunarodna, skupna

Tema:

Izložba Šum 84/94/24 predstavlja susret Kolekcije umjetnosti nesvrstanih zemalja MSUCG iz Podgorice sa zbirkama Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb fokusirajući se na razdoblje između 1984. i 1994. godine, tj. na desetljeće postojanja Galerije umjetnosti nesvrstanih zemalja Josip Broz Tito u Titogradu. Susret odabranih radova iz zbirke MSUCG, Podgorica i MSU Zagreb postavlja u dijalog različite vizije umjetnosti i budućnosti koje su paralelno postojale i razvijale se potkraj postojanja Jugoslavije pri tome uglavnom ostajući nedovršene. Vrijednosti vizija nisu se prelile u širu društvenu memoriju, već su prepuštene fermentiranju u otkrivenim i neotkrivenim arhivima i muzejskim kolekcijama. Suprotstavljajući odabrane radove s arhivskim zapisima i fikcijom (koje su tijekom izložbe obuhvatile tekstualne interferencije pisca Luke Bekavca), izložba je postala prostor za imaginiranje nekih mogućih ishoda i historija prekinutih procesa. Time se otvara sfera doticaja, preklapanja i susreta koji mogu proizvesti neke drugačije pozicije gledanja, reaktualizaciju odnosa i obnovu komunikacija. Izložba Šum 84/94/24 nastala je u suradnji s Laboratorijem kolekcije umjetnosti nesvrstanih zemalja, projektom MSUCG započetim 2022. godine.

Korisnici: šira publika MSU, umjetnici, kustosi, istraživači, studenti, učenici

Naziv izložbe: **Osvijesti! Odupri se! Reagiraj! Performans i politika u postjugoslavenskom kontekstu 1990-ih**

Mjesto održavanja i prostor: MSU, prostor za izložbe 3. kat

Vrijeme trajanja: 14.12. 2023. – 17.3.2024.

Autorice i autor koncepcije: Bojana Piškur, Vida Knežević, Asja Mandić, Linda Gusia Biljana Tanurovska, Ivana Vaseva, Rok Vevar, Jasmina Žaloznik i Jasna Jakšić

Autor(i) likovnog postava: Siniša Ilić, Jasna Jakšić

Opseg (broj eksponata): 98

Vrsta: međunarodna, studijska, skupna

Tema (kratak opis):

Nakon 1990-ih, desetljeća velikih promjena, na nevelikom prostoru nekada zajedničke federacije nastale su različite države i povijesno-vremenske zone. Nastale u ratovima, u manje ili više uspješnim političkim i ekonomskim tranzicijama, često su se lako odricale naslijeđa. Politički performans kao oblik osobnog ili organiziranog umjetničkog otpora u tim burnim vremenima, čije posljedice i još osjećamo, u fokusu je izložbe Osvijesti! Odupri se! Reagiraj! Performans i politika u postjugoslavenskom kontekstu 1990-ih. Razdoblje rasapa podrazumijevalo je uspostavu državnih granica i simbola, razgraničenja jezika, militarizaciju, jasnu distinkciju od susjednih država kao i izgradnju kapitalizma. Iz antiratnih i radničkih protesta, sletova, uličnih akcija i predstava, iz konteksta civilnog društva koje se našlo u opoziciji prema novootkrivenim vrijednostima nastajućih demokracija, ali i sitnih gesti i osobnih interakcija, proizašao je niz emancipatornih formi otpora. Ključne riječi iz kojih proizlazi postav izložbe su opsada i granica, ulica i trag u javnom prostoru, protest i predstava, javni govor, feminizam, tijelo radikalnog otpora i tijelo mnoštva, tijelo Drugosti i tijelo patnje. Izložba, realizirana u suradnji s Modernom galerijom i Muzejom suvremene umjetnosti u Ljubljani, u velikoj se mjeri zasniva na istoimenoj izložbi postavljenoj u MSUM+ u pandemijskoj 2021. godini. Verzija koju predstavljamo u Zagrebu, uz nešto veći fokus na hrvatsku scenu, kroz postav tematizira naslijeđe 1990-ih i u kontekstu ratnih prijetnji, opsada i genocida kojima iznova svjedočimo od veljače 2022. do danas.

Naziv izložbe: SintArt 16: Ivana Tkalčić: Utopijska heterotopija – vidi poglavlje 9

Mjesto održavanja i prostor: Zbirka Richter, Vrhovec 38

Vrijeme trajanja: 21.12.2023. – 2.3.2024.

Kustosica izložbe: Vesna Meštrić

Autor(i) likovnog postava: Ivana Tkalčić, Vesna Meštrić

Opseg (broj eksponata): 16

Vrsta: umjetnička, samostalna, studijska

Tema (kratak opis):

U šesnaestom izdanju projekta SintArt gostujuća umjetnica je Ivana Tkalčić čijem je umjetničkom radu fokus na transformaciji slike uz pomoć tehničkih medija gdje se ponajviše radi o društvenim mrežama i umjetnoj inteligenciji. Ivana Tkalčić tijekom 2023. istraživala je arhivsku dokumentaciju projekta Sinturbanizam, jedan od najznačajnijih Richterovih utopijskih projekata postavljajući ga u kontekst današnjeg vremena, prostora i novih tehnologija navodeći je na misao da Sinturbanizam nije nužno ideja o utopiji ili njezinom polaritetu distopiji, već o mogućim heterotopijama, drugim prostorima u urbanom dizajnu koji opisuju svijet izvan centra u odnosu na "normalne" ili svakodnevne prostore, koji mogu posjedovati višestruka, fragmentirana ili čak nespojiva značenja. U tom smislu nastala je umjetnička instalacija Ivane Tkalčić koja korištenjem umjetne inteligencije donosi inkluzivno, dinamično i transformacijsko urbano okruženje koje se prilagođava potrebama stanovnika dok narušava ustaljene norme i hijerarhije. Umjetnička instalacija sastoji se od generiranih fotografija postavljenih u dijalog s izvornim nacrtima projekta Sinturbanizam.

Ivana Tkalčić diplomirala je na Akademiji likovnih umjetnosti (MA) u Zagrebu i magistrirala ekonomiju na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu (mag.oec.). Akad. god. 2015/2014 boravila na Akademiji likovnih umjetnosti u Münchenu. Sudjelovala je na brojnim projektima i umjetničkim rezidencijama u Austriji, Belgiji, Grčkoj, Norveškoj, Nizozemskoj, Italiji i Poljskoj. Polaznica WHW Akademije, generacija 2019/2020. Ima realizirane brojne samostalne i grupne izložbe. Finalistica i dobitnica više nagrada: 20. nagrade Radoslav Putar-Young Visual Artists Awards, Grand Prix nagrada na 35. Salonu mladih, Erste fragmenti 12, Rektorove nagrade za najbolje studente, Sveučilišta u Zagrebu, RCAA - young European art award.

Uz izložbu objavljen je katalog u dvojezičnom izdanju (hrvatskom i engleskom). Izložba je realizirana uz potporu Grada Zagreba, Ministarstva kulture i medija RH i Grada Siska.

10. IZDAVAČKA DJELATNOST MUZEJA

10.1. Tiskovine

VUJASINOVIĆ, Tanja

Rad Tanje V. pronađen u Atelijeru Kožarić : [inv. br. MSU AK 19] = A sculpture by Tanja V. found in Studio Kožarić : [inv. no. MSU AK 19] / Tanja Vujasinović ; [urednik scenarija = script doctor Aleksandar Kristek ; prijevod = translation Nikolina Jovanović].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti : T. Vujasinović,- 77 str. ; 18 cm, U sklopu projekta Laboratorij za oživljavanje, MSU, 8.12.2022.-12.2.2023. ISBN 978-953-50367-0-0 / ISBN 978-953-370-013-7

Ivica Malčić : Malčić goes to MSU : Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 6. 4. - 3. 5. 2023. / [tekst Kristina Bonjeković Stojković ; fotografije Josip Strmečki].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2023.- [46] str. : ilustr. u bojama ; 20 cm
ISBN 978-953-370-021-2

Tošo Dabac: Flaner s kamerom = Flâneur with a camera : 1907 - 1970 / [priredile = edited by Marina Benažić, Renata Filčić ; prijevod = translation Vesna Kudumija].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti = Museum of contemporary art, 2023. (Zagreb : Stega tisak).- 64 str. : ilustr. ; 22 cm
ISBN 978-953-370-023-6

Ana Hušman: Čovjek bez kuće je beskućnik, što je kuća bez stanara? = A person without a house is homeless, what is a house without a person? : [Sintart 14] : [Zbirka Vjenceslava Richtera i Nade Kareš Richter, donacija Gradu Zagrebu = Vjenceslav Richter and Nada Kareš Richter Collection, a Donation to the City of Zagreb, 25. 11. 2021. - 30. 1. 2022.] / [tekstovi = texts Jasna Jakšić, Ivana Meštrov, Vjenceslav Richter ; prijevod = translation Billie Grace Hewitt Pavlica ; fotografije = photography Sanja Bistričić, Ana Hušman]. - 2. izd. = 2nd ed. - Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti = Museum of contemporary art : Studio Pangolin, 2023.- 87 str. : ilustr. pretežno u bojama ; 24 cm, ISBN 978-953-370-020-5

Sanja Iveković: Works of heart : 1970 - 2023 : [Muzej suvremene umjetnosti Zagreb = Museum of Contemporary Art Zagreb, 15. 6. - 2. 11. 2023.] / [urednica = editor Jasna Jakšić ; eseji = essays by Zdenka Badovinac, Ivana Bago ; prijevod = translation Ivana Bago ; fotografije = photographs Steeve Beckouet].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti = Museum of contemporary art, 2023. (Zagreb : Sveučilišna tiskara).- 222 str. : ilustr. pretežno u bojama ; 25 cm, ISBN 978-953-370-026-7

Smijem se... LMHO : [Muzej suvremene umjetnosti Zagreb, MSU galerija = Museum of Contemporary Art Zagreb, MSU Gallery, 7. 12. 2022. - 5. 2. 2023.] / [urednice kataloga [i] autorice tekstova = catalogue editors [and] texts Kristina Bonjeković Stojković, Leila Topić ; fotografije = photographs Šimun Bučan, Martina Vidas Butorac ; prijevod = translation Ivana Ostojčić].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti = Museum of contemporary art, 2023. (Zagreb : Kerschhoffset).- 17, [26] str. : ilustr. u bojama ; 24 cm, ISBN 978-953-370-025-0

Od imaginacije do animacije : šest desetljeća Zagreb Filma = From imagination to animation : six decades of Zagreb Film : [Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 30. 1. 2020. - 31. 1. 2021.] / [urednica = editor Vesna Meštrić ; tekstovi = contributors Branka Benčić... [et al.] ; prijevod = translation Janet Berković, Maja Kućan].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti = Museum of contemporary art, 2023. (Zagreb : Sveučilišna tiskara).- 295 str. : ilustr. pretežno u bojama ; 27 cm, ISBN 978-953-370-008-3

Nam June Paik: In the groove : [Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 13. 12. 2022. - 28. 2. 2023.] / [urednici = editors Olga Majcen Linn, Dan Oki ; prijevod = translation Ivana Dizdar... [et al.] ; fotografije = photos Ana Opalić, Damir Žižić, William Linn].- Split : Sveučilište u Splitu, Centar za komparativne i korejske studije ; Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2023.- 286 str. : ilustr. pretežno u bojama ; 23 cm, ISBN 978-953-370-022-9

Body and territory : art and borders in today's Austria : Museum of Contemporary Art Zagreb, 7. 12. 2022 - 16. 4. 2023 [and] Cross-border dialogues : Kunsthaus Graz, 26. 5. 2023 - 27. 8. 2023 / [editors = urednice = Redakteurinnen Jasna Jakšić... [et al.] ; texts = tekstovi = Texte Zdenka Badovinac... [et al.] ; translations = prijevodi = Übersetzung Ivana Bago... et al.].- Graz : Kunsthaus ; Zagreb : Museum of Contemporary Art, 2023. (Zagreb : Sveučilišna tiskara).- 354 str. : ilustr. djelomice u bojama ; 24 cm, ISBN 978-953-370-024-3

Katarina Ivanišin Kardum: Naturales quaestiones : Fondazione Stelline, 6 giugno - 23 luglio 2023 / a cura di = curated by Alessandra Klimciuk, Snježana Pintarić ; [testi = texts Mami Azuma... [et al.] ; fotografie = photographie Zvonimir Ambruš, Ljubo Gamulin, Domenico Palma].- Milano : Fondazione Stelline ; Zagabria =

Zagreb : Museo di arte contemporanea = Museum of Contemporary Art, 2023.- 71 str. : ilustr. u bojama ; 28 cm, ISBN 978-953-370-028-1

MSU na dodir : Zbirka kao glagol : Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 15. 12. 2022. - 09. 07. 2023. / [urednice Renata Filčić, Ana Škegro ; tekstovi Renata Filčić... et al.].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2023.- 24 str. : ilustr. djelomice u bojama ; 30 cm,, izdanje na uvećanom tisku i izdanje na Brailleovom pismu, ISBN 978-953-370-027-4

MSU otvoren mladima / [urednica Vesna Meštrić ; tekstovi Daniela Bilopavlović Bedenik... [et al.] ; fotografije Šimun Bućan... et al.].- Zagreb : Muzej suvremene umjetnosti, 2023. (Zagreb : Kerschoffset).- [46] str. : ilustr. djelomice u bojama ; 21 cm, ISBN 978-953-370-029-8

10.2. Audiovizualna građa

„Trebalo ići!“ I.K., hommage Ivanu Kožariću, digitalni itinerar / izložba producirana sredstvima Europske unije u sklopu projekta Adrinetbook, za MSU voditeljice kustosice Jasne Jakšić. Na sadržaju digitalnog itinitera ove tematske šetnje su radili:

Radmila Iva Janković, MSU Zagreb, i Antun Maračić, koncept itinerera i tekstovi

Sara Marković, Maja Winkler, prijevod na engleski

Renata Filčić, Radmila Iva Janković, MSU Zagreb, izbor slika

Ivna Jelčić, Sanela Tepić, MSU Zagreb, obrada slike

Bojan Mrđenović, snimak

Eva Marija Jurešić, video montaža i zvuk

Renata Filčić, Radmila Iva Janković, MSU Zagreb, obrada teksta

Renata Filčić, Radmila Iva Janković, MSU Zagreb, asistenti video montaže

10.3. Elektroničke publikacije

„MSU na dodir - Zbirka kao glagol“, ur. Renata Filčić, Ana Škegro, MSU Zagreb, 2023.

LINK: <http://www.msu.hr/stranice/katalog-izlozbe-msu-na-dodir/133.html>

11. EDUKATIVNA DJELATNOST

Pedagoški odjel MSU-a je u 2023. godine, pod vodstvom voditeljice Odjela za edukativnu djelatnost dr. art. Ivane Gorički Flegar, a potom od srpnja pod vodstvom kustosice Renate Filčić (zamjena za porodiljni), uz stručne suradnike i suradnice, realizirao brojne programe i edukativno-kreativne radionice za različite dobne skupine.

Odjel je provodio edukativno-kreativne radionice vikendima, prvenstveno subotama: prve subote u mjesecu - obiteljski radionički program MSU mali i veliki, zatim besplatan radionički program za djecu, pod nazivom KreArtivke, a treća subota u mjesecu rezervirana je za program MSU art game, dok je četvrta subota u mjesecu posvećena starijima od 54 godine koji sudjeluju u programu MSU 54 +. Od rujna je osnovna i grupa MSU seniora, program koji se provodi u suradnji s umirovljenom profesoricom i vanjskom suradnicom dva puta mjesečno. Program redovito okuplja od 15 do 30-ak sudionika. Za djecu je pokrenut redovni program dramsko-umjetničkog karaktera draMSU. Pri muzeju također djeluju skupine Klub mladih MSU-a pod voditeljstvom više kustosice Ane Škegro i skupina Prijatelji MSU-a, voditeljica kustosica Renata Filčić. U sklopu projekta Točka sastajanja, voditeljice Renata Filčić, povodom postavljanja novog rada na platou MSU-a organizirana su događanja u veljači: likovna radionica, istraživačke igre Umjetnost OKO tebe te likovni natječaj Promatrač u mom kvartu za djecu i učenike te MSU tematske ture. U lipnju je povodom likovnog natječaja organizirana izložba pristiglih radova na platou, uz likovnu radionicu i nagradu igru. Program tematskih tura financiran je sredstvima Turističke zajednice grada Zagreb (voditeljica Renata Filčić). Periodično smo provodili programe

senzibilizacije za slijepu i slabovidnu osobu gdje bi upravo osobe te skupine vodili po proširenom postavu MSU na dodir. U drugom dijelu godine započeli smo sa senzibilizacijskim programom za javnost pod nazivom „Umjetnost na drugačiji način - Vidjeti drugačije“ koji provodi kustosica Daniela Bilopavlović Bedenik. Likovnim natjecanjem i tematskim šetnjama te vodstvima MSU na dodir program MSU edukacije sudjelovalo je u Edukativnoj muzejskoj akciji i obilježio Međunarodni dan muzeja.

Odjel za edukativnu djelatnost je sudjelovao također u programima poput Noći Muzeja, organizirao događanja, razgovore, vodstva za sve odgojno-obrazovne skupine, druga vodstva za slijepu i slabovidnu osobu s intelektualnim oštećenjima te kratkoročna i dugoročna događanja uz izložbeni program MSU-a. Također su MSU posjećivale i grupe u okviru programskih aktivnosti Dневnih bolnica kojima je omogućen besplatan ulaz i vodstvo.

Od rujna 2023. uveden je termin besplatnih nedjeljnih vodstava po aktualnim izložbama ili tematska vodstva po muzejskom postavu, koji bilježe velik interes javnosti.

Tijekom godine, odnosno od siječnja do kraja prosinca 2023. u MSU je održano 290 vodstava za grupe učenika svih obrazovnih skupina od vrtića do fakulteta te je održano 35 umjetničko-edukativnih programa MSU avanture.

Odjel za edukativnu djelatnost je realizirao niz kampova, među kojima su dva zimska kampa i jedan proljetni kamp za djecu te ljetni kamp: svaki u trajanju tri dana. Za jesenskih praznika provedene su prigodne jesenske radionice za djecu i mlade.

Odjel za edukativnu djelatnost proveo je i dva veća programa: MSU ruksak u okviru projekta Ruksak (pun) kulture Ministarstva kulture i MSU otvoren mladima.

U okviru Odjela redovito smo surađivali s odgojno-obrazovnim ustanovama, napose Akademijom likovnih umjetnosti u Zagrebu i Filozofskim fakultetom, odnosno studentima povijesti umjetnosti koji su uključeni u programe vodstva za građanstvo, turiste i školske, odnosno studentske grupe.

11.1. Vodstva (vodstva za građanstvo, vodstva za škole, specijalna vodstva)

Održano je ukupno 217 stručnih vodstava za građanstvo i škole te 17 stručnih i inkluzivnih vodstava za korisnike Centra za odgoj i obrazovanje „Vinko Bek“, Dnevne bolnice za ranu intervenciju i psihotične poremećaje „Psihijatrijska bolnica Sveti Ivan“, Dnevne klinike za psihijatriju „Vrapče“ Zavod za socijalnu psihijatriju te Centra za odgoj i obrazovanje „Lug“ te druge. Uz navedeno redovito su se provodila i vodstva za interne djelatnike te edukacije za vodičku skupinu.

MSU na dodir, vodstvo slijepih i slabovidnih osoba po postavu MSU-a Zbirka kao glagol autorice programa: Renata Filčić, Ana Škegro, u suradnji Kristinom Krsnik i Andrejem Hatarom Pojedina umjetnička djela u postavu MSU-a Zbirka kao glagol dostupna su na dodir u sklopu EU projekta Beam Up / PRISTUP. Prilagodbe, iako namijenjene slijepim i slabovidnim osobama, zanimljive su i videćim osobama. Andrej Hatar i Kristina Krsnik, osobe s oštećenjem vida koje su sudjelovale u izvedbi i postavu prilagodbi, u dva će termina voditi izložbom i potaknuti na taktilni doživljaj umjetničkih djela čiji su originali od neprocjenjivog značaja za hrvatsku suvremenu umjetnost.

MSU tematske šetnje

Muzej suvremene umjetnosti od 2021. godine provodi šetnje gradom koje za cilj imaju otvoriti dijalog između publike i muzeja i osvijestiti slojevitost grada. Prve šetnje provedene su u sklopu izložbe Točka sastajanja: Tošo Dabac i bile su posvećene Novom Zagrebu. Šetnja Koracima grada: Priča Novog Zagreba geografa Pavela Gulina Zrnića otad provodimo 2-3 puta godišnje. U sklopu projekta Adrinetbook, posvećenog digitalizaciji pokretne kulturne baštine, usporedo su razvijene tri gradske ture koje se zasnivaju na djelima iz muzejskih zbirki i arhiva. Riječ je o itinererima posvećenim međunarodnom pokretu Nove tendencije, umjetničkim intervencijama u javnom prostoru i javnim skulpturama i vizionarskim projektima Ivana Kožarića, a koji se nadovezuju se na izložbe iz fundusa MSU-a Zbirka kao glagol. Šetnje se periodično provode kroz godinu. Tijekom 2023. organizirano je ukupno 15 tura za građanstvo na hrvatskom i engleskom jeziku. Koordinatorica programa: Renata Filčić.

Urbanizam Novog Zagreba iz perspektive MSU-a, Muzej suvremene umjetnosti, 24. 9. 2023., vodstvo, Renata Filčić, u sklopu programa TijeloRIJEČI: Trnsko
Od grupe Gang of Four do Grupe šestorice autora, glazba u zbirci MSU-a, 22.10.2023., vodstvo, Leila Topić, u sklopu programa TijeloRIJEČI: Trnsko

Program Drugačiji i jednaki

„Družačiji i jednaki“ program je prilagodbe muzejskog sadržaja publici s drugačijim mogućnostima koji Muzej suvremene umjetnosti provodi od 2020. godine. Njime je ostvarena kontinuirana suradnja s Udrugom slijepih Zagreb, Centrom za odgoj i obrazovanje Vinko Bek, Centrom za rehabilitaciju Zagreb i Udrugom za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba čiji su korisnici česti gosti Muzeja. Glavni motiv je pružiti ciljanim skupinama priliku da se upoznaju s kulturnim sadržajem Muzeja te da kroz poznanstva, razgovor, upoznavanje i kreativnost prihvate Muzej kao mjesto u kojem će se osjećati ugodno i dobrodošlo, „kao kod kuće“.

Unutar ovog programa provodimo i edukacije, inkluzivne radionice i predavanja za škole i građanstvo, učeći na taj način publiku pristupu i boljem razumijevanju osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom moraju biti uključene u svakodnevni život, a umjetnost je jedinstven način pronalaska zajedničkog jezika u cilju potpune inkluzije.

Vodstva:

12.1.2023. – vodstvo i iskustvena radionica „Vidjeti drugačije“ - Udruga slijepih Zagreb / Dom za starije Medveščak, voditeljice: Margareta Vidmar i Daniela Bilopavlović Bedenik

01.02.2023 – prilagođeno „takilno vodstvo“ po izložbi MSU/ na dodir – Udruga gluhoslijepih osoba Grada Zagreba

21.02.2023. – prilagođeno vodstvo po izložbi Sean Scully – Putnik - Udruga za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba

23.02.2023. – prilagođeno „takilno vodstvo“ po izložbi MSU/ na dodir – Centar za rehabilitaciju Zagreb

14.03.2023. – prilagođeno „takilno vodstvo“ po izložbi MSU/ na dodir – Udruga za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba

23.03.2023. – prilagođeno „takilno vodstvo“ po izložbi MSU/ na dodir – Centar za odgoj i obrazovanje Vinko Bek

31.05.2023. – prilagođeno „takilno vodstvo“ po izložbi MSU/ na dodir – OŠ Poliklinike SUVAG

22.09.2023. – Vidljive – prilagođeno vodstvo po izložbi – Udruga za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba – projekt „Volimo umjetnost“

24.11.2023. – Zbirka kao glagol/Budućnosti – prilagođeno vodstvo po izložbi – Udruga za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba – projekt „Volimo umjetnost“

15.11.2023. - Sanja Iveković: Works of Heart – prilagođeno vodstvo po izložbi – Udruga za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba – projekt „Volimo umjetnost“

Edukacije/radionice:

05.06.2023. – vodstvo po izložbi „MSU na dodir“ i edukativno iskustvena radionica „Vidjeti drugačije“ – sudjelovali učenici Škole za primijenjenu umjetnost i dizajn, voditeljice: Margareta Vidmar i Daniela Bilopavlović Bedenik – u sklopu projekta „MSU otvoren mladima“. U sklopu projekta objavljena je publikacija sa tekstom M. Vidmar i D. Bilopavlović Bedenik – Vidjeti drugačije.

14.12.2023. - Likovno edukacijska inkluzivna radionica za senzibilizaciju mladih i osoba s intelektualnim teškoćama – edukacija za učenike -

Cilj edukacijsko inkluzivne radionice je kroz likovni medij upoznati, uključiti i povezati mlade sa polaznicima Inkluzivne umjetničke galerije Art & CeRZe, Centra za rehabilitaciju Zagreb (Organizirano stanovanje).

Provedbom edukacija, inkluzivnih radionica i predavanja za škole i građanstvo, educiramo publiku o pristupu osobama s invaliditetom, a sve kroz likovni izričaj.

Edukaciji su prisustvovali učenici Škole primijenjene umjetnosti i dizajna i korisnici Centra za rehabilitaciju Zagreb (osobe s intelektualnim poteškoćama).

Voditeljice programa: Blanka Stančić Puhak i Daniela Bilopavlović Bedenik

18.05.2023. – Međunarodni dan muzeja - umjetnička akcija „Svi smo mi jedno“, MSU, južni plato – inkluzivna umjetnička akcija slovenske umjetnice Saše Bezjak i slovenskog muzičara Bojana Tomažiča. U umjetničkoj akciji

sudjelovali su i muzičari i pjesnici koji su svirali, pjevali i recitali svoju poeziju, te korisnici Udruge za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima – grupa Vjeverice.

Saša Bezjak akademska je slikarica, magistra kiparstva i umjetnička pedagoginja. Specifičnost njezina rada je osvještavanje ostvarivanja inkluzivnih prava svih ranjivih skupina, posebice djece.

- Projekt „Volimo umjetnost“ – suradnja sa Udrugom za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima i grupom Vjeverica u okviru programa „Drugačiji i jednaki“

Volimo umjetnost je projekt koji Muzej suvremene umjetnosti provodi sa Udrugom za podršku osobama s intelektualnim oštećenjima Grada Zagreba i skupinom Vjeverica. Suradnja sa Vjevericom krenula je 2019. godine kada smo u okviru natječaja Ministarstva kulture za programe koji omogućuju pristup i dostupnost kulturnih sadržaja za osobe s invaliditetom i djecu i mlade s teškoćama u razvoju u Republici Hrvatskoj započeli projekt Drugačiji i jednaki. MSU je tako po prvi puta počeo provoditi kontinuirani edukativni program prilagođen osobama s intelektualnim poteškoćama koje se vrlo često teško uključuju u svakodnevni život bez stereotipa i diskriminacija, te se susreću s brojnim drugim preprekama. Sa programom smo nastavili i nakon završetka projekta stvarajući na taj način platformu za uključivanje svih skupina posjetitelja u društveno umjetnički život.

Ovim projektom nastojimo pokazati kako kultura i umjetnost, kao i svi ostali segmenti društvenog razvoja i života mogu i moraju biti dostupni i pristupačni svima bez obzira na različitosti koje ih u određenom slučaju obilježavaju.

Radmila Iva Janković

Uz redovna stručna vodstva za posjetitelje po stalnom postavu „Zbirka kao glagol“ i izložbe „Tijelo i teritorij, umjetnost i granice u Austriji danas“, Radmila Iva Janković održala je niz specijalnih stručnih vodstava (Pierre Gross, novinar časopisa Le Monde; Veleposlanstvo Republike Austrije; Michel Gauthier, kustos Centra Georges Pompidou, Pariz, Erste Banka, itd.) S kustosicom Katjom Huemer održala je vodstvo po izložbi „Body and Territory - Cross-Border Dialogues“ u Kunsthaus Graz 29.6. 2023.

Petra Cegur

Stručna vodstva za građanstvo, za učenike i studente i likovne akademije po izložbama:

- Nam June Paik - In the Groove
- Sanja Iveković: Works of Heart (1970 – 2023)
- Zbirka kao glagol: Drugarstvo; Tužne pjesme rata

11.2. Predavanja

Nataša Ivančević

Predavanje Land art umjetnost u Hrvatskoj, u sklopu programa LAND ART NA JEZERIMA SAVICA, Centar Knap, Centar kulture na Peščenici, Zagreb, 11. 12. 2023.

Predavanje Kako su ljubav i otpor pokretali Ivanu Popović da mijenja sebe i sve oko sebe, u sklopu manifestacije Dani srpske kulture, SKD Prosvjeta, Zagreb, 21. 11. 2023.

Izlaganje o Vojinu Bakiću i spomeniku u Kamenskoj na programu pod nazivom „Tišina koja je srušila spomenik“, organizacija SNV, Kamensko, 30. 9. 2023.

Predavanje Snaga umjetničke kreacije i kiparske sinteze na primjeru dva spomenika Vojina Bakića, u sklopu diskurzivnog programa posvećena Vojnu Bakiću „Tišina koja je srušila spomenik“, organizacija SNV, Galerija 21, Zagreb, 11.10.2023.

Radmila Iva Janković

U sklopu popratnog programa uz izložbu „Tijelo i teritorij: umjetnost i granice u Austriji danas“ kustosice izložbe Jasna Jakšić i Radmila Iva Janković organizirale su seriju predavanja koja su se održala u dvorani Gorgona:

16. 2. Petra Belc Krnjić: „Je li ovo uopće film?“ Prošireni film kao kino-akcija: višeslojnost geste u novomedijskoj umjetnosti celuloida, uz projekcije filmova VALIE EXPORT i Mihovila Pansinija

7.3. Josef Dabernig: Prisila ponavljanja

25. 3. 2023. Katrina Daschner, razgovor s Jasnom Jakšić uz projekciju filma Hiding in the Lights

11.3. Radionice i igraonice

KREARTIVKA: jednu subotu mjesečno, u prijepodnevnim satima, organiziramo besplatne kreativno-likovne radionice za djecu u dobi od 6 do 9 godina. Radionice su vezane uz određena umjetnička djela na izložbama ili druge aktualnosti u Muzeju.

MSU MALI I VELIKI: obiteljski program mali i veliki održava se svake prve subote u mjesecu, a u njemu sudjeluju djeca u pratnji odraslih članova obitelji. Svake subote tema je jedno umjetničko djelo iz trenutno aktualne izložbe u Muzeju suvremene umjetnosti. Nakon kratkog uvodnog vodstva vezanog za umjetnički rad, djeca u zajedništvu s članovima obitelji kreiraju vlastiti rad. Naglasak je na edukaciji, kreativnosti i zajedništvu. Također, polaznici svoje novonastale radove ponosno odnose iz MSU-a sa željom da ih pokažu preostalim članovima obitelji i prijateljima.

MSU RUKSAK: umjetničko-edukativan program MSU-a vezan uz kulturu i umjetnost namijenjen učenicima obrazovnih ustanova koje nisu u mogućnosti posjetiti MSU i sudjelovati u programskim aktivnostima MSU-a pa umjetnička djela i replike kreću na put do odredišne škole gdje učenicima nudimo program u trajanju tri sata. Programske aktivnosti u sklopu MSU ruksak je 2023. održan u čak šest osnovnih škola u raznim dijelovima Hrvatske, pod vodstvom: Daniele Bilopavlović Bedenik, Ivane Gorički i Renate Filčić.

MSU AVANTURA: umjetničko-edukativni program u trajanju tri školska sata prilagođen svim obrazovnim skupinama, počevši od predškolskog odgoja, osnovnog i srednjeg školstva do visokog obrazovanja. Program se temelji na „Projektu povezivanja školskog kurikulumu, nastave Likovne umjetnosti i Muzeja suvremene umjetnosti“. Cilj projekta jest približavanje umjetnosti i kulture mladima kroz susrete s originalima umjetničkih djela. U 2023. ukupno su održane 35 MSU avanture.

MSU KAMP i radionice u vrijeme praznika: za vrijeme školskih praznika (zimski, proljetni, ljetni i jesenski) Odjel za edukaciju MSU-a redovito organizira višednevne kampove i radionice za djecu osnovnoškolske dobi (6 – 14 godina).

draMSU

Cjelogodišnji dramsko-medijacijski program s voditeljicom Jelenom Kovačić, koji se provodi u suradnji, tj. uz organizacijsku i programsku potporu kustosice Renate Filčić, a kojim MSU nastoji razvijati razumijevanje suvremene umjetnosti, ali i poticati zapažanje i promišljanje okruženja u kojem živimo, čemu su umjetnički radovi iz zbirke Muzeja poticaj. Kritičkim promišljanjem i interpretacijom muzejske zbirke, institucije i njenog okruženja, želimo ukinuti pasivnu konzumaciju umjetnosti, ali i drugih sadržaja. Programi poput draMSU našu najmlađu publiku teži činiti angažiranim sudionicima muzejsko-društvenih procesa kroz dramsko-kreativan rad.

11.4. Ostalo

MSU otvoren mladima

MSU otvoren mladima je edukativni projekt Muzeja suvremene umjetnosti namijenjen mladima koji se nalaze u procesu osobnog i profesionalnog formiranja, u kojem važno mjesto imaju obrazovne institucije. Posebno je osmišljen za studente Filozofskog fakulteta, Akademije likovnih umjetnosti i Arhitektonskog fakulteta te za mlade koji su zainteresirani za područje umjetnosti i kulturne baštine koji će pohađanjem radionica iz prve ruke steći znanja o tome kako se, primjerice, kreiraju programi, što znači obrada građe i drugi „nevidljivi“ muzeološki poslovi. Cilj projekta „MSU otvoren mladima“ je ostvariti iskustveno učenje kroz neformalno obrazovanje te potaknuti razvoj stručnih kompetencija mladih u sektoru kulture.

Voditeljice i autorice projekta: Vesna Meštrić, Ivana Gorički Flegar, autorice pojedinih dionica projekta: Daniela Bilopavlović Bedenik, Lora Rajčić, magistra povijesti umjetnosti i sociologije, i Ivana Završki, magistra francuskog jezika i književnosti i povijesti umjetnosti.

Prijatelji MSU-a

Prijatelji MSU-a cjelogodišnji je program koji okuplja osobe raznih životnih dobi koje su voljni promišljati ulogu muzeja u zajednici, iznijeti svoje konstruktivne primjedbe, želje i prijedloge kao i uključiti se u njihovu provedbu. Članovi proučavaju muzejske zbirke i sadržaje, polaze posebno pripremljena vodstva, osmišljavaju i surađuju u realizaciji muzejskih sadržaja. Glavna je tema 2022. godine bila umjetnost u javnom prostoru, a zadaća Prijatelja MSU-a zajednički odrediti kriterije za odabir rada na platou MSU-a, odabrati ga i predstaviti publici u sklopu projekta „Točka sastajanja“. Izabran je „Promatrač“ autora Marine Brletić i Srđana Laterze koji je postavljen na plato u proljeće 2023. Zajednički koncipiramo i realiziramo događaj Dan ZA umjetnost u Novom Zagrebu koji je poziv publici na promatranje umjetnosti, posjet izložbama, sudjelovanje u likovnim radionicama, igrama i druženju kako ispred Muzeja tako i u Muzeju. U sklopu projekta tiskan je deplijan i objavljen vodič po skulpturama i instalacijama na platou Muzeja suvremene umjetnosti. S Prijateljima MSU-a osmišljena je i istraživačka igra Umjetnost OKO tebe u obliku kartica, namijenjena prvenstveno djeci. Osmišljen je likovni natječaj za vrtiće i škole nakon čega je upriličena izložba na platou u lipnju 2024.

Voditeljica programa: Renata Filčić

MSU seniori

MSU je otvorio poseban termin srijedom za seniore koji bi rado saznali više o Muzeju i njegovim zbirkama te prijedpodneva povremeno provodili u ugodnim druženjima i razgovorima u Muzeju.

Program MSU seniora održava se jednom do dva puta mjesečno, a uključuje posjet izložbama Muzeja suvremene umjetnosti i upoznavanje Zbirke Muzeja. Predviđeno trajanje programa je 60 minuta. Program se ostvaruje u suradnji s Gordanom Paškvan Budiselić, umirovljenom profesoricom, uz organizacijsku i programsku potporu kustosice Renate Filčić.

NOĆ MUZEJA 2023

MSU je u NOĆI MUZEJA sudjelovao bogatim programom: stručnim vodstvom izložbom Nam June Paik – In the Groove, voditeljica: Martina Munivrana); programom MSU na dodir na Zbirci kao glagol, voditeljice: Ana Škegro, Daniela Bilopavlović Bedenik, Renata Filčić); stručnim vodstvom izložbom

Od individualnih projekcija do kolektivne memorije – Darko Bovoljak i Igor Grubić Marijanu Crtaliću, voditeljica: Ivana Janković; stručnim vodstvom izložbom Tijelo i teritorij – umjetnost i granice u Austriji danas, voditeljica: Radmila Iva Janković; stručnim vodstvom izložbom Sean Scully: Putnik – retrospektivna izložba, voditeljica: Sara Maletić; stručnim vodstvom izložbom Smijem se..., voditeljica: Kristina Bonjeković Stojković; koncertom Grupa Iz2ge. U Zbirci Richter održala se radionica Arhitektura za djecu * (voditeljica: Lana Gospodnetić) i razgovor SintArt 15: Mario MU - Sunce, jarbol ili gravitacija * (kustos: Lovro Japundžić)

MEĐUNARODNI DAN MUZEJA 2023

MSU je Međunarodni dan Muzeja obilježio sudjelovanjem u Edukativnoj muzejskoj akciji mjesec dana ususret samom danu i programima na sam dan 18.5. - projekcijom filma projekcija filma o Vjenceslavu Richteru u sklopu programa MSU otvoren mladima u dvorani Gorgona, umjetničkom akcijom Svi smo mi jedno na platou Saše Bezjaka, promocijom publikacije Arhiva Tošo Dabac i fotografske šetnje Ukorač s Tošom, otvorenje izložbe „Vidljive“ i projekcija filma „Žena u ogledalu“ u dvorani Gorgona J. Kaloper.

Edukativno-muzejska akcija – Zajedno svi za muzej

U sklopu Edukativno muzejske akcije (EMA) u MSU je provedeno nekoliko programa, a u suradnji s publikom. Među njima su bili: UKORAK S TOŠOM, fotografska šetnja Zagrebom, Renata Filčić osmislila u suradnji s Prijateljima MSU-a, MSU na dodir, vodstvo slijepih i slabovidnih osoba po postavu MSU-a Zbirka kao glagol, autorice programa: Renata Filčić, Ana Škegro, u suradnji Kristinom Krsnik i Andrejem Hatarom, Priča Novog Zagreba, kvartovska šetnja s Pavelom Gulinom Zrnićem, u suradnji s Prijateljima MSU-a, podrška i organizacija Renata Filčić i likovni natječaj Promatra u mom kvartu, Renata Filčić u suradnji s Prijateljima MSU-a (Promatrač je nova instalacija Marine Brletić i Srđana Laterze na platou MSU-a izabrana u suradnji s Prijateljima MSU-a).

MSU priča

Dramsko-medijacijski program u MSU-u za odrasle koji je cilj imao potaknuti nove interpretacije, čitanja i sagledavanja MSU-ove obimne zbirke i muzejske zgrade. Riječ je o otvorenom dramskom procesu u tri termina u kojem su mogli sudjelovati svi stariji od 18 godina, bez obzira na dosadašnja iskustva. Voditeljica programa: Jelena Kovačić, kustosica programa: Renata Filčić

Preko crte

Kao produkt dramsko-medijacijskog programa MSU priča u utorak, 14. ožujka 2023. održala se kratka izvedba za javnost pod naslovom Preko crte. Izvedba je nastala na temelju dramskih improvizacija i impresija sudionika o Muzeju, njegovom okruženju i zbirci. Kroz tri radionička termina nastale su scene koje propituju naš odnos prema muzejskom prostoru, njegovoj vidljivosti i uporabljivosti. Cilj programa MSU priča je razvijanje i preispitivanje odnosa sudionika prema životnim uvjetima i prostoru u kojem žive u obliku otvorenog dramskog procesa s Muzejom i zbirkom Muzeja kao glavnim polazišnim točkama. Ciklus dramsko-medijacijskih radionica potaknut skulpturom Unutarnje oči Ivana Kožarića tako nastoji otvoriti „unutarnje oči“ sudionika. Program time provodi geslo novog izložbenog ciklusa Zbirka kao glagol iz fundusa Muzeja, koji je u obliku grafita umjetnik Igor Grubić osmislio i ostvario u postavu Muzeja, a čiji tekst glasi: We Build the Museum, the Museum Builds Us (hrv. Mi gradimo Muzej, Muzej gradi nas).

Program se odvijao u sklopu projekta Točka sastajanja, povodom nedavnog postavljanja intervencije Promatrač autora Marine Brletić i Srđana Laterze, a koja usmjerava pogled na važnu skulpturu Ivana Kožarića u susjedstvu Muzeja. Izvedba tako dijeli naslov s izložbom Ivana Kožarića održanoj u Muzeju suvremene umjetnosti 2011. godine.

Izvedba: Helena Kecerin Penzar, Željka Kovačević Kruljac, Mirka Merunka Golubić, Sanja Lađarević

Voditeljica programa: Jelena Kovačić, dramska pedagoginja

Voditeljica projekta: Renata Filčić, kustosica

Jučer sam otkrio zlatnu boju, radionica i izložba

Marina Brletić i Srđan Laterza, autori intervencije „Promatrač“ na platou MSU-a koja usmjerava pogled na antologijsku skulpturu Ivana Kožarića u susjedstvu Muzeja, osmislili su radionicu za odrasle Jučer sam otkrio zlatnu boju, inspiriranu Kožarićevom zlatnom fazom.

Umjetnik Ivan Kožarić na zidovima svoga Atelijera u Muzeju suvremene umjetnosti napisao je „Umjetnost uvijek izmiče“. Bio je umjetnik koji je cijeloga života eksperimentirao i tragao za novim umjetničkim izričajima. Desetljećima prije na prvom radu izvedenom zlatnom bojom napisao je: „Jučer sam otkrio zlatnu boju“, 2. 12. 1970. U radikalnom naletu zlatnom je bojom obojio sve svoje radove zatečene u ateljeu, ali i uporabne predmete, vlastite cipele, vrata – za njega nije postojala razlika između umjetničkih i neumjetničkih predmeta. Ako je nešto zlatno, znači li da je kraljevsko, vrijedno, vječno? Sam je to objasnio: „Prije toga držao sam da je ona namijenjena isključivo carskim i dvorskim prostorima, da je pompozna i svečana boja, kolorit lažnoga glamura. U jednom trenutku otkrio sam tu boju u njezinoj prizemnoj vrijednosti. Shvatio sam da i ona može biti kreativna i poticajna, i to na najplemenitiji način. U neku ruku zapravo sam se bio zaljubio u zlatnu boju i sve mi je bilo zlatno.“

Marina Brletić i Srđan Laterza, autori intervencije Promatrač na platou MSU-a koja usmjerava pogled na antologijsku skulpturu Ivana Kožarića u susjedstvu Muzeja, ovom radionicom nastavljaju svoju odu ovom umjetniku. Polaznici radionice mogli su ponijeti svoje predmete – koji im znače mnogo ili baš ništa. Izabrani predmet potom su pozlatili u naletu zlatne groznice i tako ih obnovili, promijenili im značenje ili funkciju. Novo djelo, nastalo na radionici, izlažu nakratko u Muzeju da bi i druge posjetitelje potaknuli na razmišljanje o neuhvatljivosti umjetnosti.

Na izložbi se mogu vidjeti izložci sljedećih autora:

Žanina Bilić, Paulina Bilić, Helena Kecerin Penzar, Željka Kovačević Kruljac, Davorka Vidović, Robert Knežević, Ivona Marenić, Darija Vratarić, Vesna Ražnatović, Nives Vorel, Valentina Pogačić, Goran Rajski, Ljiljana Kopačević, Srđan Laterza, Marina Brletić, Marina Gudelj Smintić

Kustosica projekta: Renata Filčić

Radionica je održana 18. ožujka 2023. u povodu postavljanja Promatrača na plato MSU-a, u sklopu projekta Točka sastajanja, a izložba je bila otvorena za razgled uz medijsku fasadu do 23.4.

TijeloRIJEČI

U sklopu programa Kultura i umjetnost u zajednici Grada Zagreba Muzej suvremene umjetnosti partnerski je podržao projekt TijeloRIJEČI performerice Josipe Bubaš (UO Istovremeno) i književnice Neve Lukić koji provode već niz godina, a ovog puta u obližnjem kvartu MSU-a - Trnskom. Program se bavi arhitektonskim, kulturnim i društvenim nasljeđem kao i načinom života u kvartu Trnsko. Polaznici se susreću s brojnim pitanjima i novim znanjima kroz predavanja i vodstva po Muzeju, a potom teme prorađuju na seriji radionica.

Petra Cegur

- organizacija popratnog programa izložbe Sanja Iveković: Works of Heart (1970 – 2023); filmski program 28. i 29.11.2023., te konferencija Works of Heart: Archive in Becoming koja se održala 5.12.2023. u MSU

Radmila Iva Janković

- objave na FB stranici MSU-a o umjetnicima predstavjenim na izložbi „Tijelo i teritorij: umjetnost i granice u Austriji danas“

- u suradnji s voditeljicom MSU dućana Emanuelom Barbaro i dizajnerom Borisom Banovićem - odabir motiva i priprema suvenira za zbirku Atelijer Kožarić

Ana Škegro

Klub mladih MSU, mentorica i voditeljica Kluba Ana Škegro. Članovi i članice Kluba mladih MSU sudjelovali su u Erasmus+ programu „International Easter Workshop 2023“ u organizaciji wannseeFORUM-a u Berlinu, od 1. do 8. 4. 2023.

12. ODNOSI S JAVNOŠĆU (PR)

Voditelj: Ivan Salečić

Jasna Mihalić, suradnica u Odjelu odnosa s javnošću

Odjel za odnose s javnošću MSU u 2023. godini komunicirao je s dionicima scene – profesionalnom zajednicom, partnerima, krajnjim korisnicima i drugima putem više kanala komunikacije, koji su u prvom redu digitalni. To su web stranica, tjedni newsletter muzeja, društvene mreže (Facebook i Instagram, prema potrebi YouTube), objave za medije, medijski upiti i sl.

Preko ovog odjela odvijaju se i komunikacije s protokolima lokalne zajednice (Grad Zagreb, Gradska skupština Grada Zagreba, Gradski ured za kulturu i civilno društvo) i državne uprave (Ministarstvo kulture i medija RH, Vlada RH, Ured Predsjednika RH). Također, tu je i dio muzejske komunikacije prema samim umjetnicima, zatim veleposlanstvima, strukovnim udrugama (MDC, HMD) i drugima.

Odjel je uključen u aktivnosti tzv. „visibility group“ organizacije L'Internationale. Riječ je o savezu 14 europskih muzeja koji sinergijski stvaraju petnaesti muzej – Museum of Commons. Visibility grupa L'Internationale aktivna je na promociji ove organizacije i ustanova koje okuplja u segmentima odnosa s javnošću, odnosa s medijima, vizualnog identiteta kako same L'Internationale tako i Museum of Commonsa, društvenih medija, newslettera i druge online komunikacije. Sudjelovali smo u tjednim sastancima, izradama prezentacija i kreativnih i komunikacijskih rješenja, u edukacijskim radionicama i drugom.

Posjeta stranica muzeja na društvenim mrežama je stabilna s blagom tendencijom rasta. Na Facebooku muzej prati 21.000, a na Instagramu 10.800 pratitelja.

Osim programa MSU, odjel redovito komunicira i sadržaje koji se predstavljaju u muzeju, a dolaze putem partnerskih organizacija (Zagreb Film Festival, Festival tolerancije, Antisezona, Eurokaz, program Kino Metropolis u sastavu Kina MSU, akcija Kinoholik, itd...)

Odjel je uključen u organizaciju niza muzejskih događanja – otvorenja izložbi, konferencija za medije, drugih programa, aktivnosti MSU dućana i dr. Odjel surađuje s Odjelom marketinga na realizaciji medijskih partnerstava i oglašivačkih kampanja, ne samo na društvenim mrežama, nego i outdoor i drugim kampanjama.

12.1. Objave u tiskanim i elektroničkim medijima

Tijekom godine objavljeno je 723 članka u novinama i na portalima veznih uz rad i izložbenu djelatnost Muzeja.

12.2. Sudjelovanje u televizijskim i radijskim emisijama

- izjava za TV ORF uz izložbu „Istraživači čudesnoga“

- izjava za HRT – Vijesti iz kulture – uz promociju kataloga „MSU na dodir“

Ana Škegro

HR1, KATAPULTURA, radijska emisija, emitirana 3.2.2023. u 9:05h, gostovanje: Ana Škegro, tema: projekt BEAM UP – Blind Engagement in Accessible Museum Projects / PRISTUP – Uključivanje slijepih u pristupačne muzejske projekte

VIDA TV, prilog o izložbi „Vidljive“, gostovanje: Martina Munivrana, Ana Škegro, Nives Sertić

HR3, VIZUALNI KOD, radijska emisija, emitirana 27.9.2023. u 9:00h, gostovanje: Ana Škegro, tema: performans i izložba Društvenog centra solidarnosti „Suncokret“ pod nazivom „Sposoban za idealizam (2023)“ u MSU

HRT1, Vijesti iz kulture, televizijska emisija, emitirana 31.10.2023., prilog o promociji kataloga za slijepe i slabovidne MSU na dodir, gostovanje: Ana Škegro

12.3. Promocije i prezentacije

Daniela Bilopavlović Bedenik

- promocija kataloga prilagođenog postava izložbi iz ciklusa „Zbirka kao glagol“ pod nazivom MSU na dodir, koji je nastao u sklopu projekta „BEAM UP - Blind Engagement in Accessible MUseum Projects“ / „PRISTUP - Uključivanje slijepih u PRISTUPačne muzejske projekte“, dvorana Gorgona MSU.

12.4. Koncerti i priredbe

Naziv programa: Ljeto u MSU

Autor koncepta i urednik programa: mr.sc.Branko Kostelnik

Urednik filmskog programa: Zlatko Vidačković

Urednik književne tribine: Andrija Škare

Kazališni program: Eurokaz (Branko Brezovac, Gordana Vnuk)

Vrijeme i mjesto održavanja: lipanj/srpanj 2023., garaža MSU i prostor platoa kod tobogana MSU

Ljeto u MSU jedno je od središnjih kulturnih i umjetničkih događanja tokom ljetnih mjeseci u Zagrebu, kako za građane Zagreba, tako i za goste i turiste. Program donosi presjek aktualnih umjetničkih događanja, ali i najnovijih umjetničkih otkrića na multidisciplinarnoj umjetničkoj sceni Zagreba, Hrvatske, regije i svijeta. Osim koncerata, u sklopu Ljeta u MSU muzej je producirao i mnoštvo drugih sadržaja - u suradnji s kinom Metropolis, tu su projekcije najboljih europskih art filmova sezone u dvorani MSU Gorgona, a nastupile su i plesne grupa u okviru plesnog ciklusa Antisezona. Na filmskom programu ove godine su bili naslovi: Mooanage Daydream, Tár, Ennio, Trokut tuge. Na plesnom programu su predstave Sol, Nismo bile ovdje, Objekt plesa i Treptaj tišine. Također, svake večeri programa, ulaznica je omogućavala i besplatan ulaz na novu veliku izložbu Budućnosti, koja predstavlja vrhunske hrvatske i međunarodne suvremene umjetnike. Kroz spoj glazbe, izložbi, filma te plesa program Ljeto u MSU nastoji se približiti pojmu Gesamtkunstwerka, potpunog umjetničkog doživljaja koji proizlazi iz suradnje različitih formi umjetnosti i pop kulture i njihovog približavanja široj publici.

13. MARKETINŠKA DJELATNOST

Andrea Barberić Lukić, voditeljica Odjela Marketinga

Zvezdana Murseli, suradnica u Odjelu marketinga

Sve marketinške aktivnosti bile su usmjerene prema potpori programima i aktivnostima Muzeja suvremene umjetnosti, razvoju novih publika i prepoznatljivosti muzeja.

I. Sponzorstva/Podrška organizaciji

U 2023. godini, marketing MSU-a intenzivno je radio kao podrška izložbama i programskim aktivnostima muzeja. Marketinški tim je aktivno sudjelovao u procesu traženja sponzora kako bi osigurao financijsku podršku za izložbe i projekte; radili smo na reklamnim artiklima za prodaju u MSU shopu s ciljem dodatne promocije i privlačenja što većeg broj publike; aktivno smo sudjelovali u organizaciji tiskovnih konferencija i otvaranja izložbi, organizaciji cateringa te ostalih aktivnosti.

II. Prodaja ulaznica:

U 2023. godini uveli smo novi sustav prodaje pa se tako ulaznice za sve naše izložbe mogu kupiti i on line preko sustava Ulaznice.hr. Time smo dobili ne samo novi kanal prodaje, već smo putem društvenih mreža i weba

ostvarili i veću vidljivost muzeja i muzejskog programa. Cjenovna politika u 2023. prilagođena je tržišnim uvjetima, vodeći računa kako bismo osigurali dostupnost našeg programa široj publici.

III. Oglašavanje

Tijekom 2023. kreirali smo outdoor kampanje za sve veće izložbe dok smo posebnu pozornost stavili na izložbu Sanji Iveković Works of Heart (1970-2023) za koju smo uz outdoor kampanju pripremili radijsku kampanju, oglase u novinama i na portalima.

IV. Komercijalni najam prostora

Tijekom 2023. godine intenzivno smo se bavili komercijalnim najmom prostora, vodeći pri tome računa o kvaliteti i visokim standardima događanja (izdvojili bismo konferenciju Future tense održanoj u lipnju 2023. na dva kata izložbenih prostora povremenih izložbi). Komercijalni najam prostora predstavlja odlučnu nadopunu financijskih sredstava muzeja, uključuje pronalaženje i ugovaranje najma, kao i realizaciju događanja. Na žalost, u drugom dijelu godine, radi oštećenja nastalih u oluji u srpnju, radi sigurnosti posjetitelja morali smo otkazivati unaprijed dogovorena događanja.

V. Nekomercijalni najam prostora

Marketing MSU-a aktivno je uključen u nekomercijalni najam prostora, odnosno odabir, organizaciju programa i događanja u organizaciji neprofitnih udruga, umjetničkih organizacija i/ili umjetnika.

VI. MSU rođendaonica:

Pružna jedinstveno iskustvo proslave dječjih rođendana u Muzeju suvremene umjetnosti, za djecu od 3 do 13 godina. Poseban program u trajanju od dva sata, uz kreativnu i veselu atmosferu i vodstvo stručnih animatora, održava se svakim radnim danom (osim ponedjeljka) te subotom i nedjeljom, doprinosi edukaciji najmlađih i jačanju njihove veze s muzejom. Tijekom 2023. godine organiziran je velik broj rođendaonica (128), uz pauzu u drugom dijelu godine radi sigurnosnih razloga (oštećenja fasade).

VII. Reklamni artikli/MSU shop

Kroz produkciju raznovrsnih reklamnih artikala promovirali smo stalni postav i posebne izložbe: Zbirka kao glagol/ Okidači (majica, blok, platnena torba), Vidljive (majica, platnena torba), Sanja Iveković Works of Heart (1970-2023) (plakat, platnena torba, rokovnik), blagdanski asortiman. Raznovrsna ponuda obogatila je iskustvo posjetitelja i doprinijela prepoznatljivosti muzeja, što se vidi i po povećanoj prodaji MSU shopa u odnosu na prethodnu godinu.

VIII. Uređenje prostora

U 2023. godini napravili smo novo označavanje prostora muzeja kako bi se posjetitelji lakše orijentirali, MSU dućan je vraćen na prvobitno mjesto dok je u prostoru iza recepcije organizirana garderoba u koju posjetitelji mogu odlagati svoje stvari tijekom posjeta. Sve ovo utječe na ukupno iskustvo posjetitelja i čini prostor funkcionalnijim i sigurnijim. Za vrijeme blagdana ukrasili smo ulaz, postavljanjem borova u teglama stvorili smo „šumu u muzeju“ koja je doprinijela doživljaju posjeta muzeju

14. UKUPAN BROJ POSJETITELJA

TIP POSJETITELJA	STALNI POSTAV	POVREMENE IZLOŽBE	MUZEJSKE IZLOŽBE U DRUGIM SREDINAMA	IZDVOJENE ZBIRKE I LOKALITETI (Zbirka Richter)	UKUPNO STALNI POSTAV + IZLOŽBE	EDUKACIJSKI PROGRAMI	MANIFESTACIJE, OTVORENJA, PROMOCIJE, AKCIJE I DRUGI PROGRAMI (navesti koji) - ArtKino, Koncerti, Antisezona...)	NOĆ MUZEJA	MEĐ. DAN MUZEJA	UKUPNO	UKUPAN BROJ POSJETITELJA
ODRASLI (pojedinačni posjet)	0	44.047	0	812	44.859	0	5.602	1.200	0	6.802	51.661
KARTA S POPUSTOM POJEDINAČNI POSJET (djeca, mladi, umirovljenici,...)	0	13.216	0	0	13.216	1.253	0	0	0	1.253	14.469
GRUPE - odrasli (broj osoba)	0	192	0	0	192	0	0	0	0	0	192
GRUPE - predškolski uzrast (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRUPE - osnovna škola (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRUPE - srednja škola (broj osoba)	0	852	0	0	852	0	0	0	0	0	852
GRUPE - studenti (broj osoba)	0	552	0	0	552	0	0	0	0	0	552
OSOBE S INVALIDITETOM (broj osoba)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
OBITELJSKA ULAZNICA (broj osoba)	0	2.213	0	0	2.213	0	0	0	0	0	2.213
STRANI TURISTI (pojedinačno i grupno)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BESPLATAN ULAZ (od ukupnog broja)	0	31.757	0	0	31.757	1.253	0	1.200	0	2.453	34.210
UKUPNO:	0	61.072	0	812	61.884	1.253	5.602	1.200	0	8.055	69.939

15. FINACIJE

15.1. Izvori financiranja (u %)

RH	709.897,61	13%
Lokalna samouprava	2.910.300,21	52%

EU	138.126,93	2%
Vlastiti prihodi	404.310,13	7%
Sponzorstvo	26.810,46	1%
Donacije	1.424.312,35	25%
UKUPNO	5.613.757,69	100%

15.2. Investicije (u EUR)

Kupljena imovina	80.119,99	5%
Donirana imovina	1.384.587,60	95%
UKUPNO	1.464.707,59	100%

16. OSTALE AKTIVNOSTI

16.1. Održavanje i prezentacija donacija

Zbirka Vjenceslava Richtera i Nade Kareš Richter

Voditeljica: Vesna Meštrić, muzejska savjetnica

16.1.1. Edukativni program

Zbirka Richter je otvorena za javnost srijedom i subotom od 11 do 16 sati kada posjetitelji uz stručno vodstvo mogu razgledati stan arhitekta Richtera i park skulptura. U siječnju i veljači posjetitelji su u izložbenom prostoru u prizemlju Zbirke imali priliku razgledati petnaestom izdanju projekta SintArt izložbu Sunce, jarbol ili gravitacija Marija Mu, hrvatskog umjetnika s berlinskom adresom. Uz izložbu je u veljači organizirano stručno vodstvo i razgovor s umjetnikom Mariom MU te kustosom izložbe Lovrom Japundžićem, te održana su stručna vodstva. U Noći muzeja posjetitelji su mogli razgledati izložbu Sunce, jarbol ili gravitacija Marija Mu iz ciklusa SintArt, a tijekom večeri održano je nekoliko stručnih vodstava.

U suradnji s Arhitektonskim fakultetom u siječnju (25.1.2023) održana je prezentacija studentskih projekata pod mentorstvom Idis Turata. Studenti arhitekture redovito su pohađali nastavu u organizaciji Idis Turata i Maroja Mrduljaša.

U okviru edukativnog programa Zbirke Richter održavane su kreativne radionice u suradnji sa Školskom knjigom za djecu predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta. Osmišljene su radionice pod nazivom U potrazi za Atlantidom - Putovanje arhitekturom za male sanjare i Mali ljudi, veliki snovi inspirirane su izdanjima Školske knjige.

Za djecu predškolskog uzrasta održan je ciklus kreativnih radionica Mali ljudi veliki snovi posvećen

biografijama poznatih ličnosti. Održano je pet radionica na kojima su se djeca upoznala s umjetnošću, poticalo ih se na kreativno izražavanje, stvarala se kod njih navika posjećivanja muzeja, poticala se pozitivna slika o sebi i samopoštovanje, razvijala se vizualna osjetljivost, bogatiji im se rječnik, poticalo ih se na komunikaciju, pomagalo im se u razumijevanju tuđih i vlastitih osjećaja, razvijala se empatija, koncentracija, pamćenje i pažnja. Radionice je realizirala Lana Gospodnetić.

Za djecu osnovnoškolskog uzrasta održano je šest radionica koje su se temeljile na knjizi U potrazi za Atlantidom - Putovanje arhitekturom za male sanjare, čiji su autori novinar Carlo Piano i njegov otac arhitekt Renzo Piano. Na svakoj radionici obrađeno je jedno arhitektonsko ostvarenje opisano u knjizi, koje je zatim likovno interpretirano u različitim tehnikama. Ovim ciklusom radionica, djeca se upoznaju s arhitekturom diljem svijeta, povijesću i različitim kulturama, razvijaju interes za upoznavanje kulturnog nasljeđa, kritičko mišljenje i kreativnost. Radionice su realizirale Lora Rajčić i Ivana Završki.

Nadalje, osmišljen je i novi ciklus radionica „Zamisli, stvori, p(re)okreni!“ posvećen znamenitoj školi za arhitekturu, umjetnost i dizajn Bauhaus, autorice radionica Lora Rajčić i Ivana Završki inspicijiju su pronašle u knjizi „Duh Bauhauasa“ Klasje Habjan u izdanju Muzeja suvremene umjetnosti. Provedene su četiri radionice kroz koje su djeca kroz vježbe i kreativne eksperimente učila o razvoju slikarstva kroz povijest, s posebnim naglaskom na apstrakciju, zatim o ulozi dizajna u svakodnevnom životu, arhitektonskim modelima i maketama, a okušala su se i u izradi vlastite tipologije. Ovim ciklusom radionica, djeca u se upoznala s arhitektonskim i umjetničkim nasljeđem te kroz primjenu jednostavnih tehnika razvijala kreativnost i dobivala širu sliku o umjetničkim disciplinama i njihovoj povezanosti.

Nastavljena je višegodišnja suradnja s dječjim vrtićem Špansko kroz projekt Umjetnost i djeca, u kojem su djeca kroz posebno osmišljene aktivnosti inspirirane stvaralaštvom Vjenceslava Richtera razvijale kreativnost, upoznavali se s bojama, tehnikama i materijalima. U Zbirci Richter održana je 3.6.2023. jednodnevna završna izložba dječjih radova, i uz izložbu otisnut je popratni deplijan.

U Zbirci Richter održan je program „MSU otvoren mladima“, projekt posebno osmišljen za studente povijesti umjetnosti i srodnih fakulteta te mladima zainteresiranima za područje umjetnosti i kulturne baštine. Kroz posebno osmišljene aktivnosti, razgovore sa stručnjacima i praktičan rad, polaznicima smo nastojali približiti određene specifičnosti muzejskog rada, koje često ostaju skrivene i nepoznate široj publici – od tema obrade i zaštite arhivske i muzejske građe te kritičkog angažmana i teorijskih tekstova, zatim umjetničkih arhiva i izložbenih praksi do rada s publikom, pri čemu smo ih upoznali i s načinima i metodama rada s osobama s oštećenjima vida. Ovakvim oblikom neformalne edukacije u Zbirci Richter, nastavila se sama arhitektova ideja o životu toga prostora – mjestu susreta, koje potiče rasprave o umjetnosti i raznim oblicima djelovanja u kulturi.

Svi sadržaji objavljuvani su na web stranici MSU-a, društvenim mrežama, Facebooku, Instagramu.

16.1.2. Preventivna zaštita Zbirke Richter

U prvom dijelu godine, uslijed loših mikroklimatskih uvjeta i pojave gljivica u čuvaonici, došlo je do izmještanja umjetničkih radova u čuvaonice Muzeja suvremene umjetnosti. Dodatno, zbog prodora vode u izložbeni prostor i bočne skladišne prostore, organizirano je čišćenje i odvoz oštećenih materijala kao što su karton, papir, postamenti, te plastične i drvene ploče, radi sušenja i vraćanja prostora u funkciju. Također, na inicijativu arhitekta Ivana Mlinara, dopremljeni su ormari sa Arhitektonskog fakulteta, koje je oblikovao Vjenceslav Richter.

U nastavku godine, radovi su se nastavili na obradi arhiva i preventivnoj zaštiti građe. To je uključivalo zaštitu papirnate građe beskiselinskim papirom, uklanjanje prašine s površina odgovarajućim četkama, inventarizaciju, pospremanje u zaštitne arhivske kutije, digitalizaciju te upis u bazu podataka. Ovi postupci su bitni za očuvanje i zaštitu vrijednih umjetničkih i arhivskih materijala.

16.1.2. SintArt 16: Ivana Tkalčić: Utopijska heterotopija – vidi poglavlje 9

2.2.3.2. Jazz na Vrh

Naziv programa: Jazz na Vrh – Lela Kaplowitz

Mjesto održavanja: park skulptura Zbirke Richter

Vrijeme održavanja: 14.10.2023.

Koncert u ciklusu „Jazz na Vrh“ održavaju se u rujnu u parku skulptura Zbirke Richter, koji je projektirao arhitekt Vjenceslav Richter s idejom da obogati svakodnevni život sugrađana kulturnim sadržajem. Ove godine

održan je 14. listopada nastup višestruko nagrađivane jazz pjevačice Lele Kaplowitz, a koncert je bio dio projekta Artupunktura.

Glazbeni projekt „Jazz na Vrh“ posebno je osmišljen za prostor Zbirke Richter kojim se povezuje glazbena i izložbena djelatnost. „Jazz na Vrh“ je prvi put održan u lipnju 2013, kada je rezidencijalni gost bio Borna Šercar, a potom su u sljedećim godinama gostovali Saša Nestorović (2014), Matija Dedić (2015), Igor Geržina (2016), Chui i vs quartet (2017), Valerija Nikolovska & trio LiVaDa (2018), Filosofija (2019), B's FUNstallation (2020) i Ivar Roban Križić (2021).

Zbirka Richter projektom „Jazz na Vrh“ otvara se širokom krugu posjetitelja, predstavljajući specifične opuse glazbenika u prostoru parka skulptura Zbirke Richter. Raznoliki program i otvaranje prostora Zbirke Richter drugim sadržajima, primjerice glazbenim, namjera je potaknuti i privući veći broj posjetitelja i povećati vidljivost ove vrijedne donacije Grada Zagreba.

ARHIV TOŠO DABAC

Voditeljica: Ivana Janković, viša kustosica / Bella Rupena, kustosica

Arhiv Tošo Dabac umjetnička je zbirka „in situ“ koja broji više od 160.000 negativa, preko 2000 autorskih povećanja, vrijednu fotografsku opremu i biblioteku, te hemerotečnu građu. Jedna je od najcjelovitijih zbirki te vrste u svijetu jer je u njoj sačuvan opus Toše Dabca u cijelosti, jednog od najznačajnijih i najsvestranijih hrvatskih fotografa, dobitnika brojnih nagrada koji je izvršio velik utjecaj na razvoj domaće fotografije. Osim umjetničke, zbirka fotografija Toše Dabca ujedno ima i veliku dokumentarnu vrijednost jer svjedoči o povijesti Zagreba i naših krajeva. Obuhvaća najrazličitije teme, od portreta, umjetničkih djela i gradskog života do pejzaža i folklor.

Zbirku Arhiv TD čini nekoliko cjelina: fotografska građa, fotografska oprema Toše Dabca, dokumentarna, arhivska građa, biblioteka (katalozi izložaba i publikacije u kojima su reproducirane Dabčeve fotografije) i hemeroteka, zbirka plakata, zbirka časopisa, poslovna, izložbena i privatna prepiska; privatna biblioteka: fotografska tematika i ostali naslovi. Prema podatcima posljednje revizije umjetničke građe u 2022. godini (br: 01-27/1-KL/rs od 26.1.2022.) i pripadajućim izmjenama i dopunama odluke (br: 01-27/1c-KL/rs od 19.5.2022.) broj inventirane i neinventirane građe iznosi 157 368. Od toga 33 173 predmeta su neinventirana. Ukupan broj predmeta, umjetničke i arhivske građe (15.005 jedinica) Arhiva Tošo Dabac iznosi 172.373 predmeta.

Prema odluci Inspektorata rada (Područni ured Zagreb), Služba za nadzor zaštite na radu, u prostoru zbirke Arhiv TD u Ilici 17, ustanovila je 26. ožujka 2019. neispravnost električnih instalacija u mjeri da je postala opasnost po sigurnost i zdravlje radnika. Po odluci zabrane rada u prostoru zbirke, cjelokupni je sadržaj umjetničke zbirke Arhiv Tošo Dabac morao biti preseljen u prostor Muzeja suvremene umjetnosti. Prostor zbirke Arhiv Tošo Dabac u Ilici 17 zatvoren je za javnost. Kompletan fotografski fondus zbirke zajedno s arhivskim ormarima sada je smješten u čuvaonice Muzeja suvremene umjetnosti.

Rad u Zbirci tijekom 2023. bio je otežan radi dugotrajnog bolovanja kustosice Ivane Janković (od travnja 2023.), te je u 23. listopada kao njena zamjena zaposlena kustosica Bella Rupena. Do zaposlenja nove kustosice poslove zbirke koordinirala je i obavljala dokumentaristica Renata Filčić, uz postojeće poslove.

Preventivna zaštita

Fotograđa, negativi i autorska povećanja, većim su dijelom preventivno zaštićeni ovojnicama i sortirani u beskiselinske kutije prema tematskim cjelinama. Cjelokupan fotografski fondus zbirke smješten je u čuvaonice Muzeja suvremene umjetnosti.

Tijekom 2023. godine nastavljen je rad na preventivnoj zaštiti fotograđe – ulaganje negativa, kontaktnih povećanja, c/b fotografija i probnih povećanja manjih i većih formata u beskiselinske ovojnice, prepisivanje starih inventarnih oznaka, identifikacija i klasifikacija tema/motiva. Na preventivnoj zaštiti građe radile su kustosice Zbirke, Renata Filčić i Bella Rupena, muzejska tehničarka Višnja Igrec, i vanjske suradnice pri organizaciji građe i pripremi za digitalizaciju građe ili prilikom digitalizacije građe, Lora Rajčić i Tea Matijević.

Ukupno je preventivno zaštićeno **1.393 jedinica fotografskog gradiva**: negativi, dijapozitivi, stakleni negativi, autorska povećanja. Nabavljene su beskiselinske kutije odgovarajućeg formata, spremnice za staklene negative i pergaminske vrećice. 4 jedinice crno-bijelih fotografija manjeg formata tijekom godine dostavljeno je Odjelu za restauraciju i konzervaciju građe na ravnanje (fotografije su pronađene savijene, prelomljene i sl.)

KNJIŽNICA - Arhiv Tošo Dabac

Biblioteka zbirke Arhiv TD preseljena je 2019. godine iz prethodnog obitavališta zbirke u Ilici 17 u Muzej suvremene umjetnosti. Nakon preseljenja knjižna je građa razvrstana prema temama i kronoškom slijedu - 2.446 jedinica (1.038 jedinica, podzbirka časopisa, 1.408 jedinica, knjige i katalogi).

Stručna obrada muzejske građe

Ivana Janković, Renata Filčić, Bella Rupena.

Primarnu obradu građe u računalnom programu M++ obavljale su kustosica Ivana Janković i dokumentaristica Renata Filčić. Ukupan broj inventiranih jedinica fotografskog gradiva u ovoj godini je **17.061 jedinica fotograđe** (upisano u excel tablice + meta podatci kao priprema za unos u računalni program M++).

Gotovo sva obrađena, digitalizirana i inventirana, građa pripada fotografskom gradivu tzv. ciklusu Mušterija.

Primarna obrada građe tijekom 2023. bila je otežana radi dugotrajnog bolovanja kustosice Ivane Janković (od travnja 2023.), te je u 23. listopada kao njena zamjena zaposlena kustosica Bella Rupena. Do zaposlenja nove kustosice poslove zbirke koordinirala je i obavljala dokumentaristica Renata Filčić, uz postojeće poslove.

U Zbirci, Arhiv Tošo Dabac kontinuirano se radi na digitalizaciji i digitalnoj obradi fotografske i dokumentarne građe, prvenstveno zbog preventivne zaštite izvornika i digitalne preglednosti građe za potrebe inventiranja, za retrospektivnu izložbu Toše Dabca kao i potraživanja određenih tema za stručnu pomoć - za izložbe, objavljivanja ili istraživački rad korisnika građe zbirke i slično.

Digitalizirano je ukupno **8.075** jedinica (negativi, negativ na staklu, c/b fotografije, kontaktne kopije - različitih dimenzija, autorska povećanja različitih dimenzija: 10x15 cm, 13x18 cm, 24x18 cm i td.; avers i revers) od toga 4.252 pozitivna, 2.852 negativa i 171 negativ na staklu. Također su radi dokumentacije fotografski zabilježene stare omotnice s autorskim zapisima Toše Dabca o pripadajućem fotografskom gradivu tzv. ciklusu Mušterija, radi lošeg stanja.

Posudbe i davanje na uvid

Ustupanje građe za izložbe – za postav izložbi i katalog / deplijan:

Kustosice zbirke vode brigu o pravima objave i korištenju fotografija Toše Dabca u različite svrhe: od izložbenih, edukativnih i istraživačkih projekata (stručni radovi, doktorske disertacije, učenički i filmski projekti) do publikacija i dr. oblika prezentacije. Ukupno 20 korisnika tijekom 2023. zatražilo je stručnu pomoć, uvid u građu i dokumentaciju Toše Dabca te prava objave građe iz fondusa zbirke.

Neki od istaknutijih projekata za koja su dana prava objave fotografija su:

- Etnografskom muzeju Zagreb povodom izložbe „Intimni prostori svakodnevice“, te gostovanja izložbe “Lice gladi” u Arheološkom muzeju Istre
- Historijskom muzeju u Sarajevu za potrebe izložbe „Pogled u daljinu: Odmor i obrana na Jadranskoj obali“
- Galeriji Prica pri Pučkom otvorenom sveučilištu u Samoboru za potrebe izložbe „Pohvala pticama – ptice u hrvatskoj likovnoj umjetnosti od 19. Stoljeća do danas“
- Umjetničkoj organizaciji IMAGINE za projekt Galerija Ilica // Društveni procesi - Lice Zagreba: Od futurizama do odrasta
- Ekomuzeju Bistra za potrebe stalnog postava muzeja

Ustupanje građe za publikacije (uz pripremu, davanje građe na uvid, digitalizaciju negativa):

Izdavanjem prava za objavu Dabčevih fotografija Arhiv TD je sudjelovao u izdavanju nekoliko publikacija:

- Hrvatski restauratorski zavod, izrada konzervatorskog elaborata „Zagreb, Kaptol, katedrala Uznesenja Blažene Djevice Marije i sv. Stjepana i Ladislava“
- Hrvatsko društvo za Tehniku zavarivanja, monografija o 70 godina postojanja društva
- Društvo prijatelja dubrovačke starine za reizdanje knjige Lukše Beritića „Urbanistički razvitak Dubrovnika“, iz 1958. godine, u izdanju JAZU, Zagreb

Ostalo:

- Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNET povodom provedbe projekta Nabava digitalnih obrazovnih sadržaja za predmete Likovna kultura i Likovna umjetnost

Publicistička djelatnost stručnih djelatnika (u okviru muzejske djelatnosti)

Benazić, Marina; Filčić, Renata // tekst u knjižici *Flaner s kamerom / Flâneur with a Camera* (18. svibnja / Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 2023.)

Stručna pomoć i konzultacije

Kustosice zbirke vode brigu o pravima objave i korištenju fotografija Toše Dabca u različite svrhe: od izložbenih, edukativnih i istraživačkih projekata (stručni radovi, doktorske disertacije, učenički i filmski projekti) do publikacija i dr. oblika prezentacije. Ukupno 20 korisnika tijekom 2023. zatražilo je stručnu pomoć, uvid u građu i dokumentaciju Toše Dabca te prava objave građe iz fundusa zbirke.

Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka

Uredništvo knjižice *Flaner s kamerom* – završni dio programa *Ukorak s Tošom*, Renata Filčić

IZLOŽBENA DJELATNOST – vidi poglavlje 9.

IZDAVAČKA DJELATNOST – vidi poglavlje 10.

Vodstva (vodstva za građanstvo, vodstva za škole, specijalna vodstva)

Ostvarena je tzv. fotografska šetnja „Ukorak s Tošom“. Intervencije u obliku fotografija do 20 x 20 cm postavljene su na 12 lokacija u gradu, a poziv su na istraživanje ne samo grada nego i opusa zagrebačkog velikana fotografije. Desetljećima je fotografski istraživao i nanovo otkrivao motive na zagrebačkim ulicama dok je radio u svom kulturnom atelijeru na polukatu Ilice 17. Zbog brojnih narudžbi nekoliko je puta proputovao i prostore tadašnje Jugoslavije. Šetnja „Ukorak s Tošom“ poveznica je između Tošinog atelijera na polukatu Ilice 17 i Muzeja suvremene umjetnosti gdje se Zbirka Tošo Dabac privremeno nalazi. Naime, preseljenjem zbirke iz in situ Atelijera u Ilici 17 u MSU, Zbirka je izgubila prostor za izlaganje vrijedne fotografske građe. U iščekivanju ponovnog izlaganja Dabčevih fotografija na tom povijesnom mjestu vraćamo Dabca na ulicu – tamo gdje se osjećao kao doma. Projekt „Ukorak s Tošom“ realiziran je u suradnji s Arhivom Tošo Dabac i projekta Točka sastajanja te Prijatelja MSU-a, koji su načinili izbor fotografija i lokacija. Realiziran je ljubaznošću obitelji Petra Dabca i Maje Moro, stanara Ilice 17 i gospođe Nevenke Koričančić te u suradnji s obrtima, ustanovama i djelatnostima: Bacchus, jazz bar / Palma turistička agencija / Koncertna dvorana Vatroslav Lisinski / Glazbena pandemija / Autoservis Vugrin / Rockmark glazbena knjižara / Borovo / Knjižara Ljevak / Br00m44. Qr kodovi bilježe više od 200 očitavanja u 2 mjeseca, no stvaran broj šetača nije moguće odrediti. Projekt je bio dio Edukativne muzejske akcije. Početkom svibnja održana je interna šetnja za Prijatelje MSU-a, koji su ostvarili ovaj projekt.

Objave u tiskanim i elektroničkim medijima

Prikupljene su 5 jedinica u elektroničnom obliku. Kreira se, uređuje i šalje tekstualni i fotografski materijal novinarima za najave i pozivnice za programe zbirke Arhiv Tošo Dabac.

Ažuriranje stranice ATD-a na Facebooku, kreiranje događaja i njihova objava. Fotografiranje i arhiviranje fotografija svih događanja.

ATELIJER KOŽARIĆ

Voditeljica: Radmila Iva Janković, viša kustosica

Restauracija

Konzervatorsko-restauratorske zahvate na djelima iz fundusa Atelijera Kožarić pod rednim br. 1, 2. i 3. izveo je vanjski suradnik konzervator-restaurator Alan Vlahov, a od rednog broja 4. – 10. Ivana Drmić, viša konzervatorica-restauratorica Odjela zaštite građe, MSU.

1. *Portret Marcella Morettia, (Arlekin)*, 1955., gips /boja; v=60 cm, inv. br. MSU AK 178
2. *Mojih šest jutara zemlje*, 1956., gips /patinirano; 50 x 39 cm, inv. br. MSU AK 3316
3. *Čovjek*, 1955., gips; v=60 cm, inv. br. MSU AK 61
4. *Bez naziva*, 1987., gips / čepovi / žarulja; v=19 cm, inv. br. MSU AK 146
5. *Oblik prostora*, 1968. - 1972., žica, terakota; 5 x 4,5 x 10 cm, inv. br. MSU AK 2947
6. *Kerempuh*, 1950-ih, gips, š=9 cm, pr=55 cm, inv. br. MSU AK 3475
7. *Autoportret s pticama*, 1930-ih, gvaš / papir; 30 x 25 cm, inv. br. MSU AK 4317-1
8. *Majka*, 1930-ih, gvaš / papir; 30 x 25 cm, inv. br. MSU AK 4317-2

9. *Ambijent*, 1978. g.- 1980., gips /stiropor/porofen/ boja; v=41 cm, inv. br. MSU AK 268

10. *Skulptura-reljef*, 1968., lesanit / kolaž; pr=101 cm, inv. br. MSU AK 3617

Izmjene stalnog postava

Raspored djela i drugih predmeta u pojedinim dijelovima prostora Atelijera Kožarić podložan je promjenama. Tijekom 2023. u suradnji s tehničarima i konzervatorima-restauratorima Odjela zaštite građe izvršene su dvije promjene. Djela koja su pričvršćena na police zamjenjuju se drugima isključivo zbog potrebe konzervatorsko-restauratorskih zahvata, posudbi, digitalizacije i sl.

Naziv: Atelijer Kožarić

Autor(i) stručne koncepcije: Antun Maračić

Autor(i) likovnog postava: Ivan Kožarić, Radmila Iva Janković

Opseg (broj eksponata): oko 2000 (broj eksponata u postavu se mijenja)

Površina u m²: 10m² x 8,54m²

Opis:

“Moj atelijer je laboratorij za oživljavanje”, poznata je rečenica Ivana Kožarića (Petrinja, 1921. – Zagreb, 2020.) koja najbolje opisuje odnos kipara spram radnoga prostora. Atelijer koji se nekad nalazio u Medulićevoj 12, predstavljao je dinamičnu platformu otvorenih procesa i ukinutih hijerarhija. Izlaganje umjetnikova radnog prostora, sa svim stvarima u njemu – umjetninama, alatima, materijalima i osobnim predmetima, inicirao je umjetnik i kustos Antun Maračić 1993, na izložbi „Atelijer Kožarić“ u Galeriji Zvonimir. Sadržaj Kožarićeva atelijera još jednom je u cijelosti preseljen 2002. na Documentu 11 u Kasselu. Grad Zagreb Atelijer je otkupio 2007. i povjerio ga na trajno čuvanje i pohranu Muzeju suvremene umjetnosti. Atelijer Kožarić broji 6067 eksponata, od kojih se u izložbenom prostoru trenutačno nalazi oko 2000.

Stručna obrada muzejske građe

Istraživanjem arhivske građe Atelijera Kožarić i Dokumentacijskog i informacijskog odjela MSU-a, u inventarnom programu dopunjeno je ili ispravljeno 48 jedinica

Identifikacija / Determinacija građe

Na temelju sličnih djela koja su nastajala u pojedinim razdobljima, u inventarnom programu dodana je približna datacija za tridesetak nedatiranih djela.

Posudbe i davanje na uvid

Za izložbu „Četiri elementa“ koja se od 3. 8. do 29.9. 2023. održala u Galeriji umjetnina u Splitu iz fundusa Atelijera Kožarić posuđene su četiri slike: *Čisto nebo*, 1990-te, inv. br. MSU AK 3552; *Nebo*, 1994., inv. br. MSU AK 3447; *Nebo nad Zagrebom*, 1998., inv. br. MSU AK 3609; *Probušeno nebo*, 1999. - 2000., inv. br. MSU AK 3562

Za izložbu „Pohvala pticama - ptice u hrvatskoj likovnoj umjetnosti od 19. stoljeća do danas“ koja se u Galeriji Prica, POU Samobor održala od 20.10. do 3. 12. 2023. iz fundusa Atelijera Kožarić posuđeno je 5 crteža: *Ptica*, 1950-te, AK MSU 4037; *Autoportret s pticama*, n.d. (1930-ih), AK MSU 4317-1; *Čovjek koji sjedi i ptica*, oko 1954., AK MSU 4566; *Ptice*, 1950-ih, AK MSU 4303, te digitalizirani zvučni zapis *Efekt ptica*, 2002.

Publicistička djelatnost stručnih djelatnika (u okviru muzejske djelatnosti)

Call Them as You Wish, On Ivan Kožarić's urban interventions, *Geografier*, OEI # 94 – 95, str. 102. – 111.

Stručna pomoć i konzultacije

- stručna pomoć kustosici Anthe Heynick u determinaciji grafičkih mapa kojima pripadaju grafički listovi koje je Ivan Kožarić donirao Muzeju suvremene umjetnosti M HKA u Antwerpenu

- stručna pomoć učenicima Klasične gimnazije pri radu na filmu kojim su stvaralaštvo Ivana Kožarića predstavili djelima iz Atelijera Kožarić u kontekstu međunarodnog projekta Virtualna šetnja Europom

Urednički poslovi, recenzije knjiga i članaka

uređivanje monografije Ivan Kožarić (u pripremi)

Informatički poslovi muzeja (kreiranje i održavanje web stranica, on-line baza podataka, digitalizacija građe i sl.)

Iz fotoarhive Atelijera Kožarić i arhive Dokumentacijskog i informacijskog odjela voditeljica Atelijera Kožarić Radmila Iva Janković za digitalizaciju je odabrala 115 fotografija. Fotografije je digitalizirala arhivska tehničarka Ivna Jelčić. Za digitalizaciju iz fundusa Atelijera Kožarić izdvojila je 57 djela (skulpture, objekti, *ready made*). Djela je fotografirala i fotografije obradila vanjska suradnica Ana Opalić. U sklopu projekt *eKultura, Digitalizacija kulturne baštine* za digitalizaciju iz fundusa Atelijera Kožarić izdvojeno je 795 crteža koja nisu bila digitalizirana u visokim rezolucijama. Djela je digitalizirao Zoran Svrtan (MUO), koordinator projekta za muzejsku zajednicu. Fotografije je za platformu eKultura obradila muzejska informatičarka Sanela Tepić.

Audiovizualna građa

"Moving is a must!" I.K. - Homage to Ivan Kožarić - digitalni itinerar u sklopu projekta Adrinetbook

Voditeljica projekta: Jasna Jakšić

Koncept itinerera i tekstovi: Radmila Iva Janković, MSU Zagreb i Antun Maračić

Prijevod na engleski: Sara Marković, Maja Winkler

Izbor vizuala: Renata Filčić, Radmila Iva Janković, MSU Zagreb

Obrada slike: Ivna Jelčić, Sanela Tepić, MSU Zagreb

Kamera: Bojan Mrđenović

Video montaža i zvuk: Eva Marija Jurešić

Obrada tekstova: Renata Filčić, Radmila Iva Janković, MSU Zagreb

Asistentice video montaže: Renata Filčić i Radmila Iva Janković, MSU Zagreb

https://adrinetbook.movio.it/en/25/croatia-moving-is-a-must-i_k_-homage-to-ivan-koari-in-zagreb-city-center/show/2/2624

Vodstva (vodstva za građanstvo, vodstva za škole, specijalna vodstva)

Tematske ture „*Treba ići*“, *I.K.* posvećene djelima Ivana Kožarića u javnom prostoru koja su osmislili Radmila Iva Janković (MSU) i Antun Maračić, održale su se 25.3. 2023. (Novi Zagreb, vodiči ture: Radmila Iva Janković i Antun Maračić) i 22. 8. 2023. (centar grada, voditeljica ture: Ivana Meštrov). Ture su sastavni dio međunarodnog projekta Adrinetbook, u sklopu EU fonda INTERREG Adrion.

Ekskluzivna rođendanska tura posvećena Ivanu Kožariću *Živim s gradom, sa svim njegovim ljudima i rekvizitima* održala se 10. 6. 2023. Autorica i voditeljica ture: Radmila Iva Janković

Predavanja

Radmila Iva Janković 9.10.2023. održala je predavanje *Ivan Kožarić: Umjetnost je uvijek nešto drugo* u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Parizu. Predavanje je organiziralo Društvo bivših studenata hrvatskih sveučilišta (AMCA Pariz).

Promocije i prezentacije

Koordinacija dodijele Nagrade za mlade umjetnike „Ivan Kožarić“ 2023. i govor na svečanoj dodijeli

Ostalo

Sudjelovanje u stručnom povjerenstvu Nagrade za mlade umjetnike „Ivan Kožarić“ koju je 2021. utemeljio Grad Zagreb.

Donacija Silvane Seissel

Voditeljica: Ivana Kancir, muzejska savjetnica

Donacija Silvane Seissel, kao oblik osobne ostavštine, obuhvaća sve značajnije faze i umjetničke preokupacije arhitekta, urbanista, slikara i pedagoga Josipa Seissela nastale od 20-tih godina prošlog stoljeća pa sve do autorove smrti 1987. godine. Kako donacija nije otvorena za javnost, zbirka se sustavno obrađuje. Nastavljen rad na obradi legata Donacije Silvane Seissel; ove godine izvršen je upis i kataloška obrada građe u K++ bazu za 141 inventarni broj (knjige, katalozi, naslovi časopisa) koju je stručno obradila Zrinka Ivković, knjižničarka.

Zbirka Benko Horvat

Voditeljica: Martina Munivrana, muzejska savjetnica

Restauracija radova na papiru u suradnji s Hrvatskim restauratorskim zavodom:

1. Cornelius Tromp, „Abraham Blooteling“, (MSU BH-476), 1676. godina, papir/ bakropis, 45,3 x 31 cm,2.

2. Autor nepoznat: Naslovna strana knjige // MISSAE IN AGENDA DEFUNCTORUM AD CELEBRANTUM COMMODI TATEM EX MISSALI ROMANO DE PROMTAE, MSU BH-598, 1723. godina, 31,9 x 23,1 cm, papir/bakrorez

16.2. Ostalo

U četvrtak, 7. prosinca 2023. u 12 sati u suradnji Muzeja suvremene umjetnosti Zagreb i Hrvatske sekcije Međunarodnog udruženja likovnih kritičara (AICA) održana je komemoracija za umjetnika, voditelja Galerije SC, PM, Zvonimir i Forum u Zagrebu, ravnatelja Galerije umjetnina u Dubrovniku, kustosa i likovnog kritičara Antuna Maračića (12. 12. 1950. – 25.10. 2023.).

O njemu i osebnosti i raznolikosti njegova stručnog djelovanja govorili su njegovi prijatelji, poznanici, kolege i suradnici: Vesna Meštrić, v.d. ravnateljice MSU-a, Radmila Iva Janković, viša kustosica MSU-a, voditeljica Atelijera Kožarić, Silva Kalčić, predsjednica HS AICA-e, dr. sc. Ivana Mance Cipek, znanstvenica na Institutu povijesti umjetnosti, Slaven Tolj, multimedijски umjetnik i Igor Rončević, akademski slikar, njegov prijatelj od studentskih dana.